

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 57 · 9. mars
Sesjonen 2022–2023

Fra 1. oktober 2019 har Stortinget innført ny vateringsordning med faste vateringstidspunkter. Derfor vil saksreferat og tilhørende vatering i perioder være i ulike hefter. Dette er markert i referatet.

Møte torsdag den 9. mars 2023 kl. 10

President: Morten Wold

Dagsorden (nr. 57):

1. Stortingets vedtak til lov om endringer i arbeidsmiljøloven mv. (arbeidstakerbegrepet og arbeidsgiveransvar i konsern) (Lovvedtak 41 (2022–2023), jf. Innst. 181 L (2022–2023) og Prop. 14 L (2022–2023))
2. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Samisk språk, kultur og samfunnsliv (Innst. 194 S (2022–2023), jf. Meld. St. 16 (2021–2022))
3. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hilde Marie Gaebpie Danielsen, Marian Hussain, Kathy Lie, Andreas Sjalg Unneland og Grete Wold om hets mot nasjonale minoriteter og samer (Innst. 203 S (2022–2023), jf. Dokument 8:42 S (2022–2023))
4. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tobias Drevland Lund og Seher Aydar om boliger for folk, ikke for bolighaier (Innst. 208 S (2022–2023), jf. Dokument 8:16 S (2022–2023))
5. Interpellasjon fra representanten Mudassar Kapur til kommunal- og distriktsministeren:
«Det blir stadig vanskeligere for unge å komme inn på boligmarkedet, særlig i pressområdene. Etter flere år med en økning i antallet førstegangskjøpere var det en nedgang i 2022. Samtidig kuttes det i BSU-ordningen, det kuttes i boligsosiale tiltak, og regjeringen utsetter sin helhetlige boligmelding. I tillegg får vi flere tilbakemeldinger om lang saksbehandlingstid i byggesaker i kommunene. Hva vil regjeringen gjøre for at byggetakten skal gå opp, og for at flere i pressområdene skal komme inn i boligmarkedet?»
6. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes kontroll av grensekryssende avfallstransporter (Innst. 179 S (2022–2023), jf. Dokument 3:6 (2022–2023))
7. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kristoffer Robin Haug, Lan Marie Nguyen Berg og Rasmus Hansson om et arealnøytralt Norge der man stanser naturtapet og starter gjenoppbyggingen av en rik, robust og mangfoldig natur (Innst. 189 S (2022–2023), jf. Dokument 8:64 S (2022–2023))
8. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson, Kristoffer Robin Haug og Sigrid Zurbuchen Heiberg om å stanse alvorlige naturinngrep og styrke vernet av norsk natur i tråd med ambisjonene i den globale naturavtalen (Innst. 211 S (2022–2023), jf. Dokument 8:79 S (2022–2023))
9. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Birgit Oline Kjerstad og Hilde Marie Gaebpie Danielsen om ein nyskogpolitikk (Innst. 191 S (2022–2023), jf. Dokument 8:40 S (2022–2023))
10. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bjørnar Moxnes, Geir Jørgensen og Sofie Marhaug om å ta tilbake den demokratiske kontrollen over kraften (Innst. 210 S (2022–2023), jf. Dokument 8:78 S (2022–2023))
11. Interpellasjon fra representanten Bjørnar Moxnes til olje- og energiministeren:
«Denne våren går tredje sesong av NRK-serien Exit på TV. Denne sesongen handler serien særlig om hvordan investeringer som kamufleres som grønne, bidrar til store inntekter til personer ingen vet hvem er. Serien er selvfølgelig fiksjon, men dessverre er den basert på noe som foregår i virkeligheten, slik Tax Justice Norge har avslørt om norsk vindkraftnærings tilknytning til skatteparadiser. Har regjeringen noen tiltak for å sikre at deres planlagte store utbygging av vindkraft til havs og på land ikke sender store summer til skatteparadiser?»
12. Referat

Presidenten [10:00:13]: Følgende innkalte vararepresentanter tar nå sete:

For Aust-Agder: Ramani Nordli

For Vest-Agder: Aase Marthe J. Horrigmo

For Oslo: Sofie Høgestøl

Det foreligger en rekke permisjonssøknader:

- fra representanten Gro-Anita Mykjåland om permisjon 11.–15. mars, fra representanten Ove Trellevik om permisjon 13.–15. mars, og fra representanten Silje Hjemdal om permisjon 12.–15. mars – alle for å delta i Den interparlamentariske unions 146. sesjon i Manama, Bahrain
- fra representantene Anne Kristine Linnestad, Kathy Lie, Helge André Njåstad, Liv Kari Eskeland, Ola Elvestuen, Tove Elise Madland, Jorodd Asphjell og Stein Erik Lauvås om permisjon 13.–16. mars, og fra representantene Heidi Greni, Kathrine Kleveland

og Kjerstin Wøyen *Funderud* om permisjon 13.–15. mars – alle for å delta på Nordisk råds temasesjon i Reykjavik

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte 13.–15. mars:

For Aust-Agder: Kenneth Engvoll *Løland*

For Akershus: Tore *Vamraak*

For Buskerud: Audun Hammer *Hovda*

For Hordaland: Sigbjørn *Framnes*, Charlotte *Spurkeland*, Stig Atle *Abrahamsen* og Lise-May *Sæle*

For Oslo: Naomi Ichihara *Røkkum*

For Rogaland: Marte Eide *Klovning*

For Sør-Trøndelag: Geir Arild *Espnes* og Steinar *Krogstad*

For Vestfold: Per-Asbjørn *Andvik*

For Østfold: Shakeel *Rehman* og Lars Vegard *Fosser*

Presidenten [10:01:54]: Representanten Grete Wold vil fremsette et representantforslag.

Grete Wold (SV) [10:02:09]: På vegne av representantene Lars Haltbrekken, Andreas Sjalg Unneland og meg selv vil jeg fremme et representantforslag om å samle og ikke splitte familier på flukt.

Presidenten [10:02:21]: Representanten Mona Fagerås vil fremsette et representantforslag.

Mona Fagerås (SV) [10:02:49]: Jeg vil på vegne av stortingsrepresentanten Lars Haltbrekken og meg selv framsette et representantforslag om å kutte utslipp fra bygge- og anleggsplaner.

Presidenten [10:03:00]: Representanten Alfred Jens Bjørlo vil fremsette tre representantforslag.

Alfred Jens Bjørlo (V) [10:03:19]: På vegner av representantane Guri Melby, Ola Elvestuen, Ingvild Wetrhus Thorsvik, Ane Breivik og meg sjølv vil eg framsetje to representantforslag. Det eine er om å tillate forsøk med lokale rusreformer, det andre er om endring av brukarromslova.

På vegner av representantane Guri Melby, Ola Elvestuen og meg sjølv vil eg framsetje eit representantforslag om tiltak for å ta vare på meir natur i kommunane.

Presidenten [10:03:52]: Representanten André N. Skjelstad vil fremsette et representantforslag.

André N. Skjelstad (V) [10:04:09]: På vegne av representantene Guri Melby, Alfred Jens Bjørlo og meg selv vil jeg framsette et forslag om bedre utnyttelse av FOT-ruter.

Presidenten [10:04:15]: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag om nødvendig fortsetter utover kl. 16.

Sak nr. 1 [10:04:43]

Stortingets vedtak til lov om endringer i arbeidsmiljøloven mv. (arbeidstakerbegrepet og arbeidsgiveransvar i konsern) (Lovvedtak 41 (2022-2023), jf. Innst. 181 L (2022-2023) og Prop. 14 L (2022-2023))

Presidenten [10:04:57]: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 2 [10:05:05]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Samisk språk, kultur og samfunnsliv (Innst. 194 S (2022-2023), jf. Meld. St. 16 (2021-2022))

Presidenten [10:05:16]: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Anne Kristine Linnestad (H) [10:05:53] (ordfører for saken): La meg først få takke komiteen for godt samarbeid i denne saken.

Denne meldingen er den fjerde stortingsmeldingen i rekken av framoverskuende stortingsmeldinger som har erstattet det som tidligere var behandlingen av Sametingets årsmelding. Temaene for meldingene varierer fra år til år, men de har allikevel det til felles at Sametingets årsrapport er fast vedlegg, og at Sametingets vurderinger kommer fram i selve meldingsteksten.

Denne meldingen gir en sammenstilling av regjeringens ambisjoner og mål for samepolitikken. I samarbeid med Sametinget har regjeringen besluttet at neste års melding til Stortinget om samisk språk, kultur og samfunnsliv skal ha kompetanse og rekruttering som tema, avgrenset til barnehage, grunnopplæring, videregående skole og høyere utdanning. Dette er en melding Stortinget ser fram til å få til behandling.

Som de foregående stortingsmeldingene har også denne en redegjørelse for Sametingets politiske mål.

Det er hvert enkelt fagdepartement som har ansvar for å følge opp statlig politikk overfor samene innenfor sin sektor, men det er Kommunal- og distriktsdepar-

tementet som har ansvaret for å samordne statlig politikk som berører samene i Norge.

I meldingen gis det en omtale av de overordnede rammene for regjeringens samepolitikk, herunder Grunnloven § 108, ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater og FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter, artikkel 27, samt omtale av FNs erklæring om urfolks rettigheter.

Det gis videre en omtale av konsultasjonsplikten i internasjonal og norsk rett. I den forbindelse vises det til samelovens bestemmelser fra 2021, til veileder for kommuner og fylkeskommuner og til at departementet er i gang med å lage mer detaljerte regler og veiledning overfor statlige myndigheter. Det gis også en omtale av budsjettordninger for Sametinget etter 2019.

Meld. St. 40 for 2020–2021, Mål med mening – Norges handlingsplan for å nå bærekraftsmålene innen 2030, påpeker at nesten alle samfunnsmessige utfordringer i Norge berører flere sektorer og krever samarbeid på tvers. I samepolitikken vil flere av bærekraftsmålene være relevante. Derfor er det bra at Sametinget er i ferd med å utarbeide en samisk bærekraftsportal som skal framskaffe og formidle kunnskap og informasjon om FNs bærekraftsmål ut fra et samisk ståsted. Arbeidet med å følge opp bærekraftsmålene krever felles innsats av statlige, kommunale og regionale myndigheter og Sametinget.

Jeg vil komme fram til Høyres synspunkter i et senere innlegg.

Terje Sørvik (A) [10:08:42]: Dette er den fjerde stortingsmeldingen i rekken som erstatter den tidligere behandlingen av Sametingets årsmelding. I denne meldingen gis en sammenstilling av regjeringens ambisjoner og mål for samepolitikken.

Samepolitikken henger tett sammen med politikken for Nord-Norge og distriktene. Utviklingen i folketallet i de samiske områdene av landet er bekymringsfull. Levedyktige samiske lokalsamfunn er en betingelse for å styrke og videreutvikle samiske språk, kultur og samfunnsliv.

Regjeringen jobber med utvikling av nye og virkningsfulle verktøy i distrikts- og regionalpolitikken, med vekt på økt samarbeid og samordning mellom ulike tiltak og virkemidler som ligger til ulike forvaltningsnivå. Bygdevekstavtaler og pilotene vi testet ut for dette, er viktig. Jeg vil også trekke fram regjeringens satsinger i tiltakssonen. Dette er et område der det samiske står sterkt, og satsingene i den delen av landet er derfor viktig for den samiske befolkningen.

Et tydelig løfte til samepolitikken i Hurdalsplattformen er et krafttak for samisk språk. Det må ligge til grunn for all samepolitikk. Hjertespråket kom i 2016.

Det var viktig for dagens regelverk. Språkregler tar lite høyde for situasjonen i kommunene hvor samene utgjør en mindre del av befolkningen.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet sendte et forslag til endringer i samelovens språkregler på høring høsten 2021. Høringsforslaget følger bl.a. opp språkutvalgets forslag om å innføre tre ulike kommunekategorier og differensierte rettigheter. Forslaget legger til rette for et mer fleksibelt system, og for at flere kommuner blir med i språkområdet. Dette lovarbeidet jobber regjeringen videre med nå.

Språk er også det regjeringen har prioritert høyest av samiske saker så langt. Vi har økt bevilgningen for tilskudd til opplæring i samiske språk i grunnopplæringen med 17,5 mill. kr. Det er en betydelig styrking av opplæring i samisk. For at flere skal få kompetanse innen samisk språk og kultur har Sametinget også fått 6,6 mill. kr til tiltak for kompetanseutveksling for tilsatte i samiske barnehager. Grunnet store behov har Sametinget fått 6 mill. kr til utvikling, tilpasning og oversetting som ekstrasbevilgning knyttet til fagfornyelsen.

Oppsummert mener jeg det viktige framover nå blir en storstilt satsing på samisk språk, spesielt satsing på kompetanse i utdanningen, og så må vi ha konkrete tiltak mot hets og diskriminering og en distriktspolitikk som gjør det fortsatt attraktivt å bo i mange av de samiske områdene.

Heidi Greni (Sp) [10:11:46]: Regjeringen legger årlig fram en framoverskuende stortingsmelding om samisk språk, kultur og samfunnsliv. Årets melding gir en sammenstilling av regjeringens ambisjoner om mål for samepolitikken. Meldingen inneholder også en kort redegjørelse om Sametingets politiske mål.

Den brede distriktspolitiske satsingen er viktig for den samiske befolkningen. Regjeringen har i Hurdalsplattformen varslet en storsatsing på utdanning i hele landet og på å bygge profesjonsutdanninger av høy kvalitet i hele landet. Dette arbeidet er nå godt i gang, og regjeringen har prioritert tiltak for fleksibel og desentralisert utdanning.

Ved å stille tydelige krav til universiteter og høyskoler om regionalt nærvær vil regjeringen styrke det desentraliserte tilbudet og møte de regionale kompetansebehovene. Disse kompetansebehovene er særlig gjeldende i samiske kommuner, og særlig når det gjelder samiskspråklig kompetanse.

Regional analyse for Samisk område 2020 viser en stor nedgang i folketallet i samiske områder. Levende lokalsamfunn er en forutsetning for bevaring av samisk kultur, og regjeringens arbeid med å styrke kommuneøkonomi og distriktspolitikk er derfor viktig for samisk språk, kultur og samfunnsliv. Regjeringen har satt i gang

arbeid med en ny retning i distriktpolitikken, med styrking av virkemiddelapparatet, bygdevektsttaler og krav om at distriktpolitiske hensyn skal være gjennomgående i all offentlig forvaltning.

Våren 2023 skal det legges fram en stortingsmelding om distriktpolitikken. Det skal legges til rette for næringsutvikling i hele landet. Jeg vil særlig trekke fram satsingen i tiltakssonen. Dette er et område der det samiske står sterkt, og satsingen i denne delen av landet er derfor viktig for den samiske befolkningen. Grunnskoletilskuddet regjeringen har innført, kan bidra til å opprettholde grendeskoler i små samiske bygder, noe som er viktig for å sørge for fortsatt bosetting.

Fosen-dommen har preget nyhetsbildet de siste ukene. For Høyesterett var det særlig viktig å avklare om utbyggingen krenker reineiernes rettigheter etter FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter, artikkel 27. Dette er den sentrale internasjonale menneskerettighetsbestemmelsen om urfolks rettigheter. I konvensjonen står det at minoriteter skal sikres rett til å utøve sin kultur, som omfatter tradisjonell næringsvirksomhet som reindrift. Høyesterett la til grunn at det vil foreligge en krenkelse av rettigheter etter artikkel 27. Det er derfor viktig at staten nå må gå i dialog med samiske interesser og fatte vedtak i tråd med dommen der tilfredsstillende avbøtende tiltak blir iverksatt, slik at vindkraftutbyggingen ikke krenker reineiernes rettigheter.

Til slutt vil jeg si at Senterpartiet ikke kommer til å stemme for de løse forslagene som er lagt fram i saken.

Erlend Wiborg (FrP) [10:15:00]: Fremskrittspartiet kommer også til å gå imot alle de løse forslagene.

Det er viktig å legge til rette for at befolkningen i hele landet kan utøve sin kultur og sitt språk. I Norge lever nordmenn og samer sammen. Begge folkene har rett og krav på å utvikle sin kultur og sitt språk. Det språklige, kulturelle og samfunnsmessige mangfoldet er en berikelse for landet, og det er viktig å bevare og videreutvikle samisk språk, kultur og samfunnsliv som en del av Norges kulturarv. I meldingen fremkommer følgende:

«Gjennom sine virkemidler rettet blant annet mot kultur, språk, næringer og opplæring, bidrar Sametinget til vekst og utvikling i ulike lokalsamfunn.»

Denne virkelighetsbeskrivelsen later til å savne mye, all den tid den er direkte feil. Innenfor næringspolitikk har utviklingen, til tross for en mangeårig satsing på næringsutvikling og befolkningsvekst i de samiske områdene, gått i motsatt retning av målsettingen på begge områder. I virkemiddelområdet har befolkningen blitt redusert med 10 pst. siden 2000, og andelen nye næringsetableringer ligger langt under snittet for landet for øvrig. Slik det fremstår i dag, bidrar ikke Sametingets

satsing til næringsutvikling i de samiske områdene i det hele tatt, til tross for at dette er Sametingets uttalte mål. Sametinget har to mål for sin næringspolitikk: befolkningsvekst og næringsetableringer. Ingen av målene har de lyktes med.

Andelen som snakker samisk, går ned og har vært i tilbakegang siden etableringen av Sametinget, til tross for at dette har vært Sametingets viktigste oppgave. Språkforvaltningsområdet som virkemiddel virker ikke. Sametingets museums- og kulturpolitikk er heller ingen suksess. Man må spørre seg selv hva som er viktig med hensyn til å ta vare på samisk kulturarv. Man må spørre om dagens fragmenterte struktur for bevaring av den samiske arven er den beste for fremtiden.

Det er vel og bra med arbeidsplasser også i grise- og grendestrukturen, men det kan ikke være distriktpolitiske hensyn som overstyrer museumsfaglige hensyn. Poenget og hensikten må være å ta vare på kulturarven på en faglig måte, samtidig som flest mulig, uavhengig av etnisitet, får tilgang til kunnskap om og innsikt i den samiske historien og kulturarven.

Grete Wold (SV) [10:17:52]: I komiteen behandler vi for tiden veldig mange saker. De fleste er representantforslag som kun tar for seg mindre saksfelt, eller noen konkrete tiltak som vi politikere mener er god politikk. Så behandler vi stortingsmeldinger. De er større, tar for seg brede saksfelt, viktige spørsmål og politikkutvikling. Vi har hatt to meldinger i komiteen i det siste. Det er Meld. St. 17 for 2021–2022, som er en årsrapport fra Datatilsynet. Den er på 99 sider. Så har vi Meld. St. 16 for 2021–2022, som tar for seg samisk språk, kultur og samfunnsliv. Den er på 22 sider, inkludert referanselisten. Når jeg setter disse to i hyllen på kontoret, er Datatilsynets rapport tykkere enn den om samiske spørsmål. Det kan se noe betenkelig ut. Også innstillingen i denne saken er faktisk tynnere enn de aller fleste representantforslagene. Det er tankevekkende.

Hva betyr det? Det betyr ikke at mye av det som står i meldingen, ikke er bra. Det er gode overskrifter og gode temaer om målsettinger fra regjeringen for både språk, kunst og kultur, likeverdige tjenestetilbud og næringsutvikling. Regjeringen understreker også at man har store ambisjoner for Nord-Norge og distriktene når det gjelder tilgang på arbeidskraft, kompetansepolitikk og desentraliserte utdanningstilbud, noe vi fra SV støtter hjertent opp om.

Utfordringen er nok heller at det kan være noe få og litt lave ambisjoner for de spørsmålene som berører det samiske folket direkte, som det samiske folkets rettigheter. Det kommer ikke fram helt hvor man vil, og heller ikke hvordan man planlegger å komme dit. Vi venter alle på sannhets- og forsoningskommisjonens rapport,

og vi forventer at det i de store og mer krevende spørsmål vil bli grunnlag for et betydelig arbeid fra Stortinget og regjeringens side.

Vi har fremmet to forslag i denne saken, begge knyttet opp mot det pågående menneskerettighetsbruddet på Fosen. Det er, som alle nå er veldig godt kjent med, halvannet år siden Høyesterett slo fast at konsesjonene som er gitt, er i strid med urfolks rettigheter. SV har derfor sammen med Rødt i komiteen foreslått at regjeringen jevnlig rapporterer om framdriften i oppfølgingen av Fosen-dommen. Dette er mer aktuelt enn noen gang og kanskje heller ikke så lett å stemme ned nå som det var for et par uker siden.

Vi ber også regjeringen om å vektlegge å rette opp i det pågående menneskerettsbruddet, framfor å vise andre hensyn. Med det varsler vi at vi også støtter to av de løse forslagene fra Rødt, forslagene nr. 5 og 6, og forslag nr. 8, fra Miljøpartiet De Grønne. Vi har forståelse for at dette er krevende, og at det er mange hensyn som skal tas, men «bottom line» er at dette er ulovligheter som man halvannet år senere ikke har klart å rydde opp i. Det er derfor å håpe at flere partier har tenkt seg om siden avgivelsen og vil stemme for de to forslagene som berører Fosen. Med det tar jeg opp de forslagene som SV og Rødt har sammen.

Presidenten [10:20:48]: Representanten Grete Wold har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Tobias Drevland Lund (R) [10:21:01]: Jeg tror mange har lært litt mer om samisk kultur og veldig mye om retten til samisk kulturutøvelse de siste ukene. Jeg må si at det i dag å få muligheten til å snakke fra denne talerstolen om nettopp urfolksrettigheter og minoritetsvern gir en spesiell følelse etter å ha sett samisk ungdom bli båret bort av politiet. Jeg vil benytte anledningen til å takke aktivister og til å konstatere at vi trenger flere demokratiske virkemidler enn vi har i denne salen her, for å sikre rettighetene til innbyggerne våre. Regjering og storting har ikke klart å bringe oppfølgingen etter en enstemmig høyesterettsdom om Fosen videre selv om det har vært et tilbakevendende tema i denne salen. Med sivil ulydighet og praktisk motstand klarte man derimot det vi ikke har evnet, og det er verdt å merke seg.

I Sametingets merknader til denne saken trekkes det fram hvordan den samiske klinikken er organisert, at tilbudet i dag ligger under Finnmarkssykehuset både organisatorisk og økonomisk og følgelig ikke har kontroll over eget budsjett, eget pasientinntak eller egen organisering. Rødt ser det som en selvfølge at Stortinget bør være lydhøre for Sametingets krav om å organisere egne helsetjenester til egen befolkning. ILO-konvensjonen understreker at regjeringen skal skaffe urfolk ressur-

ser som setter dem i stand til å utforme og tilby slike tjenester på eget ansvar og under egen kontroll. Det er Rødts oppfatning at å organisere den samiske klinikken med et styre oppnevnt av Sametinget og eget budsjett ville ha imøtekommet ILO-konvensjonens målsetting i større grad.

I merknadene beskriver Sametinget også utfordringene til de seks samiske språkene. Vi i Rødt har programfestet at vi vil bidra til å styrke det samiske språket i hele Sápmi, og vi foreslår at Stortinget skal støtte Sametingets arbeid med å opprette et eget samisk språkbud.

Så tilbake til de pågående menneskerettighetsbruddene på Fosen: Jeg kan ikke understreke viktigheten av at regjering og storting nå sørger for at oppfølgingen etter høyesterettsdommen kommer inn på et konstruktivt spor nok. Et konstruktivt spor forutsetter på den ene siden at myndighetene erkjenner at menneskerettighetene er brutt, slik jeg oppfatter at regjeringen nå gjør, og det forutsetter at allmennheten får tilstrekkelig informasjon om oppfølgingen, ikke minst at vi settes i stand til å trekke lærdom av det som har skjedd.

I tillegg til at Stortinget bør holdes oppdatert om framdriften i oppfølgingen av saken, må vi også vektlegge å stoppe menneskerettighetsbrudd framfor andre hensyn, som Rødt sammen med SV foreslår her i dag. Vi mener også – kort fortalt – at alle steiner må snus, at det trengs en uavhengig gransking av hva som har skjedd, for å sørge for at vi ikke kommer i liknende situasjoner i framtiden.

Helt til slutt vil jeg benytte anledningen til å fremme forslagene til Rødt, unntatt forslag nr. 7. Rødt støtter også forslag nr. 8, fra Miljøpartiet De Grønne.

Presidenten [10:24:10]: Representanten Tobias Drevland har Lund tatt opp de forslagene han refererte til.

Ane Breivik (V) [10:24:20]: Dette er den fjerde i rekken av framoverskuende stortingsmeldinger om samisk kultur og samfunnsliv. Selv om det ikke var tradisjon før, er det definitivt blitt det nå. Den samiske kulturen er unik og gjør Norge og Europa spennende og mangfoldig. Samisk språk og kultur henger tett sammen, og den språklige kraften blir til av dem som bruker språket. Derfor er det viktig at det sikres gode rammevilkår for samisk språk, og at vi styrker muligheten til å lære seg samisk.

God tilgang til språkopplæring på samisk er viktig for at vi i framtiden skal kunne tilby tjenester til den samiske befolkningen på deres eget språk. Det er behov for samisktalende personell innenfor helse, i politiet og i barnehager og skoler, men i deler av landet er det i dag store utfordringer med å klare å rekruttere nok personer med både faglig relevant kompetanse og samisk språk-

kompetanse. Det er fare for at vi som samfunn kan ha en i en ond sirkel der vi ikke klarer å rekruttere nok samisktalende personell i barnehage og skole og på den måten svekker mulighetene til å bruke og lære samisk i oppveksten. Dette kan igjen føre til større problemer med rekruttering i framtiden.

For å motvirke en slik utvikling er det viktig å sørge for at flest mulig får tilbud om samiskopplæring fra de er små, og at tilbudet er sterkt gjennom hele skoleløpet. Et slikt tiltak kan være å lovfeste retten til samisk barnehageplass.

I tillegg må det brukes en bredde av virkemidler for å styrke det samiske språket i Norge og i Sápmi. Det inkluderer å sikre at samiske barn får tilgang på flere bøker, spill, digitale plattformer og filmer på sitt eget språk. Det inkluderer også å støtte samiskspråklige musikere og legge til rette for mer bruk av publiseringsstøtte for norsk og samisk musikk.

Når Venstre likevel ikke stemmer for forslag nr. 3, er det fordi vi mener prosessen med å etablere et samisk språkombud bør eies og styres av Sametinget, og at det er viktigere å sikre gode rammevilkår for at Sametinget kan prioritere de tiltakene de ønsker å gjennomføre for å styrke det samiske språket.

Reindrift er en viktig kulturbærer i det samiske samfunnet – med tradisjoner og levested som blir holdt i hevd slik det alltid er blitt gjort. Respekt for det samiske er også å vise forståelse og komme med løsninger for de utfordringer reindriften opplever. I forrige uke fikk vi erfare konsekvensene av ikke å gjøre det. Regjeringens håndtering av Fosen-saken er nettopp et eksempel der man verken har vist forståelse for den utfordringen reindriftssamene står i, eller har klart å komme med løsninger på de utfordringene.

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [10:27:43]: I dag behandler Stortinget meldinga om samisk språk og kultur. Som fleire talarar før meg har vore inne på, er fokuset i meldinga å sjå framover, og meldinga gjev ei samanstilling av ambisjonane og måla som regjeringa har for samepolitikken.

Meldinga set mange av dei store utfordringane på dagsordenen, men peikar òg på at det finst mange moglegheiter. Regjeringa er oppteken av å leggje til rette for at samane skal få bevare og utvikle språka sine, kulturen sin og samfunnet sitt. Det krev innsats på fleire felt.

Utviklinga i folketalet i dei samiske områda av landet er bekymringsfull. Levedyktige samiske lokalsamfunn er ein føresetnad for å styrkje og vidareutvikle samiske språk, samisk kultur og samiske næringar. Regjeringa tek sikte på å leggje fram ei melding for Stortinget om distriktspolitikken i vår. Anbefalinga om distriktsnæringslivet og tilgang på kompetent arbeidskraft inn-

går som viktige forslag med høg relevans for samiske område og aktørar.

Regjeringa vil òg gå gjennom det distriktspolitiske verkemiddelapparatet vi har i dag, for å sikre at det fungerer best mogleg. Distriktsmeldinga vil òg innehalde ei vurdering av korleis dei personretta tiltaka i Finnmark og Nord-Troms kan utviklast betre.

Regjeringa har starta arbeidet med ein ny handlingsplan mot rasisme. Sametinget vil verte konsultert i arbeidet med handlingsplanen. Regjeringa tek sikte på å leggje fram handlingsplanen mot slutten av 2023.

Regjeringa ønskjer å leggje til rette for at fleire kommunar søkjer om innlemming i forvaltningsområdet for samiske språk, som vil sikre samisktalende språkrettar. Dette vil vere eit viktig bidrag for å bevare og utvikle dei samiske språka og samisk kultur.

Regjeringa er glad for opprettinga av eit nasjonalt samarbeidsforum for å organisere markeringa av FNs tiår for urfolksspråk i Noreg. I samband med tiåret har vi valt å fokusere på språkteknologi, digitalisering og opplæring av barn og unge. Regjeringa har eit tett samarbeid med Sametinget om kva satsingar Noreg skal prioritere.

Det er stor etterspurnad etter lærarar og anna personale i barnehage og skule med utdanning i og på samisk. Det vert utdanna for få lærarar, og rekrutteringspotensialet er lite. I tillegg er det behov for samiskkompetanse i offentleg forvaltning, helsevesen og andre sektorar. Sametinget og regjeringa er difor samde om å løfte kompetanse og rekruttering i barnehage, grunnopplæring og høgare utdanning som tema i stortingsmeldinga om samisk språk, kultur og samfunnsliv for 2023.

Presidenten [10:30:42]: Det blir replikkordskifte.

Anne Kristine Linnestad (H) [10:30:52]: Statsråden kom selv inn på at det er FNs tiår for urfolks språk 2022–2032. I den forbindelse stilte jeg spørsmål den 19. januar i år om når vi kan forvente at den norske nasjonale handlingsplanen for det internasjonale tiåret for urfolksspråk vil bli lagt ut på UNESCOs hjemmesider. Da fikk jeg et noe vagt svar, etter min oppfatning, så jeg lurer litt på om statsråden nå kan være noe mer presis om når han forventer at denne vil bli lagt ut.

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [10:31:26]: For det første vil eg seie at det går an å vareta samisk språk på ulike nivå i samfunnet. Det er utruleg viktig òg korleis ein varetek andre urfolks språk og andre minoritetars språk. Når det gjeld det konkrete spørsmålet som representanten Linnestad viser til, vil vi kome nærare tilbake til det.

Men eg vil seie at regjeringa har gjennomført ei rekke viktige tiltak for å styrkje samisk språk, bl.a. i inneverande års statsbudsjett med auka tilskot til samisk språk

i grunnskuleopplæringa og auka kompetanse for tilsette i barnehagar. Vi jobbar målretta frå dag til dag med ulike spørsmål som er viktige for å styrkje samisk språk og kultur, i tillegg til det overordna fokuset vi bl.a. har i denne meldinga.

Når det gjeld det konkrete spørsmålet som representanten har, vil eg kome nærare tilbake til det.

Anne Kristine Linnestad (H) [10:32:27]: Nå er det sånn at Norge har tatt en ledende rolle, som det står, i dette arbeidet, både innenfor FN og i å legge ut denne handlingsplanen på UNESCOs hjemmeside. Da lurer jeg på: Hvilken betydning vil ministeren si at det ville hatt dersom Norge ble et av de første landene – ikke det første, riktignok, men et av de første – som hadde lagt ut en sånn handlingsplan? Hvilken effekt vil det ha på andre lands behandling av sine urfolk og deres språk?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [10:32:58]: Eg trur noko av det aller viktigaste vi kan gjere, er å løfte fram urfolk og urfolksrettar og korleis dei vert varetekne i det norske samfunnet.

Ved opninga av den samiske språkveka og urfolkstiåret i haust var både undertekna og Hans Majestet Kongen til stades for å markere at ein frå det offisielle Noreg si side vektlegg betydninga av korleis vi varetek både samisk språk og urfolksrettar, og korleis vi jobbar med det framover. Eg meiner at det er særdeles viktig, og det er sjølv sagt òg eit poeng – som representanten viser til – korleis vi følgjer opp når det gjeld publisering av handlingsplan, og det vil vi kome tilbake til oppfølginga av.

Grete Wold (SV) [10:34:00]: Som jeg også nevnte i mitt innlegg, har vi alle nå store forventninger til den rapporten som sannhets- og forsoningskommisjonen skal komme med, og også kanskje forventninger om et noe mer ambisiøst og ikke minst konkret arbeid på dette feltet.

Det er strengt tatt ikke vi i denne sal som er de viktigste, eller skal være de viktigste premissleverandørene i det arbeidet som skal gjerest, det er det samiske folket selv. Når jeg tar kontakt med Sametinget i ulike saker, hører jeg om deres opplevelse av medvirkning og delaktighet i ulike prosesser. Kan statsråden si noe om hvordan man legger opp til en aktiv og reell medvirkning fra det samiske folket i det arbeidet man nå skal i gang med?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [10:34:44]: Eg er særdeles oppteken av at vi har god medverking og dialog med ulike samiske interesser, og sjølv sagt òg at vi varetek dei konsultasjonsordningane som er etablerte, bl.a. med Sametinget. Mi erfaring er at det representanten Wold tek opp, absolutt er noko samiske interesser vektlegg.

Samtidig opplever eg – eksempelvis i forbindelse med meldinga vi behandlar i dag – at både Sametinget og andre samiske interesser opplever at det har vore ein god dialog, òg knytt til innspel og prosess i samband med den. Eg er oppteken av at vi skal ha det i fortsettjninga òg, ikkje minst når det gjeld den viktige stortingsmeldinga vi skal ha neste år – som handlar om levekårsutfordringar og helse innanfor samiske område – men òg når det gjeld det representanten Wold tek opp.

Tobias Drevland Lund (R) [10:35:49]: I nyhetene bl.a. på TV 2 og NRK i går kunne vi se at et flertall i Sametinget, bl.a. bestående av Senterpartiets egen sameatingsgruppe, vil be om en uavhengig gransking av Fosen-saken. Rødt er også av den oppfatning at alle steiner må snus i denne saken for å finne ut hva som har gått galt, og ikke minst sørge for at dette ikke skal skje igjen. Hva tenker statsråden om en slik uavhengig gransking på dette tidspunktet?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [10:36:16]: No er det viktige frå regjeringa si side å ha fullt fokus på å løyse saka. Vi har, som òg representanten viste til i sitt innlegg i stad, beklaga overfor reindriftssamane på Fosen at konsesjonsvedtaket inneber eit brot på menneskerettane, at det krenker reindriftssamane på Fosen si moglegheit til å dyrke sin kultur. Det er utruleg viktig at ein no har fokus på å løyse saka, at ein har nær dialog både med reindriftssamane på Fosen og med Sametinget, og det er ei sak som har høg prioritet frå regjeringa si side. Når ein har funne ei løysing på det, er det sjølv sagt òg viktig å ha ein god gjennomgang av saka, men innretninga på det må eg nesten kome tilbake til.

Elles vil eg vise til at olje- og energiministeren, som sit med konkret ansvar for ei oppfølging av Fosen-saka, vil halde ei utgreiing for Stortinget i starten av neste veke, og det vil verte anledning for Stortinget til å diskutere oppfølginga av saken.

Tobias Drevland Lund (R) [10:37:23]: Jeg takker for svaret. Sannheten er at staten har hatt svært mange ulike roller i Fosen-saken. Staten har vært på eiersiden i Fosen vindkraftanlegg gjennom Statkraft. Staten er konsesjonsmyndighet. Staten har vært partshjelp i rettsprosessen, staten har gitt investeringer til utbygging gjennom Stortinget, og staten skal følge opp selve høyesterettsdommen. Mitt spørsmål til statsråden er: Er statsråden enig i at dette kan understreke viktigheten av at en slik gransking er uavhengig, og at den er eksternt?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [10:37:56]: No trur eg vi skal ta ting i rett rekkjefølgje. For det første meiner eg at det var heilt avgjerande viktig at regjeringa i førre veke

– både ansvarleg statsråd, olje- og energiministeren, og statsministeren – beklaga direkte overfor reindriftssamane på Fosen det menneskerettsbrotet som er vorte påpeikt frå Høgsterett si side. Det er òg særdeles viktig at ein no har fullt fokus på å løyse saka, i nær dialog med reindrifta på Fosen og med Sametinget. Så får ein i forlenginga av det drøfte korleis ein skal gjennomgå og evaluere saka. Eg vil i så måte òg vise til det ansvaret som olje- og energiministeren har, og at olje- og energiministeren sjølv har bedt om å få gjere greie for saka overfor Stortinget, noko som vil skje måndag.

Presidenten [10:38:52]: Replikordskiftet er omme.

De talerne som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Kristoffer Robin Haug (MDG) [10:39:06]: I sin tale til åpningen av det tredje sametinget i 1997 kom kongen med en beklagelse av urett som norske myndigheter tidligere har påført det samiske folk gjennom en hard fornorskningsspolitikk. Det var altså i 1997. I dag, den 9. mars 2023, er vi på den 514. dagen med pågående menneskerettighetsbrudd mot reindriftssamene på Fosen.

Norge har klare forpliktelser til å ivareta samiske rettigheter og lytte til samer i saker som angår dem. Dette løftes også fram i komitébehandlingen av denne stortingsmeldingen, der Sametinget ikke har blitt tatt med i beslutningen om hva neste års melding om samisk kultur til Stortinget skal handle om.

Regjeringen kan ikke fortsette å ta beslutninger i samiske interesser uten å involvere Sametinget. Snarere må norske myndigheter støtte opp om Sametinget, og konsultasjonsordningen mellom staten og Sametinget må styrkes og lovfestes.

Vi i De Grønne mener at Stortinget kan gjøre mer for at samiske stemmer og perspektiver skal komme fram. For eksempel bør Stortinget gå inn for en ordning med samiske observatører i Stortinget og gi Sametinget forslagsrett i denne sal. Det minste vi kan gjøre, er å invitere Sametingets president til Stortinget for å legge fram deres perspektiv på Fosen-saken. Det har vi i De Grønne foreslått for stortingspresidenten, noe vi håper vil etterkommes.

Fosen-saken vitner om at vi har lært veldig lite om hvordan vi som stat skal oppføre oss overfor den samiske befolkningen, som har rett til å utøve sin kultur på norsk jord. Derfor har vi i De Grønne fremmet et forslag i behandlingen av denne saken, som jeg herved tar opp, hvor vi ber regjeringen gjennomgå alle tillatelser til større naturangrep med negative effekter for reindrift og vurdere disse tillatelsene på nytt i lys av høyesterettsdommen 11. oktober 2021.

Presidenten [10:41:02]: Representanten Kristoffer Robin Haug har tatt opp det forslaget han refererte til.

Lene Vågslid (A) [10:41:16] (leiar i komiteen): For Arbeidarpartiet er det viktig at Noreg skal vere eit føregangssland når det gjeld å vareta rettane til urfolk og vidareutvikling av det samiske.

No har kommunal- og forvaltningskomiteen nesten akkurat kome heim frå tre dagars reise i Aust-Finnmark og Indre Finnmark, der me har møtt fleire kommunar, møtt samepolitikarar, me har vore i Sametinget og hatt møte med sametingsrådet. La det ikkje vere nokon tvil: Det at me både har god dialog, god samhandling og òg gjer det beste me kan for å forstå kvarandre, er utruleg viktig.

Me høyrer frå mange kommunar i Indre Finnmark og i Aust-Finnmark, men òg frå Sametinget, stor bekymring for det samiske språket. Der har Stortinget eit ansvar, regjeringa har eit ansvar, Sametinget har eit ansvar, men òg kommunane. Som me kunne høyre frå Arbeidarpartiets gruppeleiar i Sametinget, Ronny Wilhelmsen, var dette noko Arbeidarpartiet var veldig oppteke av under plenumsrådet i Sametinget på onsdag. Det høyrer me òg frå fleire ordførarar: behovet for å bli sett i budsjettprosessar, men òg i viktig arbeid med utvikling av samisk språk, kompetanse og ikkje minst rekruttering.

Det er umogleg, sjølv om denne saka ikkje handlar om Fosen-dommen, ikkje å kommentere på den. Det er ingen tvil om at dette arbeidet med oppfølginga av dommen har teke veldig, veldig lang tid. Eg er glad for at olje- og energiministeren, og òg regjeringa, har beklaga overfor reindrifta på Fosen, og at ein viser til vedtaket som er eit brot på menneskerettane.

Det me må gjere no, og som eg er veldig glad for at kommunalministeren så tydeleg understrekar, er å ha fullt fokus på å løyse saka. Då registrerer eg at Raudt i dag vel å trekkje sitt forslag om gransking. Det trur eg kan vere fornuftig å gjere. Me veit at Sametinget på fredag skal behandle dette spørsmålet, og i respekt for den behandlinga som skjer i Sametinget, synest eg det var ryddig og riktig gjort av partiet Raudt.

Så vil eg understreke det kommunalministeren og olje- og energiministeren har sagt, at det vil vere heilt naturleg med ei grundig evaluering av heile saka når ho har funne si løysing.

På bakgrunn av det kjem heller ikkje Arbeidarpartiet til å stemme for nokon av dei lause forslaga som er lagt fram i saka.

Irene Ojala (PF) [10:44:16]: I februar i år satte ungdommen rettsstaten Norge ettertrykkelig på plass. Det har vært underlig å se hvordan regjeringen har danset i nordavind fra alle kanter for å slippe å ta ansvar i en sak som handler om Høyesteretts påvisning av et pågående menneskerettighetsbrudd for reindriftssamene på Fosen.

Det er imidlertid viktig å være klar over at dagens regjering ikke alene er ansvarlig for Norges brudd på menneskerettighetene, for i Stortingets behandling av Fosen-saken i 2015 kommer det fram at samtlige partier reagerte sterkt da NVE besluttet at det ikke skulle bygges ut på Fosen fordi prosjektet var uøkonomisk. Det var bare Fremskrittspartiet sin energiminister som førte saken da. Behandlingen av saken i 2015 viser at disse partiene var med i presset for å få avgjørelsen til NVE endret til det som til slutt skulle bli et menneskerettighetsbrudd, slik Høyesterett slo fast i oktober 2021. Det betyr at ingen av partiene på Stortinget tok utgangspunkt i at Fosen-fjellet var reinbeiteland.

Så har regjeringen beklaget overfor reindriften på Fosen at konsesjonsvedtakene som ble gjort, er et brudd på menneskerettighetene. Regjeringen skal nå finne en løsning som sikrer reindriftssamenes rettigheter, og deretter gjøre et nytt vedtak. Hvilket vedtak regjeringen kommer til, er uvisst, men det finnes flere muligheter. Det ene er riving av vindturbinene, det andre er avbøtende tiltak, men at ingen vindmøller rives, og en tredje mulighet er at vindmøllene faktisk må stanse produksjonen til menneskerettighetsbruddet er rettet opp.

Reindriftssamene på Fosen kan vinne saken med deres primærstandpunkt om at vindmøllene rives og områdene revegeteres, men faren med seier i denne saken for reindriftssamene er at det kan føre til et stort tap på det menneskelige plan, og det er jeg veldig bekymret for. Hvordan blir da rollen som syndebygg for mindre strømproduksjon i Midt-Norge og mindre aktivitet i Fosen-området? Hvordan blir det å bli konfrontert med dette på den lokale butikken og ellers i lokalsamfunnet når strømprisene stiger? Hvilket ansvar påligger reindriften, og hvilket ansvar påligger Stortinget til å gjøre en grundig jobb når det er snakk om vindkraftutbygging? Den grundige jobben må i det minste gjøres i Finnmark.

Det er enkelt å finne en synlig syndebygg i denne saken, og det er reindriften, men den rette syndebyggen er staten, som har gjort et ugyldig vedtak som strider mot menneskerettighetene. Pasientfokus har et håp om at denne saken ikke fører til et hat mot reindriften, men at vi nå tar om så tre føtter i bakken og tenker grundig over hvilken framtid vi skal ha i og for den samiske befolkningen.

Så vil jeg bare si at reindriftssamene også er en minoritet blant samene, for det er få reindriftsutøvere i Norge.

Geir Jørgensen (R) [10:47:29]: Samisk språk, kultur og samfunnsliv bygger på de naturressursene og den næringsmessige praksisen det samiske folket har, som har vart veldig lenge, men det henger en mørk sky over hele denne debatten. Vi ser at mulighetene det samiske

samfunnet har til å utvikle sine tradisjonelle næringer, blir stadig mindre. Når det siste fiskemottaket er stengt, når den siste sjarken er satt på land i de sjøsamiske fjordene, når den siste reinen er slaktet og den siste reineieren har gitt opp i kampen mot overmakten – staten og utbyggerkapitalen – har vi ikke lenger noe samisk språk, kultur eller samfunnsliv å snakke om, men vi har i dag muligheten til å rette opp i det.

Rettsstaten kneler nå under vekten av Fosen-saken. Det som er viktig for oss i Rødt å framholde, er at rettsstaten må gjelde for reindriften. Den ordningen vi adresserer i forslagene nr. 5 og 6, om forhåndstiltredelse, altså at utbyggeren kan få lov til å gå i gang før reindriftens rettslige status er avklart, må bort. I forslag nr. 6 ber vi regjeringen om å utrede og komme tilbake til Stortinget med forslag til lovendringer som kan avvikle denne ordningen.

Det kan ikke være slik at rettsstaten ikke skal virke. I Fosen-saken har vi sett dette tydelig. I 2018 ba FN's rasediskrimineringskomité Norge om å stanse den pågående utbyggingen fram til at de rettslige forholdene var avklart. Nei, det kunne man ikke gjøre, sa tidligere statsråd fra Fremskrittspartiet Kjell-Børge Freiberg da. Her står vi i dag, på dag nr. 510 eller 512. Slik kan vi ikke ha det.

Det er forbausende at Fremskrittspartiet, som hevder å være et parti for enkeltindividene og lov og orden og mot statlige overgrep mot den enkelte, ikke kan være med og støtte et slik forslag. Det samme gjelder Senterpartiet, som har varslet at de ikke vil støtte forslaget. Man skulle jo tro at distriktsnæringene, primærnæringene og matproduksjon lå såpass langt framme i Senterpartiets politiske program at de kunne ha støttet forslag om bedre rettssikkerhet for reindriften.

Anne Kristine Linnestad (H) [10:50:53]: Samisk språk henger helt uløselig sammen med samisk kultur og samisk næringsliv. De samiske kjerneområdene har de samme demografiske utfordringene som de aller fleste distriktskommunene i Norge, med en stadig større andel eldre i forhold til barn og unge. Dersom de samiske språkene skal overleve og utvikles til bærekraftige språk, må muligheten for opplæring i samisk for samiske barn og unge styrkes, både innenfor og utenfor kjerneområdene.

Da komiteen var på besøk i Øst-Finnmark, var meldingen fra samtlige kommuner at det må utdannes flere lærere som har samisk bakgrunn og samisk språk som sitt førstespråk. Samtidig må det legges enda bedre til rette for desentralisert utdanning, slik at flere med samisk bakgrunn kan ta etter- og videreutdanning i kombinasjon med jobb.

Det er en stor utfordring når ordførere melder om at 60 pst. av dem som starter med samisk 1 i 1. klasse, en-

ten slutter med undervisning på samisk eller velger å bytte fra samisk 1 til samisk 2 i løpet av skoleløpet. Skal språkene være bærekraftige, er man avhengig av at flere benytter samisk som sitt hverdagsspråk. På denne bakgrunn ser jeg fram til den neste stortingsmeldingen, som skal ha kompetanse og rekruttering som hovedfokus.

Det er et paradoks når utdannede samiske lærere og pedagoger jobber for Statsforvalteren for å kontrollere at de samiske skolene og de skolene som tilbyr samiskundervisning på alle tre nivåer, har det antallet samisktalende lærere de trenger for å oppfylle kravene i opplæringsloven, samtidig som mangelen på samiske lærere og pedagoger er veldig stor – ja, nesten skrikende.

Fra de samiske skolene er tilbagemeldingene klare på at mangelen på læremidler er svært stor. Det må utvikles både ordinære og ikke minst digitale læremidler samtidig som utdanningsinstitusjonene må ta vare på samiske språkbærere og bruke dem som ressurser i utdanningene. Samiske kunstnere, kulturutøvere og kulturinstitusjoner bidrar til å styrke samiske språk. Jeg ser fram til at det samiske nasjonalteateret, Beavivvås, som i disse dager reiser seg i Kautokeino, åpner i 2024. Sammen med det internasjonale samiske filminstituttet, den samiske videregående skolen og reindriftsskolen blir det et kraftsentrum og et viktig bidrag for å utvikle bærekraftig kulturliv, språk og samisk næringsliv i Kautokeino og Karasjok spesielt og for hele det samiske miljøet generelt.

Kultur- og likestillingsdepartementet skal sørge for at samiske perspektiver blir ivaretatt i den nasjonale kulturpolitikken, og at samisk språk og kultur skal ivaretas i relevante kulturpolitiske strategier og dokumenter i Stortinget. Derfor vil Høyre påpeke viktigheten av at samisk språk og kultur ivaretas når kunstnermeldingen blir lagt fram for Stortinget.

Høyre støtter ikke de løse forslagene som er lagt fram i saken.

Irene Ojala (PF) [10:54:01]: Som representant for Pasientfokus representerer jeg og har valgt fra alle de ulike kulturene i Finnmark, både samiske reindriftsutøvere, kystsamisk befolkning, kvener, nordmenn og de som har flyttet til Finnmark av andre årsaker opp gjennom årene.

For noen år siden ble finnmarkingene omtalt som latsabber av en stortingsrepresentant. I dag kan vi lese at finnmarkingene må skjerpe seg fordi vi stiller spørsmål om vindkraft. Finansmannen og redaktøren Trygve Hegnar skriver i Finansavisen om «grådige samer», og at vi «ikke kan la samene herje med oss». Videre skriver Hegnar: «Det er på tide å sette samene litt på plass.»

Dette har ungdommen lagt merke til, og de synes det er utfordrende å møte både media og politikere som snakker Finnmark ned.

Dette dreier seg ikke om prisen på reinkjøtt og samenes rettigheter. Det dreier seg i bunn og grunn om troen på rettsstaten, og det er den vinklingen vi må ha først i pannebrasken når vi nå etter hvert fokuserer på Finnmark med et sørnorsk blikk, for det kan bli svært vanskelig å navigere framover hvis ikke alle parter i Finnmark blir hørt.

Vi på Stortinget har et stort ansvar. Vi har et ansvar for hvordan vi bruker språket. Jeg lurer på om vi er tilbake til den tid da merkelappen om at vi var både late og udugelige ble slengt etter samiske barn eller finnmarkinger. Hegnar og hans like er med på å sniknormalisere en språkbruk som kan bli brukt på arbeidsplasser, i skolegården og mellom folk. Sånn kan vi ikke ha det i Norge, og der har stortingspolitikere et kjempeansvar – vi må slutte med stigmatiseringen.

Norge trenger derfor kloke politikere og politikere som ikke lar seg styre av manglende kunnskap og stereotyp framstilling. Som jeg har sagt: Vi i Finnmark er et folk av samer, kvener, finner eller norske, og vi tilhører alle etter hvert det nordlige folk. Det gjør at vi også setter pris på de menneskene som har flyttet fra andre land til Finnmark, og som er med på å bygge Finnmark for framtiden sammen med oss. Derfor må man snakke ikke bare om Øst-Finnmark eller Sametinget – man må snakke om Alta og Kautokeino, som nærmest er trukket ut av kartet over Finnmark når det gjelder samiske kvinners rettigheter til fødetilbud, kveners rettigheter og norske kvinners rettigheter. Vi må ha kunnskap, og vi har i denne sal alle muligheter til å skaffe oss kunnskap hvis vi vil. Det er viljen det står på, og det håper jeg virkelig at vi skal gjøre noe med.

Sofie Marhaug (R) [10:56:56]: Rødt satt ikke på Stortinget da Fosen-saken sist var til debatt i Stortinget, men vi satt i fylkestinget. Det var én representant i 2008 som stemte imot utbyggingen på Fosen, og det var Ronny Kjelsberg fra Rødt.

Fosen-dommen handler om retten til samisk kulturutøvelse. Derfor er også Fosen-saken viktig i dagens debatt. Til VG i går sa Jonas Gahr Støre følgende:

«Som Høyesterett slår fast har samer en rett etter vår menneskerettlovgivning, til å utøve sin kultur. På den ene siden. Og på den andre siden at dette er et fylke som alle andre regioner i Norge som trenger mer kraft.»

Dette tyder på at statsministeren i Norge ikke forstår hva det betyr å ha sluttet seg til de sivile og politiske menneskerettighetene, hva den retten til kulturutøvelse egentlig betyr. Hvis man leser Fosen-dommen, som jeg vil anta at regjeringen har gjort i løpet av de mer enn 500 dagene de har hatt på seg til å lese den dommen, diskuterer Høyesterett om det er rimelig å sette det såkalt

grønne skiftet opp mot kulturutøvelsen til reindriftssamene.

Det Høyesterett skriver i avsnitt 143, er at de sivile og politiske rettighetene i artikkel 27, som er det dommen handler om, ikke åpner for interesseavveining. Hvis det dreier seg om grunnleggende rettigheter som står opp mot hverandre, kan man diskutere hva som er riktig, og derfor diskuterer også Høyesterett det. Det Høyesterett skriver i dommen, er at retten til miljø kan være et sånt hensyn, men da peker Høyesterett på at NVE pekte på en rekke andre lokaliseringer for vindturbinene. Det var mulig å bygge ut uten konflikt med reindriftsområdene. Derfor vil jeg sitere fra dommen:

«Slik saken er opplyst for Høyesterett, må jeg legge til grunn at hensynet til «det grønne skiftet» også kunne vært ivarettatt ved å velge andre – og for reindriften mindre inngripende – utbyggingsalternativer.»

Det grønne skiftet regnes ikke av Høyesterett her som et hensyn man kan veie opp mot samers kulturutøvelse. Det er derfor Norge har brutt menneskerettighetene, så det er faktisk ikke mulig å si at på den ene siden må vi ta hensyn til samisk kulturutøvelse, og på den andre siden må vi la turbinen stå. Slik er ikke Høyesteretts dom.

Erlend Wiborg (FrP) [11:00:05]: Det har vært en god debatt, men jeg vil si at det kom et ganske oppsiktsvekkende innlegg fra denne talerstol fra Miljøpartiet De Grønne. Stortinget er demokratiets høyborg, her er folkets valgte representanter. Så tar Miljøpartiet De Grønne til orde for at man nå skal gi forslagsrett for ikke-valgte representanter, basert på etnisitet. Det strider med hele den demokratiske grunntanken om at velgerne i Norge – alle velgerne – har lik mulighet til å påvirke. Her ønsker altså Miljøpartiet De Grønne å gi ytterligere særrettigheter, basert på etnisitet. Det er noe jeg vil advare sterkt mot, og jeg håper også at Miljøpartiet De Grønne legger bort det forslaget.

Marie Sneve Martinussen (R) [11:01:23]: Jeg lover å ikke synge, men da jeg var liten, lærte jeg en sang som av mange omtales som Finnmarkssangen, der refrenget er slik:

«Kem e du? Kem e æ? Kem e vi som e her?
Kor har du vært og kor e det du ska hen?
Kor i all verden kommer du i fra?
Ka vet vi, om oss sjøl?
(...)»

Når det blir spørsmål om tilhørighet.»

Det høres litt forvirrende ut til å være en sang som skal handle om ett fylke, men det er ikke rart at man i Finnmark er litt identitetsforvirret, for det er en del av Norge som har vært gjenstand for fornorskingspolitikk,

som har vært gjenstand for språklig, religiøs, kulturell og politisk undertrykking fra storsamfunnet, fra staten og fra Stortinget gjennom flere hundre år.

Vi har en situasjon der mange rett og slett ikke vet helt hvor de kommer fra. Man har oldemødre der noen er samiske, noen er kvenske, noen er finske, noen kommer fra Troms, noen kommer fra Sørlandet, og hvem er man egentlig da?

Det denne meldingen handler om, dreier seg for mange også om å ta tilbake identitet, en identitet som er blitt tatt bort gjennom en fornorskingspolitikk der man ikke har fått lov til å utøve språket sitt, ikke fått lov til å utøve kulturen sin eller religionen sin, og den må tas tilbake. På samme måte som vi noen ganger i naturen må bringe arter tilbake eller ta vare på kulturlandskap, må vi ta tilbake mye av den samiske identiteten som er blitt tatt fra generasjonen min, men også generasjoner før meg.

Det betyr at jobben til Stortinget, til storsamfunnet, ikke bare handler om ikke å forverre situasjonen fra nå og framover – den handler om å forbedre. Det er derfor ethvert arealinngrep, enhver tvangssammenslåing over hodet på folket i Finnmark, ethvert rasistisk uttrykk – som jeg vil si representanten Ojala ga klart uttrykk for er helt uakseptabelt – blir så alvorlig. Vi som sitter i Stortinget nå og de som er i regjering nå, er sist i rekken i en lang, lang historie med urett mot det samiske, med urett mot urfolket vårt.

Derfor er det en enorm oppgave å gjenreise både til og den muligheten man bør ha til å utøve sin kultur og ta tilbake sitt språk når man er en del av det folket som nasjonen Norge har bygd sin stat oppå – for det er egentlig det som har skjedd. Den norske stat har kommet og bygd sin stat oppå folket som var der fra før av. Det er en oppgave jeg håper at alle representanter fra alle partier og alle deler av Norge tar på største alvor, og det er derfor det blir så sterkt når man snakker om en sak som Fosen-saken. Det er derfor det blir så sterkt for aktivistene som var rundt i Oslos gater i forrige uke, for det handler ikke «bare» om ett område og én sak, det handler om den store kampen om identiteten vår.

Runar Sjøstad (A) [11:04:35]: Reindriften er viktig for å bevare samisk språk, kultur og samfunnsliv. Samtidig merker man seg at Regional analyse for samiske områder 2020 viser en stor nedgang i folketall, også i samiske områder. Levende lokalsamfunn er en forutsetning også for å bevare og utvikle samisk kultur.

Det har vært nevnt fra talerstolen at det snart ikke er mulig å videreutvikle samiske næringer og samiske samfunn. Man viser bl.a. til at reindriften fikk så mange saker som gikk imot dem, at de til slutt ga opp. Jeg tror at det står atskillig bedre til med reindriften enn som så. Vi har

høye reintall, kanskje høyere enn noen gang før. De aller fleste områdene er tatt i bruk for denne næringen, og de har en bruksrett.

Jeg tror at vi skal fokusere på å videreutvikle samiske næringer, men samtidig må vi tørre å spørre oss hva vi skal leve av. På hvilken måte kan vi ivareta hensynet til samisk næringsliv og kultur og samtidig sørge for bosetting og sysselsetting? Vi vet at det ikke er plass til flere i reindriften. Vi vet at det ikke er plass i reindriften til alle som ønsker å være en del av den næringen. Vi må ha flere bein å stå på. Sameksistens mellom folk og næring er avgjørende hvis vi skal ha velfungerende samfunn hvor alle, også i nord, kan ha mulighet til å leve det gode liv fra vugge til grav.

Lars Haltbrekken (SV) [11:06:48]: Den siste uken er det blitt skrevet norgeshistorie – ikke av regjeringen, ikke av Stortinget, men av unge samiske aktivister som for alvor har fått satt en av de alvorligste sakene i Norge i de siste årene på dagsordenen. Det har aldri skjedd før at en kraftutbygging i Norge er blitt dømt av Høyesterett for å bryte menneskerettighetene, og det er alvorlig at det måtte sivil ulydighet-aksjoner til, fra samiske aktivister og fra miljøvernere, for å få regjeringen for alvor på banen.

Beklagelsen som til slutt kom fra både statsministeren og olje- og energiministeren, satt langt inne. Vi så i starten av uken med aksjoner at man verken ville ta ordet «menneskerettighetsbrudd» i sin munn eller beklage at dette hadde skjedd. Til slutt kom beklagelsen og innrømmelsen av at det er et pågående menneskerettighetsbrudd vi står overfor. Det tror vi var helt avgjørende for at vi skal komme videre i denne saken. At regjeringen nå innrømmer at det er et pågående menneskerettighetsbrudd, gjør også regjeringen forpliktet til å sørge for at dette menneskerettighetsbruddet snarest opphører.

Det må gjenoppbygges en tillit til den samiske befolkningen. Det er ingen tillit i dag, når det er de samme personene som behandlet konsesjonssøknaden i 2013 som også nå sitter og behandler oppfølgingen av høyesterettsdommen. Denne saken kan være starten på den forsoningen som trengs mellom det norske samfunnet og samene. Tidligere sametingspresident Aili Keskitalo har lagt fram et forslag om å få bort vindkraftverkene på Fosen, revegetere området og føre det tilbake til naturen. Keskitalo sier at det vil være den beste starten på den forsoningen vi må igjennom. I dag er det samene på Fosen som bærer de enorme konsekvensene av menneskerettighetsbruddet. Det må det bli slutt på.

Presidenten [11:09:52]: Representanten Irene Ojala har hatt ordet to ganger tidligere i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Irene Ojala (PF) [11:10:02]: Sjøstad har helt rett i det han sier om at vi er nødt til å finne en velfungerende sameksistens for folk i Finnmark. Etter Alta-Kautokeinosaken har vi fått nye lover – sameloven fra 1987, finnmarsloven fra 2005 og reindriftsloven som ble revurdert i 2009, og mange av oss som har fulgt Fosen-saken, har hørt om konsultasjonsretten mellom staten og Sametinget. Alle disse lovene har i seg hvordan man skal ivareta arealene i Finnmark på en økologisk bærekraftig måte for framtiden. Derfor er det svært viktig at vi forholder oss til de lovene når man nå skal begynne å gjøre noe i Finnmark, at vi har folket med oss. Hvis ikke skaper dere mer splid – eller vi gjør det, jeg er med på det selv her på Stortinget. Vi er nødt til å snakke med alle berørte parter, og vi må gjøre det på en måte som skaper tillit. Det er vi som har ansvaret for å få tilliten hos folket, det er ikke folket som skal gi oss tillit. Skjønner alle det? Vi skal få folket med oss, og vi skal ikke lure noen, vi skal gjøre det ærlig og oppriktig.

Presidenten [11:11:01]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [11:11:05]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hilde Marie Gaebpie Danielsen, Marian Hussein, Kathy Lie, Andreas Sjalg Unneland og Grete Wold om hets mot nasjonale minoriteter og samer (Innst. 203 S (2022–2023), jf. Dokument 8:42 S (2022–2023))

Presidenten [11:11:23]: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Tobias Drevland Lund (R) [11:11:45] (ordfører for saken): Jeg vil starte med å takke komiteen og komitéråden for et godt samarbeid i arbeidet med denne saken.

Representantforslaget vi behandler her i dag, handler om hets mot samer og nasjonale minoriteter og om hvilke tiltak vi kan treffe for å motvirke denne hetsen. Under behandlingen av denne saken har det blitt framsett seks mindretallsforslag, mens komiteens tilrådning om at representantforslaget ikke skal vedtas, fremmes av Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet.

partiet. Jeg legger til grunn at partiene selv vil redegjøre mer for sine synspunkter i debatten.

Norges institusjon for menneskerettigheter kom med en rapport i fjor som konkluderte med at det er manglende kunnskap i befolkningen om at nasjonale minoriteter og samer opplever kraftig hets og hatprat. Forslagsstillerne fremmer forslag om å sette i gang et nasjonalt kompetanseløft for alle lærere og lærerutdanninger om samer og nasjonale minoriteter og en styrket innsats for å forebygge rasisme, hets og hatprat mot disse gruppene.

Rødt er dypt bekymret for omfanget av hets mot samer og nasjonale minoriteter i samfunnet. Hets, hatprat og rasisme har alvorlige konsekvenser for enkeltpersoner og samfunnet vi lever i. Det er helt avgjørende at Stortinget fatter vedtak om flere tiltak som treffer ulike grupper innad i minoritetene.

I den sjettede rapporten om Norge fra Den europeiske kommisjonen mot rasisme og intoleranse rapporterer de at norske elever ser ut til å lære lite om nasjonale minoriteter og om samer. Videre løfter de fram religiøse minoriteter, hvor det bl.a. framkommer at 64 pst. av jøder unngikk å vise sin religiøse tilknytning offentlig i frykt for negative sanksjoner. Det er med andre ord svært alvorlige funn som kommer fram her.

Faktum er at det er for vanskelig å melde fra om hets, for få hjelpetilbud og for stort omfang til at vi kan avvise dette forslaget. Rødt foreslår å legge til rette for at Likestillings- og diskrimineringsombudet oppretter et eget underombud som arbeider med hets mot samer og nasjonale minoriteter, som Sametinget selv ber om i Meld. St. 16 for 2021–2022, om samisk språk, kultur og samfunnsliv, som vi akkurat har debattert.

Er det én ting de siste ukene har lært oss, er det at den svekkede tilliten samisk ungdom har til den norske staten og rettsvesenet, er alvorlig. Da må vi iverksette tiltak som styrker deres rettssikkerhet og trygghet. Det må innebære lavterskeltiltak, som beskrevet i forslag nr. 4, og disse tiltakene må gjennomføres på en måte som involverer barn og unge. Ikke bare er tilliten svekket, men samisk ungdom har blitt møtt med hets, rasistiske utsagn og drapstrusler for å stå opp for en høyesterettsdom og for at den skal bli etterfulgt. Menneskerettsforkjempere skal ikke måtte tåle å stå i dette.

FNs barnekonvensjon gir alle barn og unge under 18 rett til en trygg og god oppvekst og ikke bli utsatt for hets og diskriminering. Det kan ikke være sånn at aktivister må okkupere departementer for at staten skal følge menneskerettighetene. Når en minoritet blir utsatt for urett, må vi som storsamfunn reagere sterkt. Med det tar jeg opp forslaget Rødt har alene, og forslagene vi har sammen med SV.

Presidenten [11:14:48]: Representanten Tobias Drevland Lund har tatt opp de forslagene han refererte til.

Terje Sørvik (A) [11:15:09]: Samer og nasjonale minoriteter opplever stadig hets og hatefulle ytringer. Det er uakseptabelt. Det holder ikke å forby diskriminering. Norge har forpliktet seg til å sette i gang med tiltak som forebygger og bekjemper fordommene som ligger bak. Det blir en helt sentral del av handlingsplanen mot rasisme og diskriminering som regjeringen jobber med nå. Arbeidsministeren har hatt møter med Sametinget for å få innspill til hvordan handlingsplanen kan bli best mulig. Fokuset i planen vil bli veien inn i og opp i arbeidslivet og utfordringer med rasisme og diskriminering. Planen skal også omhandle ungdom og de utfordringene de har med rasisme og diskriminering. Handlingsplanen skal være generelt innrettet og omfatte alle grupper som blir utsatt for rasisme og etnisk og religiøs diskriminering, deriblant nasjonale minoriteter og samer.

Jeg viser til statsrådets svarbrev om hva som gjøres i dag når det gjelder de ulike forslagene. Kulturministeren har et koordineringsansvar for å følge opp løftet fra Hurdalsplattformen om å øke innsatsen mot hets på nettet, slik vi har sett mot en del samer de siste ukene. Rapporten fra ytringsfrihetskommisjonen har også kommet med flere råd mot hets og hatefulle ytringer. Oppfølgingen av dette vurderes nå i Kulturdepartementet. Det er derfor mange forslag til tiltak og endringer som ligger på bordet, og som må vurderes i arbeidet med handlingsplanen mot rasisme og diskriminering.

Særlig tiltak inn mot skoler og barnehager er viktig for å øke kunnskapen om samer og nasjonale minoriteter. På lang sikt er det å øke forståelsen for ulike kulturer en avgjørende del av arbeidet mot rasisme og diskriminering. I juni, etter at forsoningskommisjonens rapport er lagt fram, lanseres dembra.no på sør- og lulesamisk. Det vil være et viktig verktøy for å heve kompetansen hos lærere, lærerstuderende og i lærerutdanningen om samiske temaer og urfolksperspektiv.

Vi kan ikke ha denne debatten uten å nevne det som har skjedd den siste tiden. Komiteen har besøkt Sametinget denne uken. Sametingspresidenten kunne fortelle om mye hets og trusler mot Fosen-aksjonistene i bl.a. sosiale medier, og at hun selv er nødt til å videresende truende e-poster til politiet. Sånn kan vi ikke ha det. Vi i Arbeiderpartiet har også mottatt e-poster med uakseptabel omtale av samer og samers rettigheter, når dette nå har vært mye ute i media. Det er en uting i vårt demokrati at ytringer møtes med hat og hets.

Anne Kristine Linnestad (H) [11:18:29]: Det er stor grunn til bekymring når det gjelder omfanget av hatyt-

ringer og hets mot samer og nasjonale minoriteter. Vi ser dessverre at hets forekommer både på sosiale medier og i «virkeligheten». I fjor så vi det i Bodø, i 17. mai-toget, da en liten gutt, i kofte og med sameflagget i hånden, fikk stygge kommentarer slengt etter seg, og vi ser det nå – hvordan samiske aksjonister får hets og hatytringer fordi de har benyttet sin ytringsfrihet. Dette er uakseptabelt.

Sametinget og Likestillings- og diskrimineringsombudet inngikk en samarbeidsavtale i 2017, som sier at de skal støtte opp om hverandres arbeid for likestilling og antidiskriminering. Et av områdene de har kontakt om, er innsats mot hatytringer og rasisme mot samer.

Politiet har en sentral rolle i å følge opp arbeidet mot hets og hatefulle ytringer og har siden 2013 etablert et kompetansemiljø på feltet. Politidirektoratet har utarbeidet en egen handlingsplan for arbeidet til politiet – Mangfold, dialog og tillit 2022–2025 – med særlig vekt på minoriteter. Denne handlingsplanen har tiltak som dreier seg om kunnskap og kompetanse, statistikk og analyse av hatkriminalitet som er meldt politiet, enten fysisk på politistasjonen eller via politiets nettside.

I reindriftsavtalen 2022–2023 ble det satt av 800 000 kr til et prosjekt for å forebygge og motvirke hets og hatefulle ytringer særlig rettet mot reindriftssamer. Dette er et prosjekt som næringen selv er svært fornøyd med, og som de håper vil bli videreført utover de to årene prosjektet skal vare.

Hets og hatefulle ytringer kan være basert på kunnskapsløshet. Regjeringen Solberg innførte Kunnskapsløftet, og gjennom fagfornyelsen ble det utviklet og innført nye læreplaner i 2020. Fagfornyelsen gir lærerstudenter en økt bevissthet om urfolk og nasjonale minoriteter i Norge, og det er utarbeidet nytt pensum for studenter som tar lærerutdanning. Høyre mener at også på dette feltet vil kunnskap og kompetanse gi resultater på sikt. Regjeringen Solberg la fram Handlingsplan mot antisemittisme 2021–2023 – en videreføring, og evalueringen av denne skal være klar om kort tid, hvis den ikke allerede er det. Høyre mener at resultatet av evalueringen bør foreligge før nye tiltak iverksettes.

Mangfold og toleranse er viktige verdier for det norske samfunnet. Mangfoldet bidrar til å utfordre og utvikle oss. Toleranse innebærer grunnleggende respekt for forskjeller relatert til kjønn, alder, nasjonalitet, etnisitet, religion, livssyn, funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsuttrykk og kjønnsidentitet. Arbeidet mot hets og hatytringer er viktig, og det er et arbeid som nok dessverre aldri tar slutt. For oss i Høyre er det viktig at arbeidet mot hets og hatefulle ytringer skjer i tett samarbeid med dem som har skoene på – i denne sammenheng Sametinget, de samiske organisasjonene, de kvenske og

skogfinske organisasjonene og de andre nasjonale minoritetenes organisasjoner.

Heidi Greni (Sp) [11:21:54]: Dette representantforslaget bidrar til å rette oppmerksomheten mot noe som dessverre berører så altfor mange. Det retter oppmerksomheten mot utfordringer som det er utrolig viktig å ta tak i.

Jeg deler forslagsstillernes bekymring for stadig mer hets og hatefulle ytringer. Ikke minst ser vi det i sosiale medier. Det rammer særlig urfolk og nasjonale minoriteter. Derfor er jeg glad for at regjeringen også har satt i gang et arbeid med ny handlingsplan mot rasisme og diskriminering. Arbeidet med handlingsplanen blir koordinert med Arbeids- og inkluderingsdepartementet, og fokuset i planen vil være veien inn i og opp i arbeidslivet og tiltak mot rasisme og diskriminering. Planen skal ha en særlig oppmerksomhet mot utfordringer der det handler om ungdom som blir møtt med rasisme og diskriminering. Handlingsplanen skal være generelt innrettet og omfatte alle grupper som blir utsatt for rasisme og etnisk, religiøs eller andre former for diskriminering, deriblant nasjonale minoriteter og samer.

Det er viktig at alle kjenner til samenes kultur og levestett. I rammeplanen for de ulike lærerutdanningene heter det at utdanningen

«skal kvalifisere studentene til å ivareta opplæring om samiske forhold, herunder kjennskap til den statusen urfolk har internasjonalt, og samiske elevers rett til opplæring i tråd med opplæringsloven og gjeldende læreplanverk».

Jeg mener derfor det er gode planer for kompetanse i skoleverket allerede i dag. I min hjemkommune blir kunnskapsformidlingen om det samiske godt ivaretatt både i barnehage og i skole. Barneheten har f.eks. en årlig tradisjon med at seksåringene er med på reinsdyrslakting på tradisjonelt vis. Jeg håper dette er gjengs rundt omkring i andre kommuner. Departementet har også forsikret oss om at Politidirektoratet samarbeider med Sametinget om å følge opp tiltak i Sametingets handlingsplan mot samehets. Politidirektoratet har utarbeidet en handlingsplan for arbeidet til politiet med mangfold, dialog og tillit. Der blir det lagt vekt på tiltak som retter seg mot nasjonale minoriteter og samer. Arbeids- og inkluderingsministeren har besøkt Sametinget i Karasjok, der statsråden hadde møter om handlingsplanen med fokus på hets av samer. Der fikk statsråden samtidig innspill om utfordringer og hva som kan være mulige tiltak. Kampen mot hets og hatefulle ytringer vinnes ved at vi alle tar avstand fra den typen ytringer. Jeg tror det ivaretas best med en helhetlig handlingsplan.

Erlend Wiborg (FrP) [11:25:08]: Jeg deler bekymringen over omfanget av hets mot samer og nasjonale minoriteter. Dette gjelder for mange grupper, men Fremskrittspartiet mener at det har blitt jobbet godt med å ta tak i denne problemstillingen de senere år. Som det har blitt nevnt, har det blitt jobbet innenfor utdanningssektoren ved innføringen av fagfornyelsen, hvor det er større bevissthet om urfolk og nasjonale minoriteter i Norge, og det har blitt utarbeidet pensum for studenter som tar lærerutdanning.

Politiet har gjennom Politidirektoratet utarbeidet en egen handlingsplan for arbeidet til politiet om mangfold, dialog og tillit, med særlig vekt på minoriteter. Med denne handlingsplanen har man tiltak som handler om kompetanse i, kunnskap om og statistikk og analyse av hatkriminalitet som er meldt til politiet. Det er i dag også mulig å melde fra på politiets hjemmeside om hatefulle ytringer skjer på nett. Politiet har også lansert et kompetansemiljø om hatkriminalitet hvor politiet har en sentral rolle for å følge opp arbeidet med hets mot bl.a. nasjonale minoriteter og samer.

Hets og rasisme er noe vi alle har et ansvar for å bekjempe. En åpen og fri debatt er grunnsteinen i vårt demokrati. Det at folk skal våge å ytre seg og kjempe for det man står for, er helt grunnleggende, men den retten settes i fare hvis man utsettes for hets og rasisme. Samtidig er det viktig at vi ikke kommer dit at enhver diskusjon eller kritikk knyttet til den gjeldende politikken, f.eks. samepolitikken eller innvandringspolitikken, automatisk sies å være hets og rasisme. Tvert imot er vi avhengige av å ha denne debatten i vårt samfunn, men den skal foregå uten at de som ytrer seg, utsettes for hets og rasisme.

Grete Wold (SV) [11:27:48]: Nasjonale minoriteter og samer har i flere århundrer vært undertrykt av den norske stat. Fornorskningspolitikken virket katastrofalt godt. Derfor er det viktig at vi har en sannhets- og forsoningskommisjon som skal legge fram en rapport som vi nå venter på alle sammen. I lys av situasjonen vi nå opplever, blir det om mulig et enda viktigere dokument som må få konsekvenser for det ytterligere arbeidet med disse spørsmålene.

Nylig kom Norges institusjon for menneskerettigheter, NIM, med en rapport om hets mot nasjonale minoriteter og samer. Konklusjonen var at det er manglende kunnskap i befolkningen om nasjonale minoriteter og samer, som opplever kraftig hets og hatprat. Det er bakgrunnen for at SV fremmer dette representantforslaget, da det er behov for konkrete tiltak for å endre dette. Skal vi endre noe, må vi ta tak i problemet på en slik måte at det skaper varig endring. Da er kunnskap og kompetanse i skolen og formidlerne i skolen, nemlig lærerne, helt avgjørende. Vi sender våre barn på skolen for

å lære det som er viktig, og kunnskap om minoriteter og det samiske folk er allmennkunnskap alle skal ha.

Det må understrekes at man ikke gjør det som ofte har skjedd, nemlig ikke å involvere dem det gjelder. Derfor presiserer vi i forslaget at nasjonale minoriteter og Sametinget må være samarbeidspartnere hele veien.

I tillegg foreslår vi at innsatsen mot hatprat, rasisme og hets må styrkes, og det må skje med konkrete, forpliktende og målbare tiltak. Det er ikke godt nok med gode intensjoner og prat, som alle kan stille seg bak. Det må handling til. En veileder og at kommunene utarbeider planer, er virkemidler som kan bidra til en forbedring. Det er ikke store kostnader knyttet til et slikt opplegg, og det er derfor fullt mulig å gjennomføre.

Selv om vi får mye av dette på plass vil det nok dessverre være behov for et apparat som tar imot og håndterer dem som opplever hat og hets, spesielt der det ikke politianmeldes. SV foreslår derfor et lavterskelverktøy man kan bruke til å melde fra. Dette er ment som et supplement til politiet i hele landet, som også trenger gode fagmiljøer for å forbedre sitt arbeid, slik det jobbes med i Oslo politidistrikt.

Det er ingen tvil om at tiden er inne for handling, og den siste tidens mediefokus på urfolks rettigheter viser at dette er viktig for utrolig mange. Samtidig ser vi kommentarfeltene som beviser behovet for ytterligere tiltak for å bekjempe hat, hets og rasisme. Vi ser at noe av arbeidet allerede er i gang fra regjeringens side, og det er bra. Både e-læringsprogram, ulike handlingsplaner inn mot flere grupper og en handlingsplan mot rasisme og diskriminering er bra, og vi heier på det, men det er allikevel få tiltak som retter seg direkte mot gruppen dette forslaget handler om, og som er i tråd med det som Sametinget selv ønsker.

Ane Breivik (V) [11:31:00]: Rapporten Holdninger til samer og nasjonale minoriteter i Norge viser at mange i befolkningen har lite kunnskap om samer og nasjonale minoriteter, at vi har lært lite om flere av gruppene i skolen, og at hatprat kan ha direkte skadevirkninger for dem som utsettes for det, og indirekte konsekvenser for samfunnet generelt. Det tar Venstre på stort alvor.

Som komiteen skriver, skal alle innbyggere i Norge leve livet sitt fritt fra hat, hets og rasisme. Samtidig er det viktig å være bevisst på at minoriteter er særlig utsatt for hatprat, noe som krever at majoritetssamfunnet har ekstra oppmerksomhet omkring dette. Derfor er jeg også glad for at komiteen har sluttet opp om handlingsplanen mot rasisme og diskriminering.

Den samiske kulturen er unik og gjør Norge og Europa rikt og mangfoldig. Dessverre har vi mistet mye av dette mangfoldet på grunn av den skadelige fornorskningspolitikken som Norge førte overfor samene i flere

århundrer. Konsekvensene av denne politikken ser vi fremdeles i enkelte holdninger til det samiske i deler av befolkningen. Derfor er det også viktig at samfunnet gjennomfører tiltak som kan motvirke disse holdningene.

Venstre støtter derfor forslaget om å sette i gang et nasjonalt kompetanseløft om samer og nasjonale minoriteter for lærere og lærerutdanninger. Det er riktig at utdanningene skal kvalifisere studentene til å ivareta opplæring om samiske forhold, herunder kjennskap til den statusen urfolk har internasjonalt. Likevel innebærer ikke det at det finnes nok kompetanse, læremidler og ressurser til å gjennomføre målene i rammeplanene. Det kan derfor være riktig å gjennomføre et slikt kompetanseløft både i lærerutdanningene og for lærere som ønsker et slikt påfyll.

Venstre støtter også forslaget om å styrke innsatsen for å forebygge og bekjempe rasisme, hatprat og hets mot samer og nasjonale minoriteter, og for å sørge for at alle politidistrikter i Norge bygger opp fagmiljøer knyttet til slike spørsmål.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Kristoffer Robin Haug (MDG) [11:33:45]: Først vil jeg takke representantene fra SV for forslaget. Det er ingen tvil om at vi trenger konkrete tiltak for å bøte på den rasismen og diskrimineringen som samer og nasjonale minoriteter blir utsatt for. Vi har fortsatt en lang vei å gå for å styrke urfolks og minoriteters vilkår i samfunnet vårt.

Alle er enige om at saker om hets og rasisme må tas på alvor, at det er grunn til bekymring, og at vi ikke skal ha det sånn. Likevel er det sjelden at det foreslås faktiske tiltak, og enda sjeldnere at konkrete tiltak får flertall i denne sal.

I den gjeldende saken har SV og Rødt fremmet flere gode forslag som tar utfordringene som nasjonale minoriteter og samer møter, på alvor, og vi i De Grønne støtter disse forslagene.

Jeg tillater meg også å nevne at vi i De Grønne har et representantforslag som kommer til behandling senere denne våren, om endring av straffeloven § 185, rasismeparagrafen, om et tryggere offentlig ytringsrom, hvor vi foreslår flere konkrete tiltak for å få has på hetsen i samfunnet vårt. Jeg håper at flere kommer til å stille seg bak det når den tid kommer. Vi stiller oss som sagt bak mange av de gode forslagene som fremmes i denne saken.

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [11:35:26]: Det er eit viktig representantforslag vi behandlar i dag, og diverre har det vorte endå meir aktuelt i løpet av dei siste veke- ne. Under og etter aksjonane i regjeringskvartalet mot

vindturbinane på Fosen har vi diverre sett ein markant auke i hets og truslar mot samar. Hetsen har vore retta mot både dei unge aksjonistane, sametingspresidenten, andre samiske politikarar og samar generelt. Slik hets er sjølv sagt heilt uakseptabel.

Alle som bur i Noreg, har rett til å ytre seg og rett til å stå opp for ei sak dei er opptekne av å kjempe for. Det gjeld både for fleirtalet og for mindretalet i samfunnet. Det er viktig å forsvare ytringsfriheten for å hegne om demokratiet vårt både lokalt og nasjonalt.

Regjeringa har ein brei innsats mot rasisme og diskriminering og skal innan utgangen av 2023 leggje fram ein ny handlingsplan. Fokuset i planen vil vere vegen inn i og opp i arbeidslivet og utfordringar med rasisme og diskriminering, som ikkje minst gjeld ungdom. Handlingsplanen skal vere generelt innretta og omfatte alle grupper som vert utsette for rasisme og etnisk og religiøs diskriminering, òg samar og andre nasjonale minoritar. Det vil sjølv sagt vere viktig undervegs i arbeidet å ha konsultasjon med Sametinget og dialog med andre grupper som det vedkjem – slik ein allereie har gjort.

Samtidig som ein har generelle tiltak som òg famnar samar og andre nasjonale minoritar, er det nødvendig med særskilte tiltak overfor desse gruppene. Blant anna er tiltak med samiske og jødiske vegvisarar viktig for å gjere samar og jødar synlege i samfunnet og motverke fordommar. Målgruppa for ordninga er ungdom, og vegvisarane vil besøkje vidaregåande skular rundt om i landet.

Å auke kunnskapen om samar og andre nasjonale minoritar er viktig for å motverke fordommar og hets. I Kommunal- og distriktsdepartementet føregår det ein innsats for gjere e-læringskurset om samar og andre nasjonale minoritar – retta mot tilsette i kommunar, fylke og statleg forvalting – meir brukt i offentleg forvalting. Kurset er utarbeidd i kontakt med dei nasjonale minoritetane og med Sametinget. Vi har òg ein handlingsplan mot antisemittisme. Regjeringa har lagt opp til å evaluere handlingsplanen. På bakgrunn av evalueringa vil regjeringa vurdere korleis vi skal vidareføre innsatsen mot antisemittisme framover.

Til slutt: Det er innsatsen samla som motverkar rasisme, diskriminering og hets. Som eg har vist til, gjer regjeringa ein brei innsats, med særskilte tiltak overfor samar og andre nasjonale minoritar, samtidig som dei generelle tiltaka famnar desse gruppene.

Presidenten [11:38:32]: Det blir replikkordskifte.

Anne Kristine Linnestad (H) [11:38:47]: Takk for redegjørelsen fra statsråden.

Da komiteen var på besøk i Sametinget, var sameingsrådet helt klinkende klare på at de ønsker en egen

handlingsplan for samene mot rasisme og hatefulle ytringer. Hvordan stiller statsråden seg til dette?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [11:39:10]: Eg registrerer for det første at Sametinget sjølv har utarbeidd ein plan som er viktig, og som ulike nasjonale myndigheiter og etatar følgjer opp i arbeidet sitt. Blant anna gjer politiet eit omfattande arbeid knytt til diskriminering og hatefulle ytringar mot samar og andre grupper i det norske samfunnet, òg konkret overfor samane. Her er vi opptekne av å lytte og ta imot gode innspel frå ulike hald. Vi er i alle fall opptekne av at ein no skal utarbeide ein brei heilskapleg plan knytt til rasisme og diskriminering som vi ser mot veldig mange ulike grupperingar i det norske samfunnet. Der er det viktig å fokusere på ein aukande tendens til hatefulle ytringar, diskriminering mot samar og andre nasjonale minoritetar.

Anne Kristine Linnestad (H) [11:40:11]: Det var i hvert fall meget klar tale fra sametingsrådet om at de ikke var helt sikre på at et kapittel i en større plan ville være tilstrekkelig. De ønsket en helt egen plan.

En annen ting jeg lurer på, gjelder evalueringen av handlingsplanen mot antisemittisme. I saken står det at evalueringen vil være klar snart. Hvis jeg leser det rett, skulle det egentlig vært i februar. Når er den evalueringen klar? Det er mulig jeg overhørte svaret fra ministeren i hans redegjørelse.

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [11:40:51]: Nei, det fekk ikkje representanten noko svar på. Så ærleg skal eg vere. Eg har dessverre ikkje noka meir presis beskriving enn den som allereie er gjeven – at det er eit arbeid som er pågåande, som er utruleg viktig, og som ein er oppteken av at skal kome snart. Eg har diverre ikkje noko meir konkret. Av og til må ein berre vere så ærleg å seie ein ikkje har noko meir konkret å kome med, og då er det det svaret eg har å gje.

Presidenten [11:41:21]: Presidenten vil anmode alle i stortingssalen om å være ærlige!

Grete Wold (SV) [11:41:38]: Det er ingen uenighet i denne salen om at hatprat og hets mot minoriteter og samer er fullstendig uakseptabelt. Så har man kanskje en litt ulik inngang til hvordan man skal oppnå det som vi alle selvfølgelig ønsker.

Det er dessverre slik at den samiske befolkningen har vært utsatt for dette over generasjoner, og i noen tilfeller også fra staten selv. Arbeidet man nå legger opp til, gjelder litt for alle som blir utsatt for en form for rasisme og diskriminering, og man viser også til ganske mange andre grupper. Det er en viss fare for at tiltakene blir noe utvannet når man tar inn mange grupperinger, og problemstillingene kan også være ulike. Vil statsråden vur-

dere om de tiltakene SV foreslår i denne saken, kunne være et godt tilskudd og supplement til mye av det arbeidet som regjeringen allerede er i gang med?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [11:42:33]: I det arbeidet vi jobbar med, trur eg vi alle skal tenkje at ein kan hente gode forslag og idear frå både ulike parti og ulike grupperingar i det norske samfunnet, og kanskje ikkje minst frå dei som kvar einaste dag sjølv merkar det på kroppen – både hets, diskriminering og hatefulle ytringar, som dessverre ein del opplever.

Korleis arbeidet skal organiserast, er det òg viktig å kome med innspel til. Det er ikkje nødvendigvis hogd i stein at den eine måten er betre enn den andre, men det er nokre fellestrekk ein opplever, både når ein snakkar med politiet om korleis dei jobbar mot ulike grupper, og når ein får tilbakemeldingar knytte til kva slags diskriminering som er, m.a. frå Likestillingsombodet. Nokre ting er nok generelle, mens andre ting er spesifikke for enkelte grupper. Korleis ein synleggjer det i både planverk og handlingsplanar, får ein kome nærmare tilbake til.

Grete Wold (SV) [11:43:42]: Takk for svaret. Jeg tror vi helt sikkert har mye av den samme intensjonen bak dette. Så håper jeg noen av SVs innspill allikevel blir notert i det videre arbeidet, selv om de ikke får flertall her i dag.

Siden statsråden etterspør konkrete tiltak, har jeg et å bringe inn. Det handler om samiske og jødiske veivisere, som har vist seg å være et veldig godt tiltak i forebyggende arbeid innen videregående skole. Vil statsråden kunne vurdere også å opprette kvenske veivisere og på noen aktuelle steder også romveivisere?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [11:44:17]: Som eg viste til i innlegget mitt, er nettopp det som går på både samiske og jødiske vegvisarar, noko vi opplever som eit viktig tiltak som vi òg vil framheve i større grad. Det representanten Wold her tek opp, synest eg er eit interessant forslag. Eg må innrømme at vi ikkje har vurdert det konkret, i alle fall ikkje i mi tid som statsråd. Eg er oppteken av at ein tek inn forslag som kjem, og så må ein sjå kva som er hensiktsmessige innretningar for å få fram dei ulike nasjonale minoritetane vi har, forståing for dei, i ulike grupper og samfunn.

Presidenten [11:45:06]: Replikskordskiftet er omme. De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Irene Ojala (PF) [11:45:23]: I dag er vi så heldige at vi har en ungdomsskoleelev fra Alta ungdomsskole her. Det er Leander fra klasse 9c, og han har vært på utplasing hos oss på Stortinget. Leander er en politisk in-

teressert ungdom, og han og klassen hans i Alta har snakket sammen om hets mot minoriteter og samer og har gitt innspill til meg i dag om det de mener er viktig i denne debatten.

Ungdommen sier det sånn: De bor i Alta, som er Finnmarks største by, og der bor det både samer, kvener, nordmenn og folk fra mange andre land. Selv om det bor ulike folk i Alta og Finnmark, forteller ungdommen at det er problemer med bl.a. samehets på sosiale medier, og det merker de godt. Ungdommen er redd for at det skal bli mer hets etter at f.eks. finansmannen Trygve Hegnar på lederplass karakteriserte alle samer som grådige, og skrev at «vi kan ikke la samene herje med oss», og at det nå er «på tide å sette samene litt på plass».

Leander og klasse 9c tenker også på ungdommen, og de mener at alle som har lyst, skal kunne bruke kofta og vise hvem de er, uten at de skal oppleve hets. Ungdommen mener også det er viktig å lære barn om urfolk så tidlig som mulig, og at det må gjøres over hele landet. Det finnes mange gode bøker om samer og om nordområdene, og de anbefaler Stallo av Stefan Spjut fra Nord-Sverige, som er en god bok som like godt kan leses i sør som i nord.

Ungdommen er også opptatt av de eldre, og det synes jeg er kjempefint. De sier at for å gi samiskspråklige eldre en god helsetjeneste på et språk de eldre forstår, må det utdannes flere samisktalende leger. Ungdommen viser at de forstår at mange eldre glemmer norsk når de er syke, og det gjør det vanskelig for dem å forklare til legen hvilken sykdom de har, og hvor de har vondt. Så sier de at det er vanskelig for de eldre når de må forholde seg til utenlandske leger som ikke forstår samisk, og heller ikke norsk. Det gjør de eldre svært usikre.

Leander og klassen har gjort seg tanker om hvorvidt språkopplæringen i samisk er god i Alta. De sier at den er god, men at Alta kommune har altfor få samiske lærere. Leander sitter forresten der oppe og ser på oss, det synes jeg er fint. Han sier at det er dumt med få samiske lærere, for hvis samisklæreren er syk, er det ingen som kan ta over undervisningen. Klasse 9c sier at det må være mulig å bruke digitale løsninger med en lærer som jobber ved en annen skole, og at den læreren kan ta over når samisklæreren deres er syk. Kombinasjonen med en fast lærer og en digital lærer gjør at man kan bli bedre kjent med flere som kan samisk, og da blir det mer naturlig for dem å fortsette å lære språket og kanskje bruke det aktivt.

Jeg synes Leander og klasse 9c ved Alta ungdomsskole har gode og reflekterte argumenter og gode forslag vi her på Stortinget kan tenke grundig over.

Audun Hammer Hovda (SV) [11:48:37]: Det er på tide å ta et oppgjør med vår egen historie og den uret-

ten og undertrykkelsen som nasjonale minoriteter og samer har blitt utsatt for gjennom århundrer i Norge. Vi kan ikke lenger ignorere at mange i vår egen befolkning opplever rasisme og hets kun på bakgrunn av hvem de er.

Norges institusjon for menneskerettigheter har lagt fram en rapport om hets mot nasjonale minoriteter og samer. Den bygger på en undersøkelse som viser at mange har lite kunnskap og kontakt med nasjonale minoriteter og samer. Nå har vi en helt unik mulighet til å gjøre noe, til å bekjempe fordommer og stereotypier som har preget vår befolkning i altfor lang tid.

Regjeringen må ta ansvar og sette i gang tiltak for å bedre situasjonen for nasjonale minoriteter og samer. Dette må inkludere økt satsing på undervisning og opplysningsarbeid, styrking av rettigheter og en aktiv kamp mot hatprat og diskriminering. Vi er nødt til å styrke innsatsen for å forebygge og bekjempe rasisme og hets mot samer og nasjonale minoriteter gjennom konkrete, forpliktende tiltak og aktiv kamp mot rasisme.

Noe av det fineste jeg hørte under Fosen-aksjonene, kom fra en samisk aktivist som sa at det var så fint endelig å få lov til å være kun same. Det må flere få lov til. La oss ta ansvar for vår egen fortid og arbeide for en framtid som er preget av likeverd og rettferdighet for alle. Det er på tide med handling.

Tobias Drevland Lund (R) [11:50:40]: Som det har blitt sagt flere ganger, hadde komiteen senest på tirsdag gleden av å besøke sametingsrådet. De etterspurte en egen nasjonal handlingsplan for å bekjempe hets mot samer. Den 6. mars skrev NRK Sápmi at både sametingspresidenten, aksjonister og politikere får gjennomgå på sosiale medier etter at unge samer aksjonerte i Oslo i forrige uke. Grov hets og direkte drapstrusler legges igjen på TikTok og andre sosiale medier. Dette beviser hvor stort behovet er for å bekjempe hets mot samer.

I sommer skal sannhets- og forsoningskommisjonen legge fram sin rapport, men som Sametinget sier i sin merknad til Meld. St. 16 for 2021–2022:

«En bredere forståelse av samenes historie og situasjon i dag er en forutsetning for at vi skal komme til en reell forsoning. Den utbredte samehetsen i samfunnet er en tydelig indikasjon på at det er utfordring i relasjonen mellom samene og majoritetsbefolkningen.»

Det er et sterkt signal om at det arbeidet som vil følge av at rapporten fra sannhets- og forsoningskommisjonen kommer til Stortinget, blir svært viktig. Lederen av kommisjonen, Dagfinn Høybråten, har allerede varslet oss om at det vi får lese i rapporten, kommer til å bli stygt.

Jeg er derfor veldig glad for at hele komiteen står samlet bak regjeringens arbeid med en handlingsplan mot rasisme og diskriminering, særlig rettet mot arbeidslivet. Jeg er også glad for at representanten Linnestad etterlyser handlingsplanen mot antisemittisme og en videreføring av den. Jeg mener at det også er svært viktig.

Jeg håper også at denne komiteen og Stortinget for øvrig kan jobbe godt sammen om løsninger for å bekjempe hat, rasisme og hets mot nasjonale minoriteter og urfolk. Jeg oppfatter at vi, på tvers av partiene, stort sett er enige om det. Jeg vil også på tampen takke for en fin debatt.

Irene Ojala (PF) [11:52:58]: Vi i Pasientfokus gjør ikke forskjell på folk. I dag snakker vi om rettigheter, og da er det viktig å se kvinner i Alta og Kautokeino i lys av avtaler Norge har forpliktet seg til. Det er nemlig i tre kommuner i Norge det bor flest samer. Det er i Tromsø, Kautokeino og Alta. Slik jeg leser ILO-konvensjonen, innfrir ikke dagens tilbud til fødekvinner i Alta og Kautokeino og våre distrikter det som ILO-konvensjonen handler om: høyest mulig fysisk og mental helsemessig standard, som er rettigheter urfolk har.

Sykehuset i Hammerfest ligger faktisk 140–300 km unna de samiske kjerneområdene, og det er ikke nært forankret i lokalmiljøet. Ei heller blir det tatt hensyn til samenes økonomiske, geografiske, sosiale og kulturelle forhold. Det er verdt å merke seg at dette gjelder samtlige samer, enten de driver med reindrift, er fastboende eller er kystsamer, og uansett yrkesgruppe.

Det er utfordrende å være syk i Finnmark. Uansett etnisk tilhørighet blir flertallet av fødekvinner i Finnmark i dag sendt på lange reiser i uvær og kuling til et sykehus i Hammerfest som blir bygd for lite og for langt borte til å gi sikkerhet for liv og helse, i tillegg til at Hammerfest ofte er en «værfelle», hvor veiene er stengt og ingen kommer seg verken til eller fra.

Det rare er at det er noen partier som sier at de er for samiske kvinners rettigheter når det gjelder helse og trygge og tidsriktige fødetilbud – man snakker ofte om det i denne sal – men man nevner aldri rettighetene til samiske kvinner i Alta og Kautokeino med et eneste ord. Det begynner å bli en påtakelig forskjellsbehandling og utestengelse, ikke bare av samiske fødekvinner, men av alle fødekvinner i Alta og Kautokeino, enten man er kven, norsk eller av en annen folkegruppe som Alta og Kautokeino er så heldig å ha som våre naboer.

Av og til tenker jeg at det nesten er litt komisk, om det ikke hadde vært så tragisk, for å bruke et litt ufint uttrykk, at partier som Rødt og SV, i likhet med Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Høyre, ikke nevner Alta og Kautokeinos kvinners kamp, selv om partiene må vite at Pasientfokus'

velgere er de velgerne de selv tapte ved stortingsvalget i 2021. De tapte dem nettopp fordi de ikke satset på at samiske kvinner, kvenske kvinner og norske kvinner skulle få de rettighetene som de faktisk har krav på.

Jeg har før i livet jobbet som turoperatør, og tenk om vi, mange damer i samiske, kvenske og finske klesplagg – og dette er litt spøkefullt sagt, men med et visst alvor bak – dro fra Finnmark til Brussel og sa at den norske staten gjør forskjell på folk. Jeg er ikke sikker på om Norge ville tåle flere slike irettesettelser som det vi har fått fra ungdommen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [11:55:59]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tobias Drevland Lund og Seher Aydar om boliger for folk, ikke for bolighaier (Innst. 208 S (2022–2023), jf. Dokument 8:16 S (2022–2023))

Presidenten [11:56:17]: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Mudassar Kapur (H) [11:56:57] (ordfører for saken): La meg først takke komiteen for samarbeidet i saken.

Forslagsstillerne fra Rødt har fremmet ni forslag som omhandler utleiemarkedet og utleieboliger. Jeg vil av tidsmessige hensyn ikke lese opp samtlige, men nøye meg med å vise til selve representantforslaget som ligger til behandling.

I forbindelse med denne saken er det kommet inn fem hørings svar fra ulike organisasjoner og instanser. Videre legger jeg til grunn at de respektive partiene selv vil redegjøre for sine standpunkter.

Høyre mener at det er positivt at det er en sterk tradisjon for å eie bolig i Norge. Det er faktisk slik at åtte av ti eier sin egen bolig, og det betyr at de fleste boliger i dette landet ikke eies av disse såkalte bolighaiene som representantene fra Rødt har vært opptatt av. I deres verden ville det nok ha vært staten som skulle ha vært den største bolighaien, men slik er det heldigvis ikke.

Samtidig som vi har en god eierlinje i Norge, er det viktig å ha et godt utleiemarked for dem som ønsker el-

ler har behov for å leie bolig. Dessverre er det mange som opplever leieforhold som skaper ustabile boforhold over tid, noe som bidrar til stadig flytting. Dette går særlig ut over barnefamilier. Høyre mener derfor at det må legges til rette for ytterligere å profesjonalisere utleiemarkedet, og at man må se på ulike tiltak for å gjøre utleiemarkedet bedre.

Det er også viktig å se boligmarkedet i helhet. Både det å eie bolig og det å leie bolig må ses i sammenheng, særlig når vi utarbeider ny politikk. Boligmangelen vi har sett flere steder i landet, bør ses i sammenheng, og vi ser at den er særlig stor i pressområdene. Jeg tror at å øke byggetakten samtidig som vi gjør noe med leiemarkedet, er det viktigste grepet vi kan ta for å møte boligmangelen.

Jeg mener at forslagene fra Rødt verken bidrar til å se på boligmarkedet i sin helhet eller i sammenheng, eller viser godt nok hvordan man skal få opp byggetakten, som er det viktigste for å møte boligmangelen – de gjør snarere det motsatte.

Det å ha et eget hjem, en egen bolig, er noe av det viktigste for de fleste av oss, og det er synd at regjeringen har senket sine ambisjoner for sin egen boligpolitikk. De har rett og slett utsatt den varslede stortingsmeldingen til nærmest mot slutten av denne stortingsperioden, så slik sett ser jeg hvorfor flere partier i Stortinget er utålmodige. Vi hadde håpet at regjeringen hadde vært mer frampå og fremmet den tidlig i perioden, og vi er særlig skuffet over Arbeiderpartiet, som nå er fullstendig bak på både nasjonalt og lokalt i boligpolitikken. Det rammer verst i pressområdene og der hvor de som sliter mest, bor fra før.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [12:00:17]: Vi jobber for at flere skal bo godt, og regjeringen skal jobbe fram en ny helhetlig boligpolitikk med mål om at flere skal få mulighet til å eie egen bolig, utvikle gode bomiljø, legge til rette for å bygge flere boliger og ha en klimavennlig byggenæring. Jobben med en egen boligmelding er godt i gang, men vi sitter ikke stille og venter på den. Vi har gjort endringer i utlånsforskriften for å dempe boligprisnedgangen vi opplevde i høst. Vi har lagt inn klimakrav i TEK17 og er i gang med forskriftsendringer, slik at det blir lettere for flere å kjøpe bolig med leie-til-eie-modeller. Forslagene som fremmes i salen i dag, tar opp temaer som vi drøfter i vårt arbeid med å utvikle en ny aktiv boligpolitikk, slik at flere får mulighet til å eie egen bolig. Dette er temaer som vi delvis har levert ny politikk på allerede, og delvis skal jobbe fram politikk for framover.

Leiemarkedet har blitt oversett i politikktutviklingen altfor lenge. Regjeringen var tydelig allerede i regjeringsplattformen på at situasjonen på leiemarkedet må bedres for dem som leier. Sammen med SV er vi nå enige

om at regjeringen skal sette ned et husleielovutvalg som går gjennom husleieloven for å vurdere hvordan den kan styrke leietakernes rettigheter, sikre grunnleggende botrygghet, og at loven samsvarer bedre med dagens situasjon på leiemarkedet. Dette er gode nyheter for alle som leier boligen de bor i. Heldigvis viste bransjen vilje til å ta ansvar for et trygt og godt leiemarked, og flere aktører har gått sammen og utvikler Boligmerket – en merkeordning for utleiesteder og sertifisering av utleiere.

Regjeringen jobber nå med endringer i boliglovene som har som mål å åpne for mer fleksible eiermodeller i alle typer boligprosjekter og større variasjon i botilbudet. Dette er en avgjørende endring hvis vi skal få fart på byggingen av boliger som flere har råd til. Til nå har kommunene vært avhengig av utbyggere som selv ønsker å tilby dette. Kommunene skal nå få mulighet til å kunne kreve nettopp at det bygges flere slike boliger.

Startlån er også et viktig redskap for å gå fra leie til eie. Derfor ble det allerede i fjorårets budsjett en økning i Husbankens låneramme for startlån med 2 mrd. kr.

Vi deler Rødts bekymring for hyblifisering av leiligheter. Dette er en utvikling vi ikke ønsker, og derfor står det i Hurdalsplattformen at regjeringen vil styrke lovgivningen for å hindre uheldig seksjonering av leiligheter i sameier samt at vi vil trappe opp studentboligbyggingen med mål om 3 000 bygde boliger i året.

Til slutt vil jeg takke komiteen for det boligpolitiske engasjementet. Jeg gleder meg til denne debatten og debatter framover.

Kathrine Kleveland (Sp) [12:03:28]: Senterpartiet vil at det skal være mulig å bo der en ønsker selv, og at det skal være trygt og godt å bo i hele landet. Regjeringen vil redusere de sosiale og geografiske forskjellene – også med en ansvarlig boligpolitikk. Derfor jobbes det med boligmelding og et husleielovutvalg.

For Senterpartiet er det viktig å skille mellom store profesjonelle utleiere og utleiere som leier ut en liten hybel. Vi må ikke lage et regelverk som gjør det unødvendig vanskelig for dem som vil leie ut en kjellerhybel for en periode.

Et av forslagene i saken gjelder pristak i leiemarkedet. Det har vært høy leieprisvekst den siste tiden, men det er allerede regler i husleieloven for lovlig årlig prisvekst.

Stortinget har nylig lovfestet kommunenes ansvar på det boligsosiale feltet. Kommunene har et hovedansvar for å hjelpe vanskeligstilte på boligmarkedet, og dette ansvaret ble styrket og presisert i loven som trer i kraft i juli i år. Målet er at flere som sliter, får hjelp, og at nivået på bolighjelpen blir mer lik kommunene imellom. Loven presiserer også individuell hjelp til de mest vanskeligstilte.

De fleste nordmenn ønsker å eie egen bolig, og startlån er viktig for å gå fra å leie til å eie. Allerede i fjorårets budsjett ble Husbankens låneramme for startlån økt med 2 mrd. kr.

Regjeringen jobber med endringer i boliglovene som vil gi mer fleksible eiermodeller i alle typer boligprosjekter og gi en større variasjon i botilbudet. Med stadig flere eldre vil vi også trenge flere kreative boligløsninger. Senterpartiet vil at flere får tilpassede boliger i ulike prisklasser for en trygg alderdom med tilgang til hjelp og sosialt fellesskap. Det arbeides også med forsøk for utvikling av nye boligkonsepter i distriktskommuner.

Uttrykket «bolighaier» hører ikke hjemme i denne debatten. Husleielovutvalget som ble satt ned i forbindelse med gjeldende statsbudsjett, vil ta fatt i flere av forslagene i denne saken og skal ivareta både utleiery og leietakere på en god måte uten uryddige og unyanserte benevnelser.

Erlend Wiborg (FrP) [12:06:19]: I Norge har vi en sterk tradisjon for å eie egen bolig. Likevel er det noen som ikke har denne muligheten, eller som rett og slett ikke ønsker å eie egen bolig. For Fremskrittspartiet er det derfor viktig at andelen som ikke eier egen bolig, skal ha muligheten til å leie en bolig.

Det beste for å unngå økte priser på leiemarkedet er å liberalisere kravene som stilles til utleieenheter/sekundærboliger i eksisterende boliger, for å unngå økte kostnader med nye tekniske krav. I dag er det generelle skatte- og avgiftsnivået i Norge for høyt, og det er med på å påvirke innbyggernes privatøkonomi. Å gjennomføre lettelsers i skatter og avgifter vil gjøre at innbyggerne sitter igjen med mer av egen inntekt, og dermed gjøre det lettere å leie seg en bolig, eventuelt kjøpe seg en bolig.

Forslagsstillerne representerer et parti som i det ganske land ivrer for f.eks. å øke eiendomsskatten eller innføre eiendomsskatt. Det er selvfølgelig med på å påvirke kostnadene både ved å eie en bolig og ved å leie en bolig. Flere av de sosialistiske partiene i denne sal tar også til orde for en nasjonal boligskatt. Det er også med på å påvirke prisnivået både for dem som eier, og for dem som leier. Noen tar til orde for å fjerne fradraget for gjeldsrenter. Det vil gjøre at færre får mulighet til å eie sin egen bolig.

Det er viktig at vi fremover har kommuner også med et ja-stempel, som er med på å legge til rette for at grunneiere kan gjøre bruksendringer av eksisterende eiendom. På denne måten vil det kunne komme på plass flere utleieboliger, som dermed vil kunne presse ned prisene. Dette vil være til det beste for alle parter.

Grete Wold (SV) [12:08:54]: Først takk til Rødt, som har fremmet et godt og viktig representantforslag. At SV

delers både den virkelighetsbeskrivelsen og de forslagene som ligger på bordet, er vel ikke noen overraskelse for noen.

Bolig er i dag, i tillegg til arbeidsmarkedet, den største forskjellsdriveren vi har, og det må vi gjøre noe med raskt. Jeg vil påstå at vi allerede er sent ute, og jeg håper at flere partier nå ser alvorligheten i det som skjer, og er villige til å ta de grep som faktisk må til.

Først og fremst må vi ta kontroll over et boligmarked som har gått helt ut av proporsjoner – et marked som ikke tar hensyn til noen sosial eller samfunnsmessig utvikling. Det betyr at vi må ta i bruk flere virkemidler. Plan- og bygningsloven må endres, slik at kommunene kan kreve en viss andel ikke-kommersielle boliger. Det må legges til rette slik at det er mulig og realistisk å bygge opp flere alternativer til dagens eiemarked.

Et annet godt tiltak er å se på praksis med forkjøpsrett. Her er det behov for både økt kompetanse og reelle sanksjonsmuligheter, slik at vi får en lik og bedre praksis både for leietakere og for kommunene.

Det er altså mye å gjøre på leiemarkedet. Det er ca. én million som leier bolig i Norge i dag, og det antallet vil nok også øke etter hvert som stadig flere ikke kommer seg inn på eiemarkedet. SV er derfor fornøyd med at vi har blitt enige med regjeringen om å sette ned et lovutvalg som skal se på en ny husleielov, en forbrukerlov som styrker leietakernes rettigheter. Det er i alles interesse at alle som leier, sikres ryddige, forutsigbare og trygge leieforhold. Et trygt hjem er basen for å kunne fungere i samfunnet. Et trygt hjem gir god helse. Et trygt hjem legger til rette for gode familieliv. En lov som skaper minst mulig misforståelser, som er klar på hva leietakere har krav på, vil også skape et bedre leiemarked for utleierne, spesielt for dem som leier ut en egen, privat enhet. Det er derfor også behov for et utleietilsyn. Selv om vi nå etter hvert får en bedre forbrukerlov, vil det være behov for å følge opp og sikre at kvalitetskravene følges.

Så er det ikke et likt boligmarked i hele landet. Det er ulike behov og utfordringer. SV har derfor tro på at vi bør utarbeide en nasjonal plan for kommunal utbygging av leieboliger for å få større offentlig kontroll. Vi ser derfor også fram til regjeringens boligmelding, som skal legges fram nå mot slutten av perioden.

Til slutt: Årsaken til at SV ikke stiller seg bak alle forslagene som Rødt fremmer i denne saken, er at flere av dem ligger i det arbeidet vi nå har med regjeringen for å få på plass et husleielovutvalg, og vi jobber med dem innenfor den rammen.

Med det tar jeg opp de forslagene som SV er en del av.

Presidenten [12:11:39]: Representanten Grete Wold har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Tobias Drevland Lund (R) [12:11:49]: I et opprop i Klassekampen 21. februar uttrykte hele 14 organisasjoner støtte til Rødts forslag om at Stortinget skal sette et tak på leieprisøkning. Jussbuss, JURK, Norsk Forbund for Utviklingshemmede, Fattignettverket Norge, Aleneforeldreforeningen, Reduser husleia og Leieboerforeningen er blant dem som ser behovet for å ta kontroll over de galopperende prisene på leiemarkedet. Anne-Rita Andal fra Leieboerforeningen oppsummerer godt hvorfor:

«Husleieøkninger fører til press på privatøkonomien, det fører til ufrivillige flyttinger, det fører til fattigdom, og i verste fall fører det til mer bosteds-løshet.»

Konsekvensen av ikke å vite om du har råd til å bli boende i hjemmet ditt neste måned er virkeligheten for mange, og jeg skulle ønske at flere i denne salen ville erkjenne det og gjøre strakstiltak for å bøte på det.

Nærmere én million nordmenn leier boligen sin, og Leieboerforeningen melder om at antall henvendelser fra bekymrede medlemmer som følge av husleieøkning doblet seg i fjor vinter. Det burde ikke være noen overraskelse for oss politikere, for vi vet at det er stort overlapp mellom dem som treffes hardest av de økende prisene rundt oss i samfunnet, og dem som er på leiemarkedet.

Et strakstiltak i form av å sette et tak på husleieøkning kunne bidratt til en bedre trygghet, for over halvparten av norske husstander er nemlig i dag økonomisk utrygge. Den sosialdemokratiske regjeringen i Danmark har innført et tak på husleieøkning. Det viser at det kun dreier seg om politisk vilje – som mye annet.

Instagramkontoen @min_drittleilighet viser oss historier fra utleiemarkedet. Sopp, råte, mugg og skader – i kombinasjon med skyhøye priser – er realiteten for studenter, lavtlønte og mange uføre, og de må manøvrere i dette i jakten på et hjem å bo i.

Jeg er glad for at SV har fått gjennomslag hos regjeringen for revisjon av husleieloven. Det stiller Rødt seg fullt og helt bak. Vi foreslår i tillegg et nasjonalt utleietilsyn for å sikre at husleieloven overholdes, og at leietakerne får et sterkere vern enn det de har i dag.

Kommunene er en stor utleieaktør i Norge, spesielt for mange fra utsatte grupper på boligmarkedet som ikke har skaffet seg bolig på annet vis. At markedsløse, eller gjengs leie, er såpass vanlig som det er, kan man sette spørsmålstegn ved. Hele grunnen for mange til å være nettopp i en kommunal utleieleilighet, er at man ikke evner å betale prisen på det private leiemarkedet, og da heller ikke på eiemarkedet. Derfor bør man fastsette priser på kommunal leie på annet vis enn gjengs leie.

Vi blir nedstemt i dag. Det er vi dessverre vant til, men jeg skulle ønske at det var en større vilje, særlig

blant regjeringspartiene, til å støtte oss på politikkområder som jeg føler at vi er enige om retningen på, men som det dessverre går altfor sent å gjøre noe med.

Med det vil jeg fremme de forslag som Rødt er en del av.

Presidenten [12:14:58]: Representanten Tobias Drevland Lund har tatt opp de forslagene han refererte til.

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [12:15:16]: For Senterpartiet og Arbeidarpartiet i regjering er det avgjerande å leggje til rette for at folk skal kunne bu, arbeide og leve gode liv i heile Noreg – i bygd og by. Då er sjølv sagt det å ha ein god plass å bu, ein avgjerande føresetnad for det. Det er veldig mykje av grunnlaget for det livet ein lever, det nabolaget ein bur i. Konkret er òg den fysiske bustaden ein har, svært viktig, for å skape både tryggleik og lokal tilhøyrsl.

Svært mange i Noreg eig sin eigen bustad, men det er mange som ikkje gjer det, som ønskjer å gjere det. Det å leggje betre til rette for at folk skal kunne eige sin eigen bustad, er ein viktig prioritet for regjeringa. Samtidig er det mange som av ulike årsaker – anten fordi dei ønskjer det sjølve, eller fordi dei ikkje ser ei anna moglegheit for det i eit tidsløp – leiger sin eigen bustad. Det er viktig å sikre gode og ryddige forhold på leigemarknaden og gode tilbod der.

Eg registrerer at det er enkelte parti i denne salen, bl.a. partiet Høgre, som har fått for seg at regjeringa har utsett arbeidet med ei bustadmelding. Eg stod på denne talarstolen i fjor og varsla at regjeringa skulle leggje fram ei bustadmelding i 2024, og det er framleis den planen som gjeld. Der kjem vi til å gje eit heilskapleg bilde av bustadpolitikken når det gjeld utfordringar, men òg kva som er regjeringa sine prioriteringar framover, både for dei som eig bustad, og for dei som leiger bustad, og når det gjeld å leggje til rette for gode, klimavennlege løysingar.

Men bustadpolitikken står ikkje stille, og det er ikkje sånn at bustadpolitikken står og ventar på at vi skal leggje fram ei bustadmelding. Tvert imot hadde vi frå dag éin behov for å sørgje for å rette fokus mot bustadpolitikken. Det var ei rekke utfordringar å ta tak i etter at Høgre hadde sete med makta i åtte år og ikkje prioritert bustadpolitikken høgt nok. Noko av det første vi gjorde, var å auke låneramma i Husbanken med 2 mrd. kr, slik at fleire f.eks. kunne få hjelp til å kjøpe sin eigen bustad gjennom startlån.

Vi har starta arbeidet med å gjennomgå ulike erfaringar med bustadmodellar og å leggje lovverket til rette for det i større grad. Vi har starta arbeidet med oppfølging av stortingsfleirtalet sitt ønske om å få til ein gjennomgang av husleigelova og ein meir aktiv bustadsosial

politikk, endra utlånsforskrifta og på område etter område bidrege til tiltak for ein aktiv bustadpolitikk i bygd og by i Noreg.

Presidenten [12:18:23]: Det blir replikkordskifte.

Erlend Wiborg (FrP) [12:18:36]: Mange sliter økonomisk med den galopperende prisveksten. Samtidig har vi en regjering som sier nei til makspris på strøm, nei til å avskaffe drivstoffavgifter og nei til å halvere matmomsen. Samtidig ser vi at stadig flere kommuner velger å øke eiendomsskatten, noe som rammer både dem som eier egen bolig, og dem som leier egen bolig, hardt.

Mitt spørsmål er: Vil regjeringen oppfordre kommunene nå, i den situasjonen man er i, til å redusere og aller helst avskaffe eiendomsskatten?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [12:19:17]: Det er særdeles viktig å vere oppteken av dei levekostnadene folk opplever, både aukande straumprisar, aukande kostnader på andre område og aukande renter. Nettopp difor er det viktig å føre ein ansvarleg økonomisk politikk, og i tillegg prioritere tiltak som bidrar til å dempe effektane av dei auka prisane. Vi har bl.a. – i godt samarbeid med SV og fleire andre parti i Stortinget som har støtta det – innført ei omfattande straumstønadsordning, som ein i fjor brukte over 40 mrd. kr på, dersom eg hugsar tala rett.

Vi er òg opptekne av andre tiltak, bl.a. å redusere avgifter på drivstoff, i motsetning til det Framstegspartiet gjorde då dei sat i regjering, då avgiftene auka. I sum handlar sjølvsagt spørsmålet om eigedomsskatt om å leggje til rette for og sikre ein god kommuneøkonomi. Kommunepolitikarane innfører sjeldan eigedomsskatt fordi dei er veldig glade i det, det er fordi rammene for kommunanes verksemd er krevjande.

Erlend Wiborg (FrP) [12:20:22]: Først må jeg anmode statsråden om å snakke sannferdig på Stortingets talerstol, for at den regjeringen vi har nå, har økt drivstoffavgiftene, er godt dokumentert, og da synes jeg også statsråden bør være ærlig på det.

Jeg registrerer at statsråden ikke besvarte mitt spørsmål, og derfor vil jeg gjenta det: Vil statsråden konkret oppfordre kommunene til å redusere eller helst avskaffe eiendomsskatten?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [12:20:55]: Å vurdere det ligg faktisk innanfor kommunanes eigen handlefri-dom, og eg har full forståing for at kommunane i nokre samanhengar har behov for dei inntektene for å skulle finansiere viktige velferdstilbod, men eg meiner det er viktig at ein frå Stortingets side òg er oppteken av å sikre kommunane eit tilstrekkeleg handlingsrom, slik at

kommunane slepp å auke eigedomsskatten for mykje. Eg meiner at det nettopp er noko av det den sitjande regjeringa har gjort gjennom kommuneøkonomien. Noko av det første vi gjorde den hausten vi tok over makta frå det førre fleirtalet, var å styrkje dei frie inntektene til kommunane gjennom statsbudsjettet for 2022. I tillegg har utviklinga gjennom 2022 innebore auka inntekter for kommunane ut over det som var venta i statsbudsjettet. Eg veit at veldig mange kommunar har krevjande utfordringar å ta tak i, men det er viktig å sikre gode rammevilkår òg framover.

Mudassar Kapur (H) [12:22:13]: Jeg skal gi statsråden rett i at verken boligmarkedet eller boligpolitikken har tid til å vente på regjeringens boligmelding, som han selv sa. Slik sett gir han oss som er litt utålmodige på vegne av dem som ikke kommer inn i boligmarkedet, rett i vår utålmodighet.

Statsråden viste en rørende omsorg for dem som ikke kommer inn i boligmarkedet. Jeg er enig med ham i at målet må være å få flest mulig inn i boligmarkedet, og der er førstegangskjøperne en viktig gruppe. På hvilken måte mener statsråden at et kutt i BSU-ordningen vil hjelpe flere inn i boligmarkedet?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [12:22:56]: Det viktigaste tiltaket for å hjelpe fleire inn i bustadmarknaden er ikkje BSU-ordninga. Det viktigaste tiltaket for å hjelpe fleire inn i bustadmarknaden er å bidra til å styrkje Husbanken og ikkje minst løyvingane til startlån, noko som har gjeve mange tusen fleire moglegheit til å kunne kjøpe sin eigen bustad enn det som var tilfellet då Høgre sat med makta. Det er heilt riktig som representanten Kapur seier, at vi ikkje har tida til å vente på bustadmeldinga med å gjennomføre konkrete tiltak, og det er difor vi starta jobben med å gjenreise ein sosial bustadpolitikk frå dag éin i regjering. Det gjer vi gjennom å sørge for at ein bl.a. styrkjer rammene til Husbanken slik at fleire kan få startlån, gjennom å sørge for bustadtiltak i distrikta og gjennom å leggje rammene for fleire leige-til-eige-modellar, slik at fleire har moglegheit til å kome inn på eigarmarknaden enn kva som var tilfellet då Høgre sat og styrte.

Grete Wold (SV) [12:24:11]: Vi er helt avhengig av et godt fungerende leiemarked. Uansett hvor mye vi jobber for å få en god eierlinje, vil det alltid være mange som er avhengig av å leie. Samtidig ser vi en stadig forverring i leiemarkedet, som det er blitt påpekt fra talerstolen i dag, spesielt i byer og tettsteder. Husleien er høy, forutsigbarheten er liten, kvaliteten mange steder er fullstendig uakseptabel, og for mange er ikke boligen verken trygg eller et hjem. Det får konsekvenser for folk, og ofte er det de som trenger det aller mest, som

dessverre kommer dårligst ut. Vi er i gang med et arbeid for å få satt ned et husleielovutvalg, og i det er det viktig å få vektlagt nettopp de forholdene som jeg påpeker her. Hvordan vil statsråden vektlegge leietakernes rettigheter på en tydelig måte i det arbeidet vi nå skal i gang med?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [12:25:01]: Det er særdeles viktig å vareta interessene til leietakarane på leigemarknaden. Eg er oppteken av å understreke – for eg synest av og til at det vert underkommunisert i debatten – at det faktisk ligg viktige rettar for leietakarane i husleigelova vi har i dag. Dessverre er det slik at i ein del samanhengar – som i nokre av dei eksempla på uverdige leigeforhold som vert trekte fram – er det rett og slett ulovleg. Kommunane har eit ansvar for å føre tilsyn med utleige. I tillegg har ein eit husleigetvistutval som ein kan vende seg til dersom ein opplever å ha behov for det. Eg er også oppteken av at vi skal finne ein balanse i husleigelova mellom interessene til leietakarane – ikkje minst opp mot ein marknad med stadig meir profesjonelle utleigarar – og interessene til dei privatpersonane som stiller sine hus og husrom til rådighet for utleige. Det er viktig at dei framleis gjer det, både barnefamilier, eldre og andre som leiger ut bustad til folk i heile Noreg.

Tobias Drevland Lund (R) [12:26:20]: Jeg er enig med Kapur når han er utålmodig med hensyn til boligmeldingen, og Rødt skulle også sett at den i hvert fall kom i innværende år.

Det jeg har lyst til å spørre statsråden om, gjelder at vi 27. desember i fjor kunne lese på NRK om en småbarnsfamilie som hadde fått en økning i leien på over 20 000 kr på ett år. Det er i henhold til gjeldende regelverk. I dag er nesten én million mennesker på leiemarkedet, som nevnt i debatten, og det er mennesker som ofte har dårligere råd enn dem som er på eiemarkedet, og folk som sliter med priskrisen i samfunnet generelt sett.

Jeg har spurt statsråden tidligere, men jeg prøver meg igjen: Er ikke statsråden enig i at i en situasjon som den Norge er i nå, også leietakerne i landet vårt, trengs det umiddelbare politiske tiltak for å bøte på det som leietakere opplever, med svært galopperende leiepriser?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [12:27:18]: Det konkrete eksempelet som representanten viser til, kjenner eg dessverre ikkje til, men eg er oppteken av at utleigarar generelt skal vise moderasjon og sjå på moglegheita ein har til ikkje å auke leiga for mykje. Derest er det viktig å seie at lovverket regulerer tydeleg at ein ikkje kan setje ei leige som er urimeleg høg. Det er òg slik at når ein skal justere leiga, ligg det klare reglar for det. Ein må

hugse på at det er veldig mange som er på leigemarknaden, som har det krevjande i dag, med auka prisar både på leige, på straum, på mat og på andre ting. Det er òg viktig å hugse på at ein del av dei som leiger ut, også har det krevjande. Det kan vere barnefamilier som akkurat har klart å skaffe seg ein plass å bu, og som ein del av det å klare å ta vare på det huset ein har kjøpt, har behov for å leige ut. Dei har auka straumkostnader og auka kostnader til mat, så ein må òg forstå at dei i nokre samanhengar har behov for å auke leiga.

Presidenten [12:28:26]: Replikordskiftet er omme.

De talerne som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Tobias Drevland Lund (R) [12:28:38]: Jeg registrerer at statsråden mener at man skal vise moderasjon. Jeg tror ikke det er nok å snakke strengt til dem som leier ut, jeg tror vi trenger umiddelbare politiske grep og tiltak for å sørge for at leietakere i Norge – nærmere én million mennesker – ikke ytterligere skal få forverret sin økonomi.

Eksempelet jeg brukte, var et helt reelt og ekte eksempel fra en småbarnsfamilie som fikk økt leia si fra et år til et annet med over 20 000 kr. Det er fordi man en gang i året kan justere opp leia i tråd med konsumprisindeksen. Akkurat nå er den på mange prosent, som vi vet. Derfor har Rødt foreslått et tak på 4 pst., at leien ikke kan øke mer enn 4 pst. de neste to årene. Det gjennomførte den tidligere sosialdemokratiske regjeringen i Danmark, med støtte fra Folketinget. Jeg hadde håpet at også en regjering med – særlig – Arbeiderpartiet kunne tatt lignende politiske grep når vi ser at folk sliter så mye som de gjør, på grunn av priskrisen.

Man snakker veldig ofte om eiemarkedet, at det viktigste er å få folk inn på eiemarkedet. Rødt er også helt enig i at eielinjen i norsk politikk er det som ligger fast, men sannheten er at stadig færre får muligheten til å komme seg inn på eiemarkedet, slik politikken er i dag. Sjukepleierindeksen viser at 1,5 pst. av folk med sjukepleierinntekt i Oslo har muligheten til å komme seg inn på boligmarkedet. Tallene er veldig dystre, men de forteller ingenting om alle dem som tjener mindre enn det snittlønna til en sjukepleier er, og som praktisk talt ikke har mulighet i det hele tatt til å kjøpe seg en egen bolig i Oslo. Det forteller om et marked som trenger mer politisk kontroll enn det er i dag. Norge har et av Europas minst regulerte boligmarkeder. Rødt har derfor foreslått også å utrede muligheten til å innføre et pristak på leieboliger i pressområder, og vi foreslår å avvike gjengs leie, som vi har snakket om tidligere. Det er også et paradoks at kommunene skal være de største kreditorene for folk på leiemarkedet som sliter økonomisk, som er sannheten i dag, bl.a. i Oslo.

Jeg registrerer at enkelte representanter er veldig bekymret for ordbruken og retorikken til Rødt, men de viser jo manglende vilje til å gjøre noe med politikken sin for å bøte på det som faktisk er problemet her. I går kunne vi lese i media at sjefsbolighaien Ivar Tollefsen har gjort nok et eiendomskupp, denne gangen godt hjulpet av det offentlige, etter at han har solgt videre ti boligblokker han kjøpte av kommunen ved Aker sykehus, til staten for et milliardbeløp, slik at masse folk må flytte for å gjøre plass til nytt sjukehus.

Den samme eiendomsbaronen er opphavet til to av våre forslag, fordi han ved gjentatte anledninger har glemmt meldeplikten ved oppkjøp av leiegårder. Rødt vil gjøre det straffbart å glemme meldeplikten som skal sette en leietaker i stand til å gjøre seg nytte av forkjøpsrett til sitt eget hjem, og styrke leietakernes rettigheter i slike situasjoner. Det trengs. Vi må ta kontrollen tilbake.

Audun Hammer Hovda (SV) [12:31:57]: Alle fortjener et godt sted å bo. Én av fem leier boligen sin i dag, og blant folk under 25 år er det under én av fem som ikke gjør det. Det er studenter, lærlinger, folk som flytter på hybel for å gå på videregående, folk som kanskje nettopp har fått sin første jobb, og veldig mange andre.

Vi kjenner ofte på det samme: en utleiesektor bygd for dem som eier, ikke oss som leier. Nå som renten er på vei opp, ser veldig mange utleieryttere sitt snitt til å sette opp leien. Mitt eget kollektiv ble regulert etter gjengs leie og økte med 17 pst. i pris bare i mars. Det er klart at når maten blir dyrere, strømmen blir dyrere og leien går opp, blir det trangt – som om det ikke var trangt fra før.

Å sikre en god og trygg bolig for alle er et av de mest grunnleggende oppdragene vi har som politikere. Vi må få kontroll på leiemarkedet, men også på eiemarkedet. Vi må stoppe dem som tjener seg rike på å holde oss andre fattige. Andelen unge som eier sin egen bolig, går nedover. Prisene vokser raskere enn lønnen gjør, og nåløyet for å komme seg inn på boligmarkedet blir bare mindre.

Dette må ses i sammenheng. Det er noen som har råd til å kjøpe mange hundre leiligheter bare for å leie dem ut. Om de leilighetene heller hadde gått til folk som skulle bo der selv, og ikke blitt en markedsvare for spekulanter, hadde det blitt billigere. Vi trenger en ny, offensiv boligpolitikk for folk, ikke for bolighaier.

Mudassar Kapur (H) [12:33:57]: Jeg hadde behov for å komme med noen merknader, i hvert fall etter å ha hørt på statsråden gjennom debatten i denne saken. Jeg må si at jeg ikke er så veldig optimistisk for den interpellasjonsrunden som kommer om samme sak etterpå, i hvert fall hvis statsråden skal fortsette å ha den meget selvtilfredse holdningen han har vist så langt i denne debatten. Det var litt det med historikken som

fikk meg til å ta ordet. Vi er jo klar over at vi har en statsråd som først og fremst liker å se bakover her i livet, men noen ganger er det greit å rette litt opp i det man ser i bakspeilet også.

Det er faktisk slik at da Høyre kom i regjering i 2013, var det et stort etterslep i boligbyggingen i Norge fordi man over år hadde laget et veldig rigid system, både med byggeforskriften og med plan- og bygningsloven, som gjorde at det var dyrt og gikk tregt å bygge boliger. Gjennom de åtte årene de borgerlige styrte, fikk man fart på byggetakten; man fikk byggetakten opp og byggekostnadene ned, og man tok mange viktige grep for å forenkle både teknisk forskrift og plan- og bygningsloven. Det er faktisk slik at antallet førstegangskjøpere var økende fram til 2022, og så har det gått nedover.

Med det som bakteppe blir det en fattig trøst for dem som sliter med å komme inn i boligmarkedet, at vi har en statsråd som mener at det å kutte i BSU-ordningen ikke er noe problem, eller at man har en statsråd som stolt legger fram et statsbudsjett hvor man kutter i ordninger som skulle hjelpe vanskeligstilte inn på boligmarkedet, og som skulle gå til å prøve ut nye boligmodeller. Det synes ikke jeg rimer helt med det statsråden egentlig prøver å få fram i denne saken.

Vi får fortsette debatten om utleiemarkedet en annen dag når det blir litt mer relevant å komme tilbake til disse sakene, i et mer helhetlig forslag som ikke er såpass ensformet som det Rødt har lagt fram i denne saken. Foreløpig ligger det an til at hvis det er regjeringen som skal bestemme, skjer ikke det før mot 2024, og det er da mot slutten av denne stortingsperioden. Forhåpentligvis vil en utålmodig opposisjon i hvert fall sørge for at statsråden får stadig nye sjanser og muligheter for å diskutere ny boligpolitikk for Norge – og kanskje i en interpellasjon om ikke så mange minutter, det spørs hvor lang denne debatten blir.

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [12:36:48]: Eg merkar meg at representanten Kapur først seier at ein ikkje skal sjå seg i bakspegelen, og så begynner han å snakke om kva som skjedde for ti år sidan. Det kan vere greitt å sjå på kva slags prioriteringar som er gjorde frå dei ulike partia i dei seinare åra knytt til å leggje til rette for ein betre bustadpolitikk, som bl.a. skal leggje til rette for at fleire kjem inn på bustadmarknaden og har moglegheit til å kjøpe sin eigen bustad.

Eg registrerer òg at representanten Kapur er veldig kreativ i attgjevinga si av kva eg sa i replikkvekslinga som svar på spørsmålet hans. Det eg sa, er at det er andre tiltak enn BSU-ordninga som er dei aller viktigaste for å sikre at dei som har mest behov for det, klarer å kome inn på bustadmarknaden. Det ein skal hugse, er: Kva er BSU ordninga? For det første er BSU-ordninga vidareført

frå den sittande regjeringa si side. Det er ei ordning som gjer at ein kan spare inntil 27 500 kr i året, og så får ein eit skattefrådrag knytt til det. Det som er gjort av endringar, er at størrelsen på det skattefrådraget er endra noko, men det beløpet ein kan spare årleg, er det same som før.

Når det gjeld utfordringar for dei som skal kome inn på bustadmarknaden, er det ikkje først og fremst dei som klarer å spare maksbeløp i BSU, som har størst utfordringar, det er heller dei som har ein økonomi som gjer at dei ikkje klarer å spare opp pengar i BSU med dagens prisnivå i samfunnet, og som ikkje har ein god nok eigenkapital når ein skal inn på bustadmarknaden. Difor er startlånsordninga i Husbanken særleg viktig, og difor er den styrkinga av låneramma i Husbanken som vi har gjeve, særleg viktig. Det same gjeld dei konkrete forslaga som vi jobbar med for å leggje betre til rette for nye bustadmodellar gjennom leige til eige, og endringar i lovverket, som vi har varsla at vi jobbar med – i tråd med dei innspela som store aktørar i marknaden har kome med. Det er endringar som ein burde ha teke tak i på eit tidlegare tidspunkt, men som denne regjeringa no har starta arbeidet med.

Lene Vågslid (A) [12:39:16] (leiar i komiteen): Me må sjå framover når me diskuterer bustadpolitikk, men me må òg ha lov til å samanlikne budsjetta til dei ulike partia i bustaddebatten. Eg berre merkar meg at Høgres omtanke for vanskelegstilte på bustadmarknaden er litt variabel – me kan seie det slik. I 2022 fekk Arbeidarpartiet og Senterpartiet, og SV, kritikk frå Høgre for at me ikkje styrkte bustønadene nok for dei vanskelegstilte på bustadmarknaden. I 2023 har Arbeidarpartiet og Senterpartiet, saman med SV, styrkt bustønadene med over 800 mill. kr, Høgre har 0 kr. Sympatien og omtanken for dei vanskelegstilte på bustadmarknaden varierer ganske mykje, og eg meiner det òg er nødvendig å sjå på kva prioriteringar me gjer i dei alternative budsjetta.

BSU-ordninga er framleis ei ordning som er ganske god, men òg der gjorde regjeringa, saman med SV, eit val og prioriterte heller å auke studentfinansieringa i den inneverande budsjettperioden.

Presidenten [12:40:30]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [12:40:36]

Interpellasjon fra representanten Mudassar Kapur til kommunal- og distriktsministeren:

«Det blir stadig vanskeligere for unge å komme inn på boligmarkedet, særlig i pressområdene. Etter flere år med en økning i antallet førstegangskjøpere var det en

nedgang i 2022. Samtidig kuttes det i BSU-ordningen, det kuttes i boligsosiale tiltak, og regjeringen utsetter sin helhetlige boligmelding. I tillegg får vi flere tilbakemeldinger om lang saksbehandlingstid i byggesaker i kommunene.

Hva vil regjeringen gjøre for at byggetakten skal gå opp, og for at flere i pressområdene skal komme inn i boligmarkedet?»

Mudassar Kapur (H) [12:41:31]: Selveierdemokratiet er en av bærebjellene i det norske samfunnet. Om trent åtte av ti eier sin egen bolig, og vår jobb bør være å styrke og støtte opp om dette. Samtidig ser vi at det blir stadig vanskeligere å komme inn på boligmarkedet, særlig i pressområder. Boligprisene øker samtidig som rentene går opp, og det fører til økte bokostnader for mange i en allerede presset situasjon, med prisøkninger på mange andre områder også.

Antallet førstegangskjøpere har de siste årene vært økende, men tall fra 2022 viser at det var nedgang i antall førstegangskjøpere i alle kvartalene. Sykepleierindeksen for 2022 var heller ingen gledelig lesning. Den viser at i 2022 kunne en sykepleier kjøpe bare 1,2 pst. av leilighetene i hovedstaden.

Det er derfor viktig at vi prioriterer tiltak som kan få flere inn på boligmarkedet. Det aller viktigste vi kan gjøre for å møte boligmangelen, er å bygge flere boliger. Her ser vi at særlig pressområder og flere av de store kommunene sliter med å møte det behovet som er i markedet.

Jeg er bekymret for at regjeringen ligger etter på dette området, at de ligger bakpå både nasjonalt og lokalt. Mange av grepene som trekkes fram, f.eks. i forrige debatt, er som oftest ikke lagt fram av regjeringen selv. De har gjerne blitt presset til det av SV – all honnør til SV – f.eks. når det gjelder bostøtten, for å svare ut det fra forrige debatt.

Det er heller ikke så lenge siden regjeringens eget utstillingsvindu, Oslo, kom på jumboplass i en kåring om igangsetting av nye boliger. Vi ser den samme trenden i andre byer også. Når behovet for boliger i pressområder øker, kan vi ikke lenger sitte stille og se på. Det er viktig at saken kommer høyt opp på dagsordenen. Antallet igangsettinger må opp.

Nasjonalt har vi det siste året sett at regjeringen og regjeringspartiene flere ganger har nedprioritert løsningsalternativer som ville få flere inn i boligmarkedet. Den helhetlige stortingsmeldingen om bolig er utsatt til slutten av denne stortingsperioden. BSU-ordningen har blitt svekket. Det rammer nesten 300 000 som sparer i den. BSU er et tiltak som går direkte på førstegangskjøpere som sparer til sin inngangsbillett for å kunne komme inn på boligmarkedet.

Videre har regjeringen også kuttet i statsbudsjettet for 2023 i ordninger som skal hjelpe flere vanskeligstilte

inn i boligmarkedet, og som skulle gå til å prøve ut nye boligmodeller for personer med særskilte behov. Det siste året har det ikke skjedd så mye for å hjelpe flere inn i det norske boligmarkedet. Jeg har gjennom diverse debatter hørt noen justeringer som er gjort, som oftest på bakgrunn av forhandlinger i Stortinget, men regjeringens eget initiativ setter jo en viss retning for hvor man skal.

For å komme inn på boligmarkedet er det viktig at det finnes boliger å kjøpe. Det blir ikke flere boliger av festtaler, initiativer og forventninger. Det må tas grep, både nasjonalt og lokalt. Det viktigste for å kunne gjøre det er, som sagt, å holde byggetakten oppe. Det er derfor urovekkende å lese boligstatistikken for 2022, som boligprodusentene la fram i februar. Den viser at vi har gått fra en tid hvor byggetakten var så høy at vi måtte tilbake på 1970- og 1980-tallet for å finne noe lignende, til at vi nå ser at vi hadde et fjorår som var det svakeste året for nye boliger siden finanskrisen. De peker på flere årsaker til dette, men to av bidragsyterne til at det bygges mindre, er økte byggekostnader og lang saksbehandlingstid. Det er på denne bakgrunn at jeg stiller dette spørsmålet i min interpellasjon til statsråden: Hva vil regjeringen gjøre for at byggetakten skal gå opp og flere i pressområdene skal komme inn på boligmarkedet?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [12:46:41]: For Senterpartiet og Arbeidarpartiet i regjering er det grunnleggende viktig å utvikle heile Noreg og at folk skal ha ein god plass å bu, både i bygd og i by. Mykje er òg bra på bustadmarknaden: Det er mange som har ein god plass å bu, og det er mange som eig sin eigen bustad. Eigarlinja har stått sterkt i Noreg over tid, og det er ca. åtte av ti som eig bustaden dei bur i. Noreg har òg den høgaste andelen unge bustadeigarar i Europa. 70 pst. av alle i starten av 30-åra bur i eigeneigd bustad.

I Hurdalsplattforma har Senterpartiet og Arbeidarpartiet sagt at fleire skal ha moglegheit til å eige sin eigen bustad. Samtidig er det utfordringar i bustadmarknaden i Oslo og andre store byar. Der er bustadprisane høge, og ikkje minst for personar med låg og middels inntekt og liten eigenkapital, er det krevjande å kome inn på eigarmarknaden. I distrikta kan det vere krevjande å etablere seg på bustadmarknaden fordi det er vanskeleg å skaffe finansiering til bygging og byggjekostnadene ofte er høgare enn bustadprisane.

Startlån er det viktigaste verkemiddelet for dei som over tid slit med å få bustadfinansiering til å kjøpe eigen bustad. Allereie ved fyrste korsveg auka Senterpartiet og Arbeidarpartiet i regjering låneramma i Husbanken, med 2 mrd. kr. Det har gjeve resultat. I 2022 formidla kommunane 7 900 startlån. Det var 7 pst. meir enn i 2021 og det høgaste talet sidan 2014.

Regjeringa arbeider for tida med å leggje betre til rette for alternative etableringsformer, slik som deleige og leige til eige. Med dei modellane kan unge leige ein bustad som ein etter kvart kjøper seg eigarandelar i, og etter kvart nå målet om å eige sin eigen bustad fullt ut. Vi starta arbeidet med å sjå på lovendringar som kan bidra til å auke talet på bustader som kan verte tilbodne med slike modellar. Det er òg etterspurt frå fleire aktørar i marknaden. Det er viktig at lovverket ikkje set unødige hindringar for aktørar som ønskjer å tilby ein enklare veg inn i bustadmarknaden.

Ved årsskiftet bestemte regjeringa seg for å vidareføre utlånsforskrifta med nokre mindre justeringar. For å sikre at utlånsforskrifta ikkje vert for stram ved høge renter, endra vi kravet til korleis bankane skal vurdere låntakarane si beteningsevne. Låntakarane må no tole ein renteoppgang på tre prosentpoeng, eller minst 7 pst. rente dersom renta er under 4 pst. i marknaden. Tidlegare var kravet i den såkalla stresstesten fem prosentpoeng oppgang, og det er såleis laga ei meir fleksibel løysing som gjev betre moglegheit til betening for låntakarar.

Bustadbygging er viktig for å hjelpe fleire inn på bustadmarknaden. Det er ansvaret til kommunane å regulere bustadbygginga. Vi ønskjer å spele på lag med kommunane for å leggje til rette for ein god bustadsituasjon. Staten kan leggje til rette for gode og effektive plan- og byggjeprosessar, og regjeringa jobbar langs fleire spor for å betre rammene for bustadbygging.

Digitalisering av plan- og byggjesaksbehandling er eit viktig tiltak som bidrar til meir effektiv planlegging og bustadbygging. For å få til raskare planprosessar arbeider departementet bl.a. med oppdaterte standardar for plandata og gode automatiske kontrollrutinar. Det er viktig for at kommunane skal få tilsendt meir fullstendige og korrekte planforslag. Det er òg gjort mykje arbeid for å digitalisere byggjesaksbehandlinga i kommunane. Det bidrar til raskare saksbehandlingstid og til at byggjeprojekta kan kome raskare i gang.

At byggjesøknadene vert automatisk sjekka mot gjeldande regelverk, gjer at kommunane mottok fleire komplette søknader utan feil og manglar. Ein hovudgrunn til lang saksbehandlingstid i byggjesaker er likevel at kommunane framleis mottok for mange mangelfulle byggjesøknader. Det gjeld nærare 35 pst. av søknadene. Ofte er det manglande dokumentasjon i søknaden. Departementet ser difor på moglegheita for å stille klarare krav til kva som er nødvendig dokumentasjon.

Regjeringa er òg oppteken av at nye bustadar og buområde skal ha god kvalitet utan at det kostar for mykje. Bustadbygginga må bidra til å utvikle gode bumiljø. Det er viktig både for å utjamne forskjellar i levekår og for å ha velfungerande bustadmarknader.

Mudassar Kapur (H) [12:52:03]: Takk til statsråden for svaret. Jeg er særlig glad for at statsråden brukte deler av innlegget sitt på det som handler om saksbehandlingstid, for den siste tiden har jeg hatt møter med mange utbyggere, innbyggere og boligutviklere – med mange av dem som er bekymret for hvordan det går med boligbyggingen i landet. En av de tingene som kommer opp ofte, er at saksbehandlingstiden er for lang, men ikke bare det: Selve saksbehandlingen oppleves også som uforutsigbar. Derfor er jeg glad for at statsråden brukte tid på dette, men jeg vil gjerne bruke litt mer tid utover i debatten på den problemstillingen.

Da Høyre satt i regjering, jobbet vi aktivt med å øke boligbyggingen i Norge. Noe av det vi satset på, var i hvert fall å gjøre byggesaksreglene enklere slik at saksbehandlingen kunne gå raskere, men også digitalisering var et viktig grep. Nå ser vi at i hovedstaden har saksbehandlingstiden fra 2020 til 2021 økt fra fire til fem år. I tillegg har strengere krav til boligselgere ført til flaskehalser i boligmarkedet og færre boliger på markedet.

Så må jeg forte meg å si at det ofte er slik – det har også jeg sett – at det godt kan være at det er mangelfulle søknader som gjør at saksbehandlingen tar lang tid, og noen av de grepene man har innført når det gjelder avhending osv., tror jeg kommer forbrukeren til gode. Samtidig må vi sørge for at dette ikke blir flaskehalser, og særlig i Oslo har saksbehandlingstiden i plan- og bygningsetaten økt dramatisk – langt utover de tingene jeg nevner som kunne hatt en påvirkning av den normale sorten.

Det jeg gjerne vil utfordre statsråden litt på, er: Hvordan kan man gå fram, og hvordan vil statsråden selv ta initiativ til å få fram litt mer kunnskapsgrunnlag om hvorfor saksbehandlingstiden er så lang i veldig mange kommuner? Vi hører fra mange – dette er en gjengivelse, så jeg skal ikke si at det er empiri akkurat nå; det er en gjengivelse av mange møter – at flere søkere opplever at de gjerne får tilbake svar på saken sin rett før fristen for behandling går ut, med tilbakemelding om at søknaden er mangelfull, eller at man må ha flere opplysninger for å behandle søknaden. Dermed slipper kommunen unna saksbehandlingsfristen, og nye tolv uker begynner å løpe.

Dette er et problem som har vært meldt fra mange kommuner, og jeg håper at statsråden kan si litt mer om hvordan vi alle kan bidra til at vi reelt får behandlet sakene raskere, at mangler blir meldt tilbake samlet og raskere, og at vi får opp – eller at vi får ned saksbehandlingstiden, selvfølgelig.

Presidenten [12:55:10]: Da er det oppklart hvilken retning den skulle ta.

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [12:55:28]: Takk for det. Eg vil òg seie at det er viktige tema representanten Kapur tek opp. Det er riktig at ein har sett aukande saksbehandlingstid i ein del kommunar, og i nokre kommunar har saksbehandlingstida auka ganske mykje. Å gå inn og analysere nærmare kva som er bakgrunnen for det, er noko departementet er oppteke av – òg i dialog med dei enkelte kommunane. Det er òg andre kommunar som har andre erfaringar å kunne vise til. Det kan vere gode grunnar til at det skjer i enkelte situasjonar, men det å gå inn og analysere og vurdere meiner eg er ein viktig del av både å ha ein kunnskapsbasert politikk og å kunne sjå på kva vi frå nasjonale myndigheiter si side kan gjere for å understøtte arbeidet til kommunane.

Som eg viste til i mitt fyrste innlegg, meiner eg det er utruleg viktig at vi i alle fall fokuserer på digitalisering av plan- og byggesaksbehandling for å få raskare planprossar. Då jobbar departementet konkret bl.a. med oppdaterte standardar for plandata og gode automatiserte kontrollrutinar, noko som er viktig for at kommunane skal få tilsendt meir fullstendige og korrekte planforslag. Kva slags grunnlag vi har – både gjennom det arbeidet departementet gjer, og det arbeidet som vert gjort gjennom Kartverket med meir digitaliserte kartgrunnlag i ulike samanhengar – er viktige element for at ein skal kunne forbetre og ha meir effektive prosessar i kommunane.

Med omsyn til at ein har mangelfulle og ufullstendige søknader, som eg viste til: Det er jo ei utfordring uansett om søknadene kjem på papir eller digitalt. Difor må vi sjå på kva vi kan gjere med det. Det er òg viktig at dersom kommunen overstig den lovbestemde saksbehandlingstida, kan byggesaksgebyr falle bort. Difor er det starta eit arbeid med å tydeleggjere reglane om tidsfristar for saksbehandling knytt til bortfall av gebyr i byggesaker. Dette skal føre til ein meir effektiv byggesaksprosess med redusert saksbehandlingstid og ressursbruk. Dette er viktig fordi unødvendig tidsbruk i søknadsprosessen kan forseinke sjølve byggeprosjektet og føre til auka kostnader.

Heilt til slutt nokre få kommentarar når det gjeld byggekostnader: Det er heilt openbert at aktørar i næringa opplever auka byggekostnader. Det er i stor grad basert på internasjonale forhold som verken regjeringa eller den enkelte aktøren i byggenæringa har rådd over. Det at ein har hatt store kostnadsaukar på råvarer, på ein god del innsatsfaktorar som aktørar er avhengige av, er noko ein ser som ei utfordring, men vi er generelt opptekne av å bidra til at kostnadene vert haldne nede.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [12:58:46]: Jeg vil starte med å takke for valg av tema for interpellasjonen og diskusjonen vi har i salen i dag.

Boligpolitikk er viktig og betyr noe for oss alle. Det viktigste vi kan gjøre for at flere i pressområdene skal komme inn på boligmarkedet, er å bistå kommuner som Stavanger og Oslo. Det er kommunene som er ansvarlig for å bygge boliger, og i motsetning til den forrige regjeringen, som lot markedet styre boligpolitikken, jobber kommunene hardt med framoverlente politikkere for at flere av innbyggerne deres skal komme seg inn på boligmarkedet.

Den forrige regjeringen sørget for å øke gapet mellom dem som har mest, og dem som har minst. Ifølge professor Terje Wessel er arv det som betyr mest aldersmessig for når man har råd til å kjøpe sin første bolig, og det er de ungdommene med høyest inntekt, som sparer mest i BSU.

Vi gikk til valg på å gjøre noe med de økende forskjellene mellom folk, og det arbeidet er vi i gang med. Vi har gjort endringer i utlånsforskriften for å dempe boligprisnedgangen vi opplevde i høst. Vi har lagt inn klimakrav i TEK17 og er i gang med forskriftsendringer sånn at det blir lettere for flere å kjøpe bolig med leie til eie eller andre boligkjøpsmodeller. Er man førstegangskjøper og tjener under 600 000 kr i året, eller har eid bolig tidligere og ønsker å komme tilbake på boligmarkedet, men tjener under 750 000 kr i året, fyller man kriteriene for å kjøpe OsloBolig.

Helt konkret vil OsloBolig kjøpe prosjekterte og nybygde boliger i Oslo fra utbyggere og selge disse boligene videre til kjøperne i målgruppen gjennom en boligkjøpsmodell. OsloBolig skal i startfasen tilby en boligkjøpsmodell som er basert på deleiermodellen, og ambisjonen er å nå 1 000 boliger i løpet av 5–7 år. OsloBolig er et nytt konsept drevet fram av Oslo kommune, med Raymond i spissen.

Eller se til Stavanger og den nye boligpolitikken vår ordfører Kari Nessa Nordtun har gått i bresjen for. Stavanger kommune har nylig vedtatt og satt av 100 mill. kr, der kommunen skal finne løsninger for en kommunal finansieringsordning for boligkjøp for folk som sliter med å få kjøpt seg bolig.

En av de største utbyggerne i Oslo er OBOS, en utbygger som står arbeiderbevegelsen nær. Vi er mange som lenge ønsket at OBOS skulle utvikle nye tidsmessige løsninger for å fylle sin historiske rolle. Boligmodellene OBOS nå tilbyr medlemmene, viser at ledelsen lyttet, og de er villig til å ta et større samfunnsansvar i vår tid heller enn å selge leiligheter til forretningsutviklere.

Regjeringen er i gang med et lovarbeid som skal bidra til at de boligmodellene OBOS og andre tilbyr, skal bli tilgjengelig for flere, og da vil flere kunne eie sin egen bolig.

Masud Gharahkhani hadde her overtatt presidentplassen.

Tore Vamraak (H) [13:02:00]: Jeg vil takke interpellanten for å ta opp et viktig tema. I Norge er det å eie sin egen bolig noe de fleste drømmer om, og fra Stortinget bør vi sørge for at flest mulig kan få oppfylt denne drømmen.

Et viktig tiltak for å gi flere denne muligheten, er, som vi har vært inne på tidligere. Boligsparing for ungdom. BSU bidrar til å etablere gode sparevaner, noe som er særlig viktig for ungdom som ikke har med seg dette hjemmefra.

Mange unge er avhengig av hjelp hjemmefra for å komme inn på boligmarkedet, men pengeoverføringer fra foreldre gir ikke den selvstendigheten som unge mennesker med boligdrøm søker å oppnå. Den beste hjelpen foreldre kan gi, er å lære sine barn gode sparevaner og den verdighet det gir å klare seg best mulig selv.

Kjøp av egen bolig krever oppspart egenkapital for å tilfredsstille myndighetenes og bankenes egenkapitalkrav. Det krever også økonomisk disiplin til å håndtere de utgiftene en bolig og et boliglån medfører.

I mange ressurssterke familier er barna opplært til gode sparevaner. Det kommer godt med når ungdommene skal forberede seg til å kjøpe egen bolig. Men ikke alle er så heldige med valg av foreldre. For ungdom fra ressursvake hjem faller det ikke nødvendigvis like naturlig å sette av en del av de første lønningene for å spare til framtidig hjem.

Boligsparing for ungdom er en god ordning som bidrar til sosial mobilitet. Skattefradraget for boligsparing motiverer flere til å spare enn dem som ellers ville gjort det. Statistikken viser at det er, som forrige taler var inne på, de ungdommene som har inntekt, som bruker ordningen, noe som tidvis misforstås som at ordningen er fordelingsmessig uheldig, men BSU-ordningen har klart størst betydning for dem som ellers ville stått uten en sparekonto som kan oppfylle boligdrømmen. Det er derfor synd at regjeringspartiene i forrige budsjettforlik med SV valgte å halvere insentivet i BSU-ordningen. Vi vet ikke svaret i dag, men det kan hende at insentivet nå er blitt såpass svakt at BSU-sparing nesten bare blir for dem som uansett ville ha satt til side penger på en vanlig sparekonto.

BSU-ordningen må styrkes, ikke svekkes om vi skal hjelpe flere unge til å oppnå boligdrømmen.

Mudassar Kapur (H) [13:04:53]: Jeg vil først takke for debatten og til dem som tok seg tid til å diskutere en såpass viktig sak. Nettopp fordi åtte av ti eier sin egen bolig i dag, er dette kanskje ikke en bekymring som man går rundt med i hverdagen, men for dem det gjelder, er det å stå utenfor boligmarkedet en stor og viktig sak. Normalt diskuterer man ofte to viktige stolper innen forskjellsdebatten, og det er hvis man faller ut av

skoleløpet, eller hvis man faller ut av arbeidslivet. Det er to store drivere for ulikhet, men jeg tror nok at i framtiden, særlig i pressområdene, vil det å stå utenfor boligmarkedet også være en driver for økte forskjeller. Slik sett er det godt å høre at statsråden har saken høyt oppe på agendaen, selv om vi noen ganger kan være uenige om både fart og innretning.

For oss i Høyre er det viktig at vi får flere inn i boligmarkedet. Da må vi hele tiden diskutere endringer i boligpolitikken.

Det har vært spennende å høre hva statsråden jobber med framover. Særlig la jeg merke til det som ble sagt om digitalisering, som jeg håper kan løse det andre jeg var veldig opptatt av, nemlig saksbehandlingstiden. Jeg tror vi som er politikere her i Stortinget og i regjeringen, bør følge litt ekstra godt med på saksbehandlingstiden i Kommune-Norge og om den gjøres godt nok fra den kommunale siden. Så skal man selvfølgelig legge til rette for at forbrukersiden, eller utbyggersiden, kan jobbe raskere i de samme systemene.

Jeg håper vi likevel kan fortsette å være utålmodige på vegne av boligmarkedet. Vi trenger å bygge flere boliger. Jeg mener mye av det regjeringen peker på, fortsatt går i veldig sakte fart. Det er synd at boligmeldingen er utsatt, det er synd at man stemte den ned da vi foreslo det, det er synd at man kutter i BSU-ordningen, og det er veldig synd at man kutter i ordninger som går på nettopp å teste ut flere boligkjøpsmodeller og hjelpe flere av de svakeste inn i boligmarkedet.

Vi får ta med oss at det i hvert fall er vilje til å diskutere saken, og vi venter spent på hva som kommer fra regjeringen i revidert budsjett – ikke minst også i andre saker de har varslet at de skal legge fram. Hvis vi skal lykkes med å få byggetakten opp, byggekostnadene ned og sørge for å hjelpe flere inn i boligmarkedet, må også takten på arbeidet i regjeringen gå opp. Vi i Høyre kommer til å være en utålmodig part i den debatten.

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [13:08:04]: Det er særdeles viktig å legge til rette for at folk både i bygd og i by har ein god plass å bu, og at ein legg til rette for at fleire som ønskjer det, skal kunne eige sin eigen bustad. Eg set eigentleg òg pris på at representanten Kapur ventar i forventning på ei ny bustadmelding frå Senterpartiet og Arbeidarpartiet i regjering. Det er openbert behov for ei ny bustadmelding som òg følgjer opp linjene frå den bustadpolitikken som Senterpartiet og Arbeidarpartiet i regjering la fram då vi sist sat i regjering, og det er no behov for å vitalisere og forsterke bustadpolitikken. Men bustadmeldinga er altså ikkje utsett: Det vart presentert i fjor at ho skulle kome i 2024, og det er framleis planen.

Samtidig med at vi jobbar med bustadmeldinga, kjem vi heile vegen med konkrete grep for å gjere situasjonen betre for mange av dei som har det krevjande på bustadmarknaden. Frå tidlegare talarar her, bl.a. representanten Vågslid, er det vist til at vi i budsjettet for inneverande år har styrkt bustønadsortninga med over 800 mill. kr. Vi har òg styrkt startlånsordninga i Husbanken, slik at det i 2022 var nesten 8 000 som fekk startlån. Det er det høgaste talet sidan 2014 og nesten 7 pst. høgare enn året før.

Vi er også opptekne av å ha god dialog med kommunane om byggesaksbehandling og korleis ein kan leggje til rette for meir bustadbygging. Eg registrerer at mange talarar har peikt på situasjonen i Oslo. Eg har sjølv drøfta desse temaa med byrådsleiaren i Oslo, og vi er i fellesskap opptekne av både korleis ein kan leggje til rette frå kommunen si side, og korleis staten kan spele på lag med kommunane, for å få ned saksbehandlingstida og leggje til rette for eit godt bustadtilbod.

Vi jobbar målretta med å leggje til rette for nye bustadmodellar, slik at fleire kan gå frå å leige til å eige, og at ein gradvis kan kjøpe seg opp i bustaden sin. Òg utbyggjarar i Oslo er engasjerte og har peikt på avgrensingar i lovverket, og det er vi konkret i gang med arbeid for å gjere endringar på.

Til slutt vil eg berre òg vise til det arbeidet som er vorte gjort, og dei endringane som er gjorde i lovverket gjennom ein ny bustadsosial lov som òg forsterkar og påpeikar det ansvaret som kommunane har for å sørge for at alle har eit godt bustadtilbod i sin kommune.

Presidenten [13:10:56]: Dermed er debatten i sak nr. 5 avsluttet.

Sak nr. 6 [13:11:00]:

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes kontroll av grensekryssende avfallstransporter (Innst. 179 S (2022–2023), jf. Dokument 3:6 (2022–2023))

Presidenten [13:11:11]: Etter ønske fra kontroll- og konstitusjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletiden, får en taletid på inntil 3 minutter.

Carl I. Hagen (FrP) [13:11:44] (ordfører for saken): Først vil jeg takke komiteen for et meget konstruktivt samarbeid i denne saken.

Bakgrunnen er Riksrevisjonens undersøkelse av hvordan myndighetene kontrollerer avfall som krysser grensen til eller fra Norge. Rapporten konkluderer med at det er mange kritikkverdige forhold, særlig i Miljødirektoratet.

Vi lever i en tid da avfall har fått en verdi. Dette ser vi i hverdagen når søppelbilen er på malt «verditransport». Vi ser sjelden noe av det intrikate og internasjonale markedet som håndterer avfallet. Dette markedet finnes etter at vi har levert søppelet i søppelkassen vår, på gjenbruksstasjonen eller i butikken. Mye av avfallet kan ha en egenverdi, f.eks. fordi det inneholder sjeldne metaller, eller fordi det kan brukes som ressurs i en ny produksjon. Annet avfall har en verdi som oppstår som følge av reguleringer og miljøkvoter. Slik verdi kan ofte variere på tvers av grenser.

Internasjonal handel med avfall oppstår derfor enten som følge av at avfallet skal brukes, eller fordi avfallet er billigere å håndtere i et annet land. Noen ganger skjer dette fordi mottakslandene har lavere miljøkrav og andre inngrep overfor virksomheter enn det vestlige land har.

Riksrevisjonen har vist at norske myndigheters kontroll- og tilsynsarbeid er mangelfullt, at oppdagelsesrisikoen er lav, og at sanksjoneringen er lite effektiv for dem som bryter regelverket eller foretar ulovligheter.

Riksrevisjonen konkluderer med hele seks kritikkverdige punkter. Flere peker mot tolletaten eller Miljødirektoratet, som får de fleste. Komiteen slutter seg til disse konklusjonene fra Riksrevisjonen.

I tillegg har Riksrevisjonen en rekke anbefalinger for å styrke myndighetenes kontroll med grensekryssende avfall. Det er fire anbefalinger til Klima- og miljødepartementet og to til Finansdepartementet. Komiteen slutter seg også til disse anbefalingene og forventer at de ansvarlige statsråder følger opp anbefalingene. Jeg ser frem til å høre miljøministerens svar på dette fra komiteens side.

For Fremskrittspartiets del har vi lagt inn flere konkrete forslag om hvordan anbefalingene følges opp. Det vises bl.a. til at tolletaten av Miljødirektoratet kun er bedt om å kontrollere elektrisk og elektronisk avfall, såkalt EE-avfall. For slikt avfall er regelverket ganske klart, mens det er mindre klart for andre typer avfall. Dermed er det liten risiko for at regelstridig eksport av annet avfall oppdages.

Fremskrittspartiet ønsker også at det gjennomføres en risikovurdering for grensekryssende avfallstransport. Dette burde åpenbart vært en anbefaling fra Riksrevisjonen. Særlig dette forhold at grensekryssende avfallstransport har et mangelfullt eller vanskelig regelverk, er noe departementet bør se på. Det er slik at det som

kanskje i Norge ses på som avfall og ikke brukbart, faktisk kan brukes i andre land. Vi ser det bl.a. når det gjelder biler som ikke kommer gjennom godkjenning av EU-kontroll i Norge, og som kanskje kan brukes i flere år i et annet land som ikke har den typen krav som vi har hos oss. Det er vel bedre at det som er brukbart i andre land, blir brukt der, i stedet for at det blir fullstendig ødelagt.

Til slutt vil jeg ta opp de forslag som ligger i innstillingen fra Fremskrittspartiets side.

Presidenten [13:16:25]: Representanten Carl I. Hagen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Kari Henriksen (A) [13:16:37]: Takk til saksordføreren for godt samarbeid i saken.

Det vi behandler i dag, har mange elementer ved seg. I deler av verden lever man i et forbrukssamfunn som avstedkommer enorme mengder avfall. Dumping av avfall er blitt et større problem de siste årene. Konsekvensene for natur og klima er store. Bare tenk på dumping av plasttannbørstene i skogen ved Åsnes eller plastforsøplingen i havet, som dreper både fisk og vegetasjon på en måte som truer næringsgrunnlaget og livsmuligheter for mange mennesker. Dette handler om deler av den miljø- og naturkrisen vi står overfor i verden i dag.

Samtidig kan det som tidligere var avfall, ha en egenverdi. For eksempel ved Xstrata nikkelfabrik i Kristiansand ble verdifullt materiale tidligere sluppet rett ut i sjøen som avfall. Nå gjenvinnes det og gir bedriften nesten like store inntekter som nikkelfabrikasjonen i seg selv. Vi ser at det som kastes av noen, kan ha verdi for andre. Avfallshåndtering og gjenvinning er blitt et eget marked. Det er etablert internasjonale avtaler om håndtering av avfall gjennom grensekryssforordningen – forordning (EF) nr. 1013/2006 og tilhørende regelverk. Dette er tatt inn i norsk rett i avfallsforskriftens kapittel 13.

Ulovlig import og eksport av avfall er et betydelig miljøproblem. Spesielt er elektrisk og elektronisk avfall problematisk. I mange tilfeller står organisert kriminalitet bak ulovlig omsetning av slikt avfall, noe Økokrim viser til i sin trusselvurdering for 2022.

Kontrollen med dette er viktig for miljøet og for å få bukt med økonomisk miljøkriminalitet. Arbeiderpartiet er derfor tilfreds med at regjeringa har styrket natur- og miljøpolitikken og økt innsatsen mot miljøkriminalitet og økonomisk kriminalitet. Det internasjonale samarbeidet for å bekjempe dette er en viktig del av den grønne omstillingen. Arbeiderpartiet og regjeringa vil realisere.

Riksrevisjonens undersøkelse har vurdert om myndighetenes kontroll med avfallseksport sikrer miljømessig forsvarlig behandling av avfall i tråd med Stortingets tidligere vedtak og forutsetninger. Undersøkelsen

omfatter perioden 2017–2021. Rapporten konkluderer med at myndighetenes kontroll og oppfølging har vært mangelfull. Dette er kritikkverdig. Kritikken peker bl.a. på manglende sanksjoner og sanksjonsmuligheter, at dokumentering av risikobasert tilsyn mangler, og at toll-etatens systemer og kontrollmuligheter ikke er godt nok egnet til å avdekke ulovlig eksport. Komiteen gir samlet sin tilslutning til kritikken.

Komiteen merker seg videre at Klima- og miljødepartementet, Miljødirektoratet og Finansdepartementet vil følge opp funnene i Riksrevisjonens rapport, og at Finansdepartementet vil følge opp i styringsdialogen med tolletaten, slik at kontroller ivaretas på en ensartet måte.

Sofie Høgestøl (V) [13:20:00]: Avfall kan inneholde verdifulle materialer som kan utvinnes, og har derfor i økende grad blitt en internasjonal handelsvare. Det er heldigvis slik at mange land har strenge miljøkrav knyttet til hvordan man skal håndtere avfall. Naturlig nok blir det derfor attraktivt å forsøke å frakte avfall til land uten slike krav. Et land som Norge har en forpliktelse til ikke bare å sørge for strenge krav i eget land, men også å gjøre det vi kan for å forhindre omgåelse av disse kravene. Miljødelegasjoner er like ille uansett hvor det skjer på kloden.

Riksrevisjonens overordnede vurderinger er at det er kritikkverdig at myndighetenes kontroll- og tilsynsarbeid med avfall er mangelfullt, at risikoen for oppdagelse er lav, og at sanksjoneringen er lite effektiv.

Sammen med formodentligvis resten av komiteen slutter Venstre seg til Riksrevisjonens kritikk av myndighetenes kontroll av grensekryssende avfallstransport. Som varslet i innstillingen slutter vi oss også til Riksrevisjonens utdypende konklusjoner og deres anbefalinger til Klima- og miljødepartementet og Finansdepartementet.

I innstillingen har Fremskrittspartiet fremmet tre forslag. Av prinsipp mener vi at politikkforslag under normale omstendigheter bør fremmes og behandles i fagkomiteene. Dersom forslagene skulle bli vedtatt i behandlingen av en riksrevisjonsrapport, slik som her, står vi i fare for å miste helhetsspektivet av syne. Vi må også legges til grunn at fagkomiteene leser de riksrevisjonsrapportene som berører deres fagfelt.

På bakgrunn av bl.a. disse argumentene stemmer vi imot Fremskrittspartiets forslag i dag.

Svein Harberg (H) [13:21:39]: Først vil jeg si takk til saksordføreren, som har gjort en særdeles grundig jobb med denne rapporten, og som har framført hovedargumentene fra rapporten her i salen.

Det er ofte sånn i kontrollkomiteen at når det er stor enighet om innholdet i rapportene, blir det ikke så mye

debatt, og det kan gjøre at det virker som om det ikke var så viktig. Derfor hadde jeg lyst til å ta ordet og understreke nettopp at dette er en viktig rapport, og at det er en nyttig rapport, og det er bra at komiteen står samlet om det som er i rapporten.

Det er noe denne rapporten – med mange andre rapporter – avslører, som er viktig å ha med seg i arbeidet vårt: Det er et endret marked, det er endret hva som har verdi. Dette er ikke det eneste området det skjer på, men her kommer det veldig konkret fram. Det andre er utfordringen med å ha oppdaterte tellekanter og kontrollrutiner i nye tider og med nye endringer. Vi merker i mange sammenhenger at vi driver og kontrollerer og teller på noe som var helt riktig da det ble bestemt, men som vi må fornye, og det må gå helt ned i systemene våre og ut til alle som skal utøve det. Det er dette en god påminnelse om.

Det som finnes her, er alvorlig, men jeg er mest oppatt av det som er foreslått skal gjøres, nemlig at ramme-ene rundt Miljødirektoratets arbeid med dette må bli bedre og tydeligere, og de må gis den myndighet de trenger, slik at dette kan være annerledes i framtiden. Det samme gjelder Finansdepartementet, de må følge opp overfor tolletaten på samme måte.

Jeg har tillit til at dette følges opp av regjeringen og regjeringens medlemmer i de forskjellige departementene, og har derfor lyst til å si takk til Riksrevisjonen for nok en viktig og god rapport. Det er viktig at vi tar med oss det som står i rapporten, som anbefalinger, slik at det blir bedre i framtiden.

Så må også jeg si at når det gjelder forslagene fra Fremskrittspartiet, har vi samme holdning som Venstres representant tilkjennega her, at den type forslag synes vi skal behandles i fagkomiteene, og derfor støtter vi dem ikke her nå.

Statsråd Espen Barth Eide [13:24:38]: Jeg har lyst til å begynne med å takke både komiteen og Riksrevisjonen for å ha satt et viktig tema på dagsordenen. Jeg må si meg helt enig med representanten Harberg og i og for seg alle de andre som tok ordet, i at det at vi er enige om konklusjonene, ikke må forveksles med at dette ikke var et problem. Det vi er enige om, er at det var et alvorlig problem, og at vi også her har sett utfordringen som ligger i at hver for seg svært kompetente norske myndighetsorganer ikke alltid får til den koordineringen seg imellom så godt som man burde. Så de rådene vi har fått her, har vi tatt på stort alvor.

Flere av dem som har vært oppe allerede, har påpekt dette viktige med at avfall også er en ressurs, og at den kunnskapen vi nå har, er at veldig mye av det som en gang i tiden ble sett på som søppel – som er et ord vi ikke bruker lenger, for nå heter det avfall – inneholder ressurser

som kan brukes om igjen, men også gir store problemer hvis det kommer på avveie, både fordi det da bidrar til forurensning, og fordi det undergraver hele ideen om en mer sirkulær økonomi fordi ressursene da må skapes på nytt istedenfor å bli brukt om igjen. Derfor er det viktig å skjønne at ulovlig handel med avfall er en alvorlig form for miljøkriminalitet.

Det er helt riktig at Norge har et stort ansvar for å påse at reglene overholdes. Reglene er strenge, og reglene som er felles med våre europeiske partnere gjennom EØS, blir også strengere. Norge deltar aktivt i utformingen av det europeiske regelverket, slik at det hele veien strammes til med ny kunnskap. Men det er altså ikke nok med regler, regler må også håndheves. Det er det som er temaet her – ikke så mye fraværet av regler, men fraværet av tilstrekkelig håndheving.

I den løpende styringsdialogen med Miljødirektoratet har vi tatt opp dette. Direktoratet er i full gang med å få på plass nettopp de forbedringspunktene som Riksrevisjonen har påpekt, og det er også tydeliggjort i årets tildelingsbrev til departementet. Dette dreier seg om å oppdatere egen risikovurdering av avfallsstrømmer i tråd med Riksrevisjonens observasjoner. Det arbeidet skal være ferdig allerede nå i første halvår i år. Videre vil direktoratet styrke kontrollen med og oppfølgingen av ulovlige avfallseksporter ytterligere, og med et bredere fokus enn fram til nå. Det inkluderer også avfallseksporter som stanses i utlandet, men har opphav i Norge og returneres til Norge. Det skal også prioriteres høyere. Denne tiltakspraksisen skal igjen reflektere de revisjonene som skjer i det felleseuropeiske regelverket for grensekryssende handel med avfall, som vi som nevnt er med i gjennom EØS-avtalen.

Vi har også satt i gang en styrking av samarbeidet med tolletaten om avfall, for å kontrollere forsendelser ut av landet i forkant, for å avdekke før utsending om det foreligger ulovligheter. Det vil også nå bli mer fysisk kontroll av containere og det som går ut fra andre havner enn Oslo havn.

Direktoratet går igjennom og oppdaterer interne rutiner og arbeidsprosesser knyttet til oppfølging av ulovlige avfallseksporter og involverte aktører, og som saksordføreren var inne på, er det også viktig å tydeliggjøre regelverket. Veiledning om regelverk rundt eksport av avfall er derfor blitt oppdatert på direktoratets nettsider, da det i hvert fall er blitt påberopt at flere avvik i avfallseksport har skjedd på grunn av manglende kunnskap om gjeldende regelverk om eksport i bransjen. Det arbeides også med å innføre overtredelsesgebyr for brudd på bestemmelsene i regelverket.

Jeg har lyst til å si at det er en realitet at kontroll med ulovlig eksport er ressurskrevende. Direktoratet må foreta harde prioriteringer innenfor de tross alt knappe

ressursene de har tilgjengelig. Men jeg kan bekrefte at Miljødirektoratet de siste årene har styrket innsatsen på kontroll med eksport innenfor de ressursene de har, og de ressursene som brukes til kontroll på forurensningsområdet. Samarbeidet med andre myndigheter – som selvfølgelig tolletaten, men også Sjøfartsdirektoratet, Kystverket, politi og påtalemyndighet – har også blitt styrket.

Til slutt vil jeg si at det også er et internasjonalt samarbeid som går utover det europeiske, når det gjelder å slå mer ned på miljøkriminalitet, og Norge stilte seg nylig i spissen, sammen med USA og et knippe andre land, for noe vi kaller en Nature Crime Alliance, for å se på de bredere aspektene av dette, også globalt.

Presidenten [13:29:36]: Det blir replikkordskifte.

Carl I. Hagen (FrP) [13:29:51]: Jeg er godt tilfreds med at statsråden understreket at regelverket for det meste er ganske greit, men at det er håndhevingen og oppfølgingen av regelverket som ikke er godt nok.

På slutten av sitt innlegg nevnte statsråden overtredelsesgebyr. Hittil har det vært slik at det ikke er et system hvor man kan ilegge gebyr, altså pengestraff, men bare kan følge straffespolet. Statsråden sa imidlertid ingenting om når vi kan forvente at det blir innført et gebyr. Det har vært oppe i Stortinget tidligere, for flere år siden, og man har fått full enighet fra Stortingets side om at det skal innføres gebyr, men man har ikke gjort det. Det skjedde i 2019. Nå er vi i 2023.

Kan statsråden love at det vil innføres et gebyrsystem før utgangen av dette året, eller helst før sommeren, slik at en kan begynne å håndheve det bedre enn i dag?

Statsråd Espen Barth Eide [13:30:56]: I 2019 var jeg i opposisjon, mens representanten Hagen var i et parti i regjering, så det er riktig at man har ventet lenge på dette.

Jeg er også enig i representantens utfordring, og jeg mener at vi bør innføre dette så fort som mulig, uten ugrunnet opphold. Det arbeidet er altså i gang. Jeg mener at det å kunne ha gebyr og ikke bare straffespor er helt riktig, nettopp av de grunnene som blir påpekt her.

Jeg er ikke i stand til å si om det blir før sommeren, men det skal i hvert fall skje uten ugrunnet opphold, fordi regler blir ikke bedre enn sanksjonene er. Det vi har sett – og det tror jeg vi skal ta innover oss både i denne saken og i mange andre saker – er at Norge er et tillits-samfunn. Vi har ofte tenkt at folk følger lover og regler bare fordi det er riktig å gjøre. Ikke alle gjør det. Det er også en del områder vi mentalt sett ikke har sett på som kriminalitet, selv om det har vært det etter boken, som man må slå hardere ned på. Da trenger vi både gebyr- og

straffesporet, og der er jeg enig med representanten Haugen.

Presidenten [13:31:59]: Replikordskiftet er avsluttet.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [13:32:03]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kristoffer Robin Haug, Lan Marie Nguyen Berg og Rasmus Hansson om et arealnøytralt Norge der man stanser naturtapet og starter gjenoppbyggingen av en rik, robust og mangfoldig natur (Innst. 189 S (2022–2023), jf. Dokument 8:64 S (2022–2023))

Presidenten [13:32:24]: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Mani Hussaini (A) [13:32:45] (ordfører for saken): Jeg vil starte med å takke energi- og miljøkomiteen for samarbeidet om representantforslaget om et arealnøytralt Norge.

Naturen er selve grunnlaget for velferden vår, og langsiktig og bærekraftig forvaltning av naturressursene er grunnprinsippet i naturpolitikken. Dessverre ser vi at naturen ofte er under press av mangfoldige interesser, også i Norge. Flere dyrearter er blitt rødlistet også i Norge, og naturen må høyere opp på dagsordenen også i Norge.

God og bærekraftig arealbruk er veldig viktig for at vi skal nå Norges klima- og miljømål. Derfor er det viktig hele tiden å vurdere tiltak som kan bidra til en bedre og mer bærekraftig arealplanlegging som også i større grad ivaretar hensynet til naturmangfold.

Det store flertallet i komiteen – bestående av Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, SV, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti – mener det er avgjørende å stanse naturtap og restaurere natur. Vi mener vi er nødt til å gjøre det for å øke arts mangfoldet, sikre biologisk mangfold og håndtere klimaendringene.

Vi understreker også at kommunene har en sentral rolle i planleggingen av arealbruken i Norge. Konsekvensene for miljø og samfunn må være en del av beslutningsgrunnlaget for arealplanlegging. For å sikre en bærekraftig forvaltning av arealene trenger kommune-

ne oppdatert kunnskap og gode verktøy. Vi er glad for at flere kommuner får en bedre og samlet oversikt over egen arealbruk og øker gjenbruk og fortetting av arealer som allerede er utsatt for menneskelige inngrep.

Vi er også glad for at Arbeiderparti–Senterparti-regjeringen jobber med flere systemforbedringer som skal bidra til bedre bruk av areal og en bedre situasjon for naturen. Arbeidet med naturregnskap, menyer av tiltak og utredning av naturrisiko er noen av tingene regjeringen nå jobber med. Mange kommuner er ivrige etter å gjøre en innsats for naturen og tar positive initiativer. I sum vil disse prosessene regjeringen nå jobber med, bidra til bedre beslutninger om arealbruk.

Til slutt vil jeg gi ros til regjeringen, som også jobber med en stortingsmelding om oppfølging av det nye globale rammeverket for natur. Denne stortingsmeldingen vil bidra til å sette natur høyere på dagsordenen og ikke minst bidra med verktøy som sikrer at vi tar vare på naturen vår på en mye, mye bedre måte.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [13:35:46]: Vi står midt i to fundamentale miljøkriser, både klimaendringene og tap av natur. At arter og natur bygges ned, er en like stor trussel som klimaendringene, og de forsterker hverandre. Vi ser at naturareal også er i nedgang i Norge, og at vi da taper biologisk mangfold og slipper ut mer CO₂ enn hvis vi hadde klart å bevare naturen vår i større grad.

Rett før jul fikk vi et nytt globalt rammeverk for natur. Høyre har vært veldig tydelig på at avtalen må følges opp i Norge. I motsetning til representanten Hussaini gir jeg ikke nødvendigvis ros for at regjeringen følger opp et stortingsvedtak, men det er bra at de skal gjøre det, og at det kommer en stortingsmelding for å følge opp denne naturavtalen. Skal vi lykkes, må vi også ta grep her i Norge. Kommunene kommer til å ha en nøkkelrolle i det arbeidet. Kommunene må få en bedre og samlet oversikt over egen arealbruk og øke gjenbruk og fortetting av arealer som allerede er utsatt for menneskelige inngrep. Det er viktig at man i større grad restaurerer, avbøter og kompenserer for naturinngrep og ny arealbruk, og at man i særlig grad klarer å beskytte arealer som er viktige for karbonlagring, klimatilpassning og matsikkerhet.

Jeg er enig med mindretallet i saken om at det er stor lokal handlefrihet i planleggingen av areal- og samfunnsutvikling i kommunene. Det er viktig å si at det jo også er et resultat av villet politikk. Det er riktig at kommunene har og tar det ansvaret for å finne lokale løsninger som er tilpasset deres behov. Det vil også gi større lokal aksept for den samfunnsutviklingen folk kjenner på i sine lokalsamfunn.

Høyre ønsker ikke å frata kommunene mulighet til å styre arealpolitikken, men jeg vil understreke at det ikke er fritt fram i dag. Vi vedtok de statlige planretningslinjene for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging i 2014. Det er viktige verktøy for å hindre satelittutbygginger med dårlig tilgjengelighet til skoler, arbeidsplasser, handel og servicetilbud og dermed også hindre nedbygging av jordbruksareal og areal som har høy grad av karbonbinding. De statlige planretningslinjene legges også til grunn for regionale arealplaner, kommuneplaner og reguleringsplaner. Det mener jeg er god, framtidsrettet klima- og naturpolitikk.

Jeg må si at jeg er veldig glad for at også Senterpartiet har snudd i denne innstillingen i dag. Etter å ha vært veldig sterkt kritisk til disse planretningslinjene i mange år og ha gått til valg på å endre dem og tillate mer spredt boligbygging, er Senterpartiet i dag i denne innstillingen med på en merknad som understreker viktigheten av de statlige planretningslinjene. Det mener jeg er en positiv omdreining.

Skal vi unngå redusert biologisk mangfold og naturtap, trenger kommunene bedre verktøy til å kartlegge f.eks. karbonrike områder, viktige friluftsområder og skog, og bruke dette aktivt i samfunnsutviklingen. Da trenger vi mer kunnskap, bl.a. gjennom det økologiske grunnkartet, som jeg er glad for at regjeringen varsler at de vil følge opp.

Siv Mossleth (Sp) [13:39:03]: Å sette søkelys på bruk av arealer og kommunenes sentrale rolle i planleggingen av arealbruk i Norge er veldig relevant. Virkningen for miljø og samfunn er og må være en del av beslutningsgrunnlaget for arealplanleggingen, men lokalsamfunnene og kommunene utover Norges land er forskjellige. På Bygdøy kan man eksempelvis ikke gå rundt hele halvøya langs fjæra. Private gjerdar stenger strandsonen. Det har jeg ikke opplevd langs kysten i Nordland.

Kommunene har et stort ansvar for bærekraftig planlegging som ivaretar sosiale, miljømessige og økonomiske behov for innbyggere, natur og næringsliv. Det lokale selvstyret er viktig, og statlige og regionale myndigheter skal vektlegge lokaldemokratiet når det vurderes om det skal fremmes innsigelser eller innvendinger. Det er viktig å legge til rette for bosetting og verdiskaping i hele landet, og det må føres en kunnskapsbasert arealpolitikk som bidrar til vekst og utvikling i både små og store samfunn.

Det skal legges til rette for mer boligbygging i områder med liten befolkningstetthet, og kommunene skal få økt handlefrihet når det gjelder hvor i kommunene nye boliger skal kunne bygges. Det må være en streng politikk i pressområdene i strandsonen, men vi må ha

en mer differensiert forvaltning i spredtbygde strøk langs kysten. Vi må styrke jordvernet og se til at de statlige planretningslinjene for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging praktiseres sånn at de er tilpasset regionale og lokale forhold.

Flakstad i Lofoten er en av kommunene i Norge som har en plan om arealnøytralitet. Der begynte de i 2019.

«Men vi ønsker ikke hytter på hvert et nes og ved hver vik. Da ødelegger vi jo naturen. Og det er nettopp naturmangfoldet vi lever av her i Flakstad.»

Det var det senterpartiordfører Trond Kroken som sa for et par år siden. Jeg har flere ganger besøkt denne lille kommunen og fått orientering om hvordan de vil bli arealnøytrale. Det skal ikke bygges på mark som ikke har vært utbygd før. Hvis det gjøres unntak, må naturen restaureres en annen plass.

Fem av seks ordførere i Lofoten bærer den grønne firkløveren på jakken, og de samarbeider godt med innbyggere og næringsliv for å sikre grønn vekst i Lofoten gjennom prosjektet De grønne øyene. De vil bidra til å nå FNs klimamål samtidig som de skal ha et bærekraftig og livskraftig næringsliv. Tre av fire lofotværingar er klare for å reparere mer, og nesten like mange vil dyrke, jakte og fiske mer egen mat. Det de gjør i Lofoten, er bra for klimaet, og det er bra for naturen.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [13:42:19]: Heilt sidan FNs generalsekretær sette ned verdskommisjonen for miljø og utvikling i 1983, med Gro Harlem Brundtland som leiar, har Noreg vore ein pådrivar i internasjonalt arbeid for ei meir berekraftig utvikling. I dag, 40 år etter Brundtland-kommisjonen, veit vi endå betre at det er ein sterk samanheng mellom det å stanse klimaendringane og ta vare på natur og sikre velstanden på lang sikt.

I 2022 skreiv vi under naturavtalen i Montreal og sette oss nye, ambisiøse politiske mål om 30 pst. representativt vern av land og hav, 30 pst. restaurering av natur og 100 pst. berekraftig bruk av naturressursar.

Vi feila stort i å nå Aichi-måla, som blei sette i 2010. Det er eit stort politisk problem om naturavtalen ikkje blir oppfylt med kraftfulle tiltak for å snu utviklinga. Ein klode utan reint vatn, rein luft, pollinerande insekt, flaumdempande myrar, rennande vatn, rikt hav, fuglar, planter, dyr og skogar er ein stusseleg tanke – men vi er på full fart dit, syner rapportane frå naturpanelet. Berre i mi tid er 70 pst. av ville artar blitt borte. Dette er alvorleg.

Arealbruksendring er den desidert største årsaka til problemet, og det er ikkje betre stilt i Noreg enn i andre land. Difor må vi setje på bremsene, og vi må setje grenser for livsstilen vår og bruken av naturressursar og areal.

«Mer av alt – raskere» er ein symbolsk tittel på arbeidet til energikommisjonen. Det kunne like gjerne ha

vore ei overskrift om arealforbruket vårt dei siste 50 åra. Statistikken over planlagde utbyggingar av hytter, motorvegar, bustader, energianlegg og industriområde syner at ein ikkje har sett på bremsene, men har tenkt å ture vidare.

Difor er gode planretningslinjer og gode verktøy for kartlegging viktige både for å kunne ha oversikt over kvar ein har dei mest verdifulle områda, og for at kommunane skal kunne ha raskare behandling når ein først skal byggje noko. For vi treng plass til samfunnet; det er ingen tvil om det.

Det som skjer på land, verkar også på det som skjer i fjordane, og det er heilt vesentleg å få kontroll på arealbruken vår. Difor er vi glade for at Miljøpartiet Dei Grøne har fremja dette representantforslaget. Vi stør alle forslaga unnateke eitt – vi er einige i prinsippet i det forslaget, men vi meiner at fristen der er altfor kort til at det er realistisk å nå han.

Eg tek opp dei forslaga SV er med på.

Presidenten [13:45:19]: Representanten Birgit Oline Kjerstad har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Ola Elvestuen (V) [13:45:41]: Fra Venstre er vi også glad for at Miljøpartiet De Grønne har lagt fram dette forslaget med tiltak for arealnøytralitet. Initiativ fra enkeltkommuner om arealnøytralitet er veldig bra – Nordre Follo gjør et veldig godt arbeid, og det er også andre som gjør det – men vi må også få arealnøytralitet inn i lovverket, og det må stilles krav om årlige natur- og arealregnskap i kommunene.

Hovedutfordringen – det som er mest ødeleggende for norsk natur i dag – er bit-for-bit-nedbygging. Da holder det ikke med de planretningslinjene vi har. De i seg selv følger ikke opp det målet vi har behov for. Med naturavtalen som ble underskrevet i Montreal rett før jul, må det en helt annen kraft til bak det å ta vare på natur og legge til rette for at vi skal ha mer natur fram mot 2030. Målet er 30 pst. vern, restaurering av ødelagt natur og å stoppe tapet av arter. Det er klart at kommunene kommer til å være viktige for å nå det målet.

Jeg har også lyst til å ta med at vi allerede har et mål om arealnøytralitet, men vi har tilsluttet oss det på europeisk nivå gjennom klimaavtalen med EU. I våre avtaler med EU er det strenge krav når det gjelder arealbruksendring og skogbruk, altså LULUCF. I dag har vi et utslipp fra den sektoren på 6,7 millioner tonn. Det må i null, eller vi må kompensere og kutte mer på andre områder for å følge opp dette. Det jeg håper statsråden også vil gå inn på, er hvilke tiltak vi skal gjennomføre for å nå det målet, for dette kan vi ikke vente med. Det må skje nå – fram mot 2030. Et arealnøytralitetsmål i Norge er ett virkemiddel for å nå det. Det er ikke et mål, men en juridisk forpliktelse i en avtale med EU.

Jeg vil også gjerne ta opp et annet internasjonalt initiativ som vi er en del av, nemlig at statsråden, fortjenstfullt nok, på vegne av Norge skrev under på at vi skal stoppe avskoging innen 2030. Det ble underskrevet i Glasgow med ca. 160 andre land. Da må vi stoppe avskoging innen 2030, men hvor er tiltakene for å nå det målet? Av Rystad Energy er slike tiltak satt som helt sentralt for å ha mulighet til å nå 1,5-gradersmålet.

Kristoffer Robin Haug (MDG) [13:48:57]: Å ta vare på naturen er å opprettholde selve livsgrunnlaget vårt og grunnlaget for gode samfunn – trygghet og velferd, god helse og høy livskvalitet. Naturen er dessuten umisligelig for mange flere arter enn oss mennesker, med verdi langt utover den nytte som vi drar av den.

Menneskelig overforbruk forårsaker i dag en masseutryddelse av arter og biologisk mangfold som følge av bl.a. hurtig nedbygging, oppstykking og ødeleggelse av naturen. FNs naturpanel har oppsummert konsekvensene av denne politikken med full vitenskapelig tyngde. Naturen tåler det ikke, og vi mennesker tåler ikke at naturen blir ødelagt.

Går man utendørs i Norge i et område som for øyeblikket ikke er utsatt for akutte kjemikalieutslipp eller forsøpling for øvrig, er det lett å tenke at her ser det grønt ut, vi må jo ha masse natur å ta av. Det vi ikke ser, er at det som en gang var urørt natur, nå er erstattet av en granplantasje, et flathogstfelt der invaderende arter får fotfeste, et drenert myrlandskap, en gjenfylt ravine eller stadig minkende og oppstykkede områder for færre og færre arter.

Norge har i dag verken mål, kunnskapsgrunnlag eller verktøy for en samlet nasjonal arealstyring som sikrer at tapet av norsk natur blir stoppet. Dagens politiske tiltak for å verne og beskytte natur er ikke i nærheten av å veie opp for de tiltakene som ødelegger. Ukoordinerte nasjonale og lokale planer legger opp til at store naturverdier vil forsvinne i årene som kommer. Vi trenger de samme verktøyene for å stanse naturtapet som de verktøyene samfunnet anser som selvsagt innenfor trygg økonomistyring, og som etter hvert har blitt etablert i klimapolitikken: mål, lovverk, fast rapportering og budsjettering som sikrer en ansvarlig og forutsigbar politikk. Vi må gi kommunene de verktøyene som de trenger og etterspør.

Regjeringen Støre har sagt at natur og klima skal legge rammen for all politikk. Vi i Miljøpartiet De Grønne ser ikke at de grepene regjeringen så langt har tatt, står i forhold til disse lovnadene. En ny stortingsmelding vil ikke bøte på dette med mindre regjeringen tar ansvar for helheten og sikrer at vi holder oss innenfor planetens tålegrenser når vi som samfunn skal utvikle oss videre.

Norge har forpliktet seg til en ambisiøs global naturavtale. Skal Norge levere på denne avtalen, må tapet av natur stanses og gjenoppbyggingen av en rikere natur og mer robuste og mangfoldige økosystemer komme i gang så fort som mulig.

Med det tar jeg opp forslaget fra Miljøpartiet De Grønne og Rødt.

Presidenten [13:51:45]: Representanten Kristoffer Robin Haug har tatt opp det forslaget han refererte til.

Det blir ringt til votering.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten [14:02:23]: Stortinget går da til votering over sakene nr. 1–4 samt sak nr. 12 på dagens kart.

Votering i sak nr. 1, debattert 9. mars 2023

Presidenten [14:02:28]: Sak nr. 1 er andre gangs behandling av lovsak og gjelder lovvedtak 41.

Det foreligger ingen forslag til anmerkning. Stortingets lovvedtak er dermed godkjent ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Votering i sak nr. 2, debattert 9. mars 2023

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Samisk språk, kultur og samfunnsliv (Innst. 194 S (2022–2023), jf. Meld. St. 16 (2021–2022))

Presidenten: Under debatten er det satt fram sju forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Grete Wold på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslagene nr. 3–6, fra Tobias Drevland Lund på vegne av Rødt
- forslag nr. 8, fra Kristoffer Robin Haug på vegne av Miljøpartiet De Grønne

Det votes over forslagene nr. 3 og 4, fra Rødt.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen støtte Sametingets arbeid med å utrede et samisk språkombud.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan man best kan etterkomme Sametingets krav om at Sámi klinihkka skal styres etter eget budsjett med et styre oppnevnt av Sametinget, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Rødt ble med 93 mot 6 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.03.16)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 8, fra Miljøpartiet De Grønne.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå alle tillatelser til vindkraftverk, gruvevirksomhet og andre større naturinngrep med negative effekter for reindrift og vurdere disse tillatelsene på nytt i lys av høyesterettsdommen 11. oktober 2021.»

Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 80 mot 19 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.03.37)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 5 og 6, fra Rødt.

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag for å tydeliggjøre, gjennom lovgivning eller andre reguleringer, de relevante vurderingstemaene etter FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) artikkel 27 for å bidra til gode menneskerettslige vurderinger i forvaltningen.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake til Stortinget med forslag til lovendringer som kan avvike ordningen med forhåndstiltredelse i ekspropriasjonssaker for utbygginger i reinbeiteområder, og sikre at reindrifas rettslige stilling i utbyggingssaker er avklart før naturinngrep tillates.»

Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Rødt ble med 80 mot 19 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.03.58)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1 og 2, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen jevnlig rapportere til Stortinget om fremdriften i oppfølgingen av Fosen-dommen.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vektlegge å rette opp det pågående menneskerettighetsbruddet som stadfestes i Fosen-dommen, fremfor andre hensyn.»

Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 79 mot 20 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.04.21)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Meld. St. 16 (2021–2022) – Samisk språk, kultur og samfunnsliv – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 3, debattert 9. mars 2023

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hilde Marie Gaebpie Danielsen, Marian Hussein, Kathy Lie, Andreas Sjalg Unneland og Grete Wold om hets mot nasjonale minoriteter og samer (Innst. 203 S (2022–2023), jf. Dokument 8:42 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det satt fram seks forslag. Det er

- forslagene nr. 1–5, fra Tobias Drevland Lund på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslag nr. 6, fra Tobias Drevland Lund på vegne av Rødt

Det voteres over forslag nr. 6, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at Likestillings- og diskrimineringsombudet oppretter et eget underombud som arbeider med hets mot samer og nasjonale minoriteter.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Rødt ble med 95 mot 4 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.05.04)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 3 og 4, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utvikle en veileder og ta initiativ til at kommunene utarbeider planer med konkrete, forpliktende og målbare tiltak for å forebygge og bekjempe hatprat/hets mot samer og nasjonale minoriteter.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utvikle et lavterskel-verktøy på nett der man kan melde fra om opplevd eller observert hatprat/hets, uavhengig av om de konkrete hendelsene er politianmeldt.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 84 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.05.24)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 1, 2 og 5, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette i gang et nasjonalt kompetanseløft om samer og nasjonale minoriteter for alle lærere og lærerutdanninger. Sametinget og nasjonale minoritetsorganisasjoner må være samarbeidspartnere for å kvalitetssikre innholdet.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke innsatsen for å forebygge og bekjempe rasisme, hatprat og hets mot samer og nasjonale minoriteter gjennom konkrete, forpliktende og målbare tiltak utviklet i samarbeid med gruppens organisasjoner og institusjoner.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at alle politidistrikter i Norge bygger opp fagmiljøer som kan samle inn og publisere statistikk om de konkrete gruppene som er utsatt for hatefulle ytringer og hatkriminalitet, inkludert samer og nasjonale minoriteter, etter klare nasjonale retningslinjer basert på metodikken som allerede benyttes av Oslo politidistrikt.»

Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 79 mot 20 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.05.45)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:42 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hilde Marie Gaebpie Danielsen, Marian Hussein, Kathy Lie, Andreas Sjalg Unneland og Grete Wold om hets mot nasjonale minoriteter og samer – vedtas ikke.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 82 mot 16 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.06.21)

Votering i sak nr. 4, debattert 9. mars 2023

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tobias Drevland Lund og Seher Aydar om boliger for folk, ikke for bolighaier (Innst. 208 S (2022–2023), jf. Dokument 8:16 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det satt fram ni forslag. Det er

- forslagene nr. 1–5, fra Grete Wold på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslagene nr. 6–9, fra Tobias Drevland Lund på vegne av Rødt

Det votes over forslagene nr. 6–8, fra Rødt.

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for å innføre pristak på leieboliger i pressområder, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen se på muligheten for å innføre et tak på årlig husleieprisvekst etter modell fra Danmark, og komme tilbake til Stortinget så raskt som mulig.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om nødvendige lovendringer hvor ordningen med gjengs leie som fastsettelse for leiepriser på kommunale utleieboliger og omsorgsboliger avvikles og erstattes av en ordning der leietakerens økonomiske evne legges til grunn for husleiefastsettelsen.»

Votering:

Forslagene fra Rødt ble med 95 mot 4 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.06.55)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 9, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen påse at gjennomgangen av husleieloven ivaretar rettighetene og utfordringsbildet til beboere i kommunale boliger og omsorgsboliger.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Rødt ble med 94 mot 5 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.07.13)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1 og 5, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å endre plan- og bygningsloven slik at kommunene kan kreve en viss andel ikke-kommersielle boliger, med pris- og omsetningskontroll, i reguleringsplaner.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i samarbeid med kommunene utarbeide og legge frem en nasjonal plan for en storstilt kommunal utbygging av utleieboliger.»

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 85 mot 14 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.07.30)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 2–4, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen se på modeller for opprettelse av et eget utleietilsyn for boligsektoren og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke leieboeres forkjøpsrett i tilfeller hvor leiegårder selges.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide og legge frem for Stortinget et forslag om å innføre straffebestemmelser i lov om kommunal forkjøpsrett til leiegårder.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 85 mot 14 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.07.50)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:16 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tobias Drevland Lund og Seher Aydar om boliger for folk, ikke for bolighaier – vedtas ikke.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 85 mot 14 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.08.21)

Sak nr. 12 [14:08:29]

Referat

1. (234) Statsministerens kontor melder at
 1. lov om endringer i helselovgivningen (organisering av klagenemndene, behandling av personopplysninger i pasientskadesaker m.m.) (Lovvedtak 40 (2022–2023))
– er sanksjonert under 3. mars 2023
Enst.: Vedlegges protokollen.
2. (235) Grunnlovsforslag fra Ingvild Wettrhus Thorsvik, Guri Melby, Grunde Almeland, Ane Breivik, Abid Raja og Alfred Jens Bjørlo om ny § 103 (om rett til frivillig å avbryte eget svangerskap) (Dokument 12:1 (2022–2023))
Enst.: Forslaget blir under presidentens ansvar å bekjentgjøre ved trykking for å komme til avgjørelse på første, andre eller tredje storting etter neste valg.
3. (236) Endringer i arbeidsmiljøloven (trakassering) og samtykke til ratifikasjon av ILO-konvensjon nr. 190 om avskaffelse av vold og trakassering i arbeidslivet av 21. juni 2019 (Prop. 48 LS (2022–2023))
Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen, unntatt B, som sendes arbeids- og sosialkomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.

4. (237) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Silje Hjemdal og Terje Halleland om å redusere etterslepet i finansieringen av idrettsanlegg (Dokument 8:148 S (2022–2023))
Enst.: Sendes familie- og kulturkomiteen.
5. (238) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bård Hoksrud, Morten Wold, Silje Hjemdal og Morten Stordalen om behovet for en nasjonal finansieringsløsning for sjeldne diagnoser (Dokument 8:147 S (2022–2023))
6. (239) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar, Hege Bae Nyholt og Geir Jørgensen om å hindre todelt helsevesen ved å regulere private sykehus for å sikre tilgang på helsepersonell i den offentlige helsetjenesten (Dokument 8:149 S (2022–2023))
7. (240) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bård Hoksrud, Morten Wold og Sylvi Listhaug om å etablere et utbyggingsselskap for sykehus (Dokument 8:153 S (2022–2023))
Enst.: Nr. 5–7 sendes helse- og omsorgskomiteen.
8. (241) Endringer i straffegjennomføringsloven (tilsynsråd for kriminalomsorga) (Prop. 46 L (2022–2023))
9. (242) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Andreas Sjalg Unneland, Kari Elisabeth Kaski og Marian Hussein om en stortingsmelding om kvinners soningsforhold (Dokument 8:152 S (2022–2023))
Enst.: Nr. 8 og 9 sendes justiskomiteen.
10. (243) Lov om valg til Stortinget, fylkesting og kommunestyre (valgloven) (Prop. 45 L (2022–2023))
Enst.: Sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
11. (244) Endringer i lov om regulering av eksporten av fisk og fiskevarer (utvidelse av lovens virkeområde) (Prop. 47 L (2022–2023))
Enst.: Sendes næringskomiteen.
12. (245) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Margret Hagerup, Svein Harberg, Kari-Anne Jønnes, Jan Tore Sanner og Erna Solberg om en realfagsstrategi for å fremme utvikling av realfagskompetanse og rekruttering av realfagskandidater til utdanning og arbeidsliv (Dokument 8:151 S (2022–2023))
Enst.: Sendes utdannings- og forskningskomiteen.
13. (246) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson, Lan Marie Nguyen Berg, Guri Melby, Ola Elvestuen, Ingrid Fiskaa, Andreas Sjalg Unneland, Bjørnar Moxnes og Dag-Inge Ulstein om norsk oppfølging av kinesiske myndigheters overgrep mot uigurrene og brudd på internasjonal rett (Dokument 8:150 S (2022–2023))
Enst.: Sendes utenriks- og forsvarskomiteen.

Sak nr. 7 fortsatte [14:09:28]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kristoffer Robin Haug, Lan Marie Nguyen Berg og Rasmus Hansson om et arealnøytralt Norge der man stanser naturtapet og starter gjenoppbyggingen av en rik, robust og mangfoldig natur (Innst. 189 S (2022–2023), jf. Dokument 8:64 S (2022–2023))

Presidenten [14:09:28]: Stortinget går da tilbake til debatten i sak nr. 7, og første taler er statsråd Espen Barth-Eide.

Statsråd Espen Barth Eide [14:09:54]: Vi mennesker er natur, vi lever av naturen, og vi må i mye større grad lære oss å leve med naturen, for naturen er selve livsgrunnlaget vårt. Som flere har vært inne på i denne debatten, blir dyr, planter og økosystemer utryddet i et tempo vi aldri før har sett i menneskehetens historie, og tap av natur er en like stor utfordring som klimændringene. De to henger nøye sammen, og vi må løse begge to.

Når det gjelder naturkrisen, vet vi at den største negative påvirkningen av natur er arealbruksendringer. Arealbruksendringer fører til klimagassutslipp i seg selv, men det fører også til manglende karbonopptak i framtiden, hvis man f.eks. avskoger eller går bort fra å ta vare på jord som kan brukes til landbruk, og for det tredje bidrar det til tap av biologisk mangfold. God arealbruk og færre arealbruksendringer er derfor svært viktig for at vi skal nå både miljø- og klimamål i Norge, i Europa og globalt.

Regjeringen jobber, som bl.a. representanten Husaini påpekte, med en rekke systemiske tiltak for å få dette inn i alle sentrale beslutninger i økonomien. Vi har satt i gang arbeid med et naturregnskap, som er godt i gang, hvor Statistisk sentralbyrå, Miljødirektoratet og en rekke fageter bidrar. Vi samler inn data for å få bedre innsikt i hva slags natur vi har, hvilken natur vi har, hvor mye vi har av den, og hvilken tilstand den er i. Man skulle tro at man visste det i et land som Norge, men det er store kunnskapshull i dette feltet. Dette vil gi oss muligheten til å følge utviklingen langt mer systematisk enn vi gjør i dag. Det gir kunnskap.

Så organiserer vi et arbeid med det vi kaller menyer av tiltak, som vil bidra til å opprettholde eller bedre den økologiske tilstanden i økosystemene. Det første økosystemet vi har tatt tak i, er økosystemet skog. I tillegg har regjeringen opprettet et naturrisikoutvalg, inspirert av klimarisikoutvalget. Bedre kunnskap om naturrisiko øker vår forståelse av hvordan næringsliv og samfunnet for øvrig påvirkes av natur som forsvinner, og summen av dette skal hjelpe oss til å ta mye bedre beslutninger

om arealbruk på kommunalt, fylkeskommunalt og statlig nivå. Arealtap skjer når man bygger vei, når man legger ut områder for hyttefelt, ved boligbygging, jernbaneutbygging og utbygging av industriområder og ved utbygging av fornybar energi. Det å ha et systemisk kunnskapsgrunnlag og klare metoder for å ta dette inn i alle slike beslutninger er vårt hovedfokus på dette feltet.

Presidenten [14:13:00]: Det blir replikkordskifte.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [14:13:11]: Statsråden gikk gjennom en del av de systemiske tiltakene som regjeringen jobber med, men han nevnte ikke noe om viktigheten av de statlige planretningslinjene for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging. Det overrasker meg litt, for der er det veldig viktige føringer for de regionale arealplanene, kommuneplanene og reguleringsplanene, for å sikre mer effektiv arealbruk. Vi vet at Senterpartiet tidligere har vært veldig kritisk til disse retningslinjene. Heidi Greni uttalte i juni 2021 at «statlige planretningslinjer nærmest forbyr utbygging der det ikke er kollektivtilbud», at de skulle stoppe den sentraliseringen, og de har foreslått å endre dem.

Da er spørsmålet mitt til statsråden: Hva mener regjeringen? Ligger disse statlige planretningslinjene fast for å sikre effektiv arealbruk?

Statsråd Espen Barth Eide [14:13:56]: Ja, vi trenger klare og tydelige statlige planretningslinjer. Vi trenger også å ha et sterkt engasjement fra kommunene, for der er det snakk om betydelig frihet, men under ansvar. Den friheten ble jo styrket under regjeringen Solberg, som til og med sendte ut et brev om at man skulle begrense antall innsigelser der man var uenig med kommunene. Det var også den regjeringen som flyttet planavdelingen ut av Klima- og miljødepartementet og la det til Kommunal- og distriktsdepartementet.

Vi har nå et veldig godt samarbeid med kommunal- og distriktsministeren og regjeringen for øvrig om å se på helheten i dette. Vi har faktisk bestilt et kunnskapsgrunnlag fra alle de relevante etatene om hvordan vi kan styre mot et netto null-mål når det gjelder arealnedbygging i Norge, og det går nettopp på ting som er nevnt i denne innstillingen. Det kan være arealnøytralitet, der det er relevant, det kan være naturpositivitet, og det kan være kompenserende tiltak som f.eks. restaurering og mer konsentrert utbygging. Dette er høyt på dagsordenen, og det skal tydelig og klart inn i alle beslutningsprosesser.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [14:15:00]: Jeg vet ikke helt om jeg fikk svar på spørsmålet mitt. Statsråden begynte med å kritisere regjeringen Solberg for å la lokaldemokratiet tillegges mer vekt, men så gir han

ikke svar på om de statlige planretningslinjene ligger fast med denne regjeringen, eller om de skal endres for å tillate mer spredt boligutbygging. Det har selvfølgelig betydning i en diskusjon om arealpolitikken i kommunene. Hvis statsråden kunne svart på det spørsmålet, hadde det vært veldig fint.

Statsråd Espen Barth Eide [14:15:24]: De statlige planretningslinjene videreutvikles nettopp for å oppnå de sentrale formålene, både å bidra til at vi har et mer helhetlig grep om arealplanlegging nasjonalt, og at dette skjer i samspill med kommunene, slik at de kan gjøre mange av de nødvendige valgene. Etter at vi var ferdig med naturavtalen i Montreal, som jeg er veldig stolt av å ha bidratt til å få til, møtte jeg KS som en av de første, for nettopp å involvere dem. Det viser seg at et stadig større antall kommuner – i tillegg til Flakstad kommune i Lofoten – nå har satt seg mål om arealnøytralitet på kommunalt nivå. Det skjer over hele landet. Jeg tror det er over 10 pst. av norske kommuner så langt, og tallet øker stadig.

Staten skal selvfølgelig passe på planretningslinjene nasjonalt, og det er samspillet mellom kommunal frihet under ansvar og overordnede føringer fra staten som er svaret på det spørsmålet. I forbindelse med at vi nå skal se på en arealpolitikk som peker i retning av netto null, må også de statlige planretningslinjene videreutvikles.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [14:16:30]: Jeg blir litt urolig når statsråden sier at man skal «passe på» de statlige planretningslinjene, men at de skal videreutvikles. Vi vet hva som er Senterpartiets standpunkt, nemlig å tillate mer spredt boligutbygging. Da er spørsmålet til statsråden: Hva er det man videreutvikler? I dag er de statlige planretningslinjene ganske tydelige på at man tillater differensiert bosettingsmønster når det er nødvendig for å øke attraktiviteten for bosetting, og man har jordvern som et sentralt og viktig hensyn som ivaretas. Blant annet Senterpartiet har vært uenig i å tillate dette og har vært opptatt av at fortetting er sentralisering. Det har vært deres standpunkt i denne debatten. Er det det som nå skal videreutvikles, i tråd med Senterpartiets vilje, eller skal det ligge fast at vi skal ha god, effektiv arealbruk i kommunene, der man fortetter langs f.eks. knutepunkter?

Statsråd Espen Barth Eide [14:17:19]: Det høres jo ut som om vi hadde en veldig god politikk på dette området. Det er ikke riktig, for som representanten Elvestuen helt riktig påpekte, har vi et altfor høyt utslipp i LULUCF. Det tallet er ikke faktiske tall i år, men er basert på framskrivninger ikke minst fra Solberg-regjeringens periode, da man bygde veldig mye vei, man tillot

veldig mye hyttebygging, og man hadde den arealpolitikken man hadde. Denne må rett og slett strammes til.

Det betyr ikke nødvendigvis at det bare går på boligbygging i kommuner, for det er den samlede påvirkningen av naturen, f.eks. gjennom avskoging og tap av jord, som er det store regnestykket. Det vi sier, er at vi vil styre mot at vi kommer mot et netto null-mål for arealbruk, og så må vi se på hvilke virkemidler som passer til det. De statlige planretningslinjene dreier seg om mer enn bare boligbygging og fortetting. For øvrig viser jeg til det som står i komiteens innstilling, hvor representanten kan se hva Senterpartiet mener.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [14:18:33]: Statsråden var inne på at planarbeid har blitt flytta fra Klima- og miljødepartementet til Kommunaldepartementet, og snakka litt om samarbeidet mellom departementa for å få til å ta meir omsyn til naturen. Korleis vil statsråden styrkje statsforvaltarane sine motsegnsmoglegheiter? Vil det skje i eit tildelingsbrev? Korleis skal ein greie dette slik at ein kjem i mål med å ta betre vare på natur?

Statsråd Espen Barth Eide [14:19:10]: Det jeg har lagt merke til, i god dialog med både statsforvaltere, mange av kommunene og KS, er at det ikke er et selvstendig mål at man har flest mulig innsigelser. Det er egentlig et mål at man lager gode planer fra bunnen av.

I en rekke steder av landet, og la meg trekke fram et eksempel jeg har sett spesielt nøye på, nemlig Møre og Romsdal, har antall innsigelser har gått ned – ikke fordi de ikke vil ha innsigelser, men fordi det var mindre behov fordi man hadde bedre dialog i forkant. Stadig flere av kommunene – og dette sier også statsforvalteren i Møre og Romsdal til meg – rapporterer om at man har fått ned innsigelsene fordi man har fått bedre dialog på et tidlig tidspunkt og mer samarbeid med kommunene tidlig i planprosessen. Det tror jeg er hovedtrenden.

Det kommer til å være situasjoner hvor staten må gripe inn, hvor summen av dette ikke går opp, men jeg ønsker at vi skal ha mest mulig involvering av grunnnivået – kommunene – og at de får redskap, verktøy og kunnskap å bruke for å ha best mulig planlegging hos seg. Det er ikke slik at all visdom sitter i staten, og at kommunene turer fram. Jeg tror det vel så ofte kan være motsatt, men de må ha verktøyene sine.

Ola Elvestuen (V) [14:20:30]: Statsråden har rett i at all kunnskap ikke sitter hos staten, men det er heller ikke sånn at summen av all kunnskap i kommunene nødvendigvis gjør at vi når målet, nettopp at vi skal stoppe den bit-for-bit-nedbyggingen som er der. Et problem er at det er mange gamle planer i mange kommuner, om å åpne for hyttebygging, næringsutvikling og alt mulig. Det er beslutninger som er tatt lenge før de in-

ternasjonale avtalene vi nå har laget, enten det er med EU, i Montreal eller enigheten om å stoppe avskoging.

Det er bra med mer overordnet planlegging. Det har man drevet med ganske lenge, og det er mye arbeid som gjøres, men er statsråden villig til å la det overordnede arbeidet og innholdet i dette overstyre summen av beslutninger i kommunene, sånn at vi når både de klimamålene og naturmålene vi har innenfor avtalene vi har inngått?

Statsråd Espen Barth Eide [14:21:33]: Det er ingen tvil om at summen må gå opp, og summen går ikke opp uten at staten spiller en rolle, men den rollen kan også være å sørge for at man har verktøy, naturregnskap, naturrisikoforståelse, kunnskap om bedre arealplanlegging og kunnskap om naturtyper på kommunenivå og på regionalt nivå.

Jeg var nylig på en rundtur og så på mye av industribyggingen som nå skjer i Agder, og snakket med både kommuner, fylke og lokale industriaktører. Der har man blitt opptatt av at det faktisk er behov for en del nytt areal til mange av de nye industrianleggene, men at det kan kompenseres med at man holder tilbake areal som var planlagt lagt ut til f.eks. hyttebygging i egen kommune eller tilstøtende kommuner. Noen ganger bør dette skje over kommunegrensen i en regional sammenheng. Det er et langt lerret å bleke, dette er ikke enkelt, men det er en stadig økende bevissthet om at disse tingene må henge sammen, og den ønsker vi å bidra til med de verktøyene og redskapene vi utvikler. Til slutt må selvfølgelig staten påse at regnestykket som helhet går opp.

Ola Elvestuen (V) [14:22:37]: Det er jo et kort tidsperspektiv, sju år – ikke bare når det gjelder naturavtalen, med vern, restaurering og å stoppe tap av biologisk mangfold, men det er også krav hvert år etter klimaavtalen med EU. Den klimaavtalen skal forsterkes, ikke bare med arealnøytralitet, men bli positiv fram mot 2030. Dette må gå fort.

Mitt spørsmål er: Når kan vi forvente at vi får beslutninger til Stortinget, ikke bare for å nå målene og ha en plan for det, men også for å få den forsterkningen av målene vi må gjennomføre når man i EU blir enig om sine mål?

Statsråd Espen Barth Eide [14:23:26]: Det er et godt spørsmål, og det får et klart svar: Det får Stortinget i forbindelse med framleggelse av årets statsbudsjett, i Grønn bok, hvor spørsmålene om LULUCF, altså arealbruksendringer og skog, kommer til å få en enda dypere behandling. Det er ingen tvil om, og jeg kommer til å være veldig tydelig på det i framtiden, at den vanskeligste delen av treenigheten ikke-kvotepliktig, kvotepliktig og LULUCF er LULUCF. Det skal vi behandle i Grønn

bok og invitere Stortinget til en diskusjon om hvordan vi får til – og selvfølgelig også i stortingsmeldingen om oppfølging av naturavtalen. Derfor er jeg veldig glad for at vi har det verktøyet som Grønn bok nå er blitt. Jeg sa da den ble lagt fram, at det var den beste grønne bok noensinne. Det er lett å stå inne for, for det var den første, men de kommende skal bli grundigere og bedre og gå enda mer i dybden på de valgene vi faktisk må ta.

Kristoffer Robin Haug (MDG) [14:24:27]: Først vil jeg berømme statsråden for å løfte fram viktigheten av å gjøre systemiske endringer, som jo er noe av det aller viktigste å få på plass. I den forbindelse trakk statsråden opp viktigheten av at kommunene har både kunnskapsgrunnlag og verktøy.

Mitt spørsmål er derfor: Hvilke verktøy er det statsråden ønsker å legge til rette for at kommunene nå skal få for å håndtere arealnøytralitet, og hvordan skal det kunnskapsgrunnlaget komme på plass? Hva er det regjeringen har tenkt å gjøre for å sikre sin del av dette arbeidet?

Statsråd Espen Barth Eide [14:24:59]: For det første vil jeg si at jeg er glad for at representanten er enig i at systemiske endringer er det viktigste, for litt for mye av norsk miljødebatt har vært preget av at man har hengt seg opp i én enkelt sak. Der kan man ha hatt rett eller tatt feil, men man må også inn i helheten og se på summen av klimagassutslipp, summen av arealnedbygging, summen av tap av biodiversitet og snu den i positiv retning. Der er vi helt enige, og det er jeg glad for.

Det viktigste verktøyet er naturregnskapet, rett og slett å få en prissetting av natur inn i de økonomiske modellene – ikke fordi vi bare skal betale og gå videre, men fordi vi skal skjønne at ulike naturtyper har ulik verdi, at myr har mye høyere verdi enn gråstein, og at man får en mer systemisk tilnærming til det. Det er også verktøy som en meny av tiltak, som kan være veiledende rådgivning og tiltak de ulike kommunene kan bruke i sitt daglige virke med planlegging.

Presidenten [14:26:03]: Replikskordskiftet er avsluttet.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Siv Mossleth (Sp) [14:26:25]: Senterpartiet vil selvfølgelig legge til rette for bosetting og verdiskaping i hele landet. Vi vil føre en kunnskapsbasert arealpolitikk som bidrar til vekst og utvikling, i både små og store lokalsamfunn. Når det gjelder det representanten Mathilde Tybring-Gjedde er opptatt av, som også representanten Erna Solberg, kan det virke som om det kun er de store samfunnene det skal satses på, og som

skal utvikles. Sentralisering, sentralisering, sentralisering – det er ikke Senterpartiets politikk. Vi skal legge til rette for mer boligbygging i områder med liten befolkningstetthet, og kommunene skal få økt handlefrihet når det gjelder hvor i kommunen nye boliger skal bygges. Samtidig skal allemannsretten sikres, og det skal være streng politikk i pressområdene i strandsonen.

Statlige føringer i areal- og transportpolitikken må selvsagt evalueres og gjennomgås for å sikre tilpasning til lokale forutsetninger. Målet vårt er å utvikle både små og store lokalsamfunn. Bo- og livskvalitet må ligge til grunn for prinsipper for fortetting og lokalisering.

Jeg synes det er ganske betegnende at det er små kommuner som Flakstad som går i spissen for arealnøytralitet. Det er kommuner som lever av og med naturen og ressursgrunnlaget, som har klokskap og kompetanse til å se hvilken retning de ønsker å ta. Det skal være plass til slike kommuner og slike bosettinger. Vi skal ikke ha den store sentraliseringen som representanten Mathilde Tybring-Gjedde tar til orde for. Vi skal være kloke, vi skal ta vare på naturen, og vi skal bruke de virkemidlene som er for å finne gode løsninger for klimasatsingen og naturen.

Nikolai Astrup (H) [14:28:54]: La meg først få lov til å kommentere litt det statsråden sa om at Solberg-regjeringen skal ha gitt en instruks om færre innsigelser. Det vi var opptatt av, var å ha en samordning av innsigelser, og at statsforvalteren måtte gå gjennom sine egne og andre statlige myndigheters innsigelser før man sendte dem til kommunen. Det er veldig fornuftig politikk fra statens side at staten klarer å stokke bena og sine ulike interesser, og for kommunen er det fornuftig. Det er ikke et mål med flest mulig innsigelser. Det er et mål, faktisk, å ha færrest mulig innsigelser ved at ulike interesser avklares så tidlig som mulig. Det sikrer bedre resultat for både natur og samfunnsutvikling.

Så litt om Senterpartiets påfallende snuoperasjon i denne saken. Jeg har stått i denne sal som kommunalminister og fått spørsmål på spørsmål og svart på representantforslag fra Senterpartiet om de statlige planretningslinjene, som Senterpartiet mente var til hinder for utviklingen av landet, av distriktene og av småbyene. I dag står de inne i en merknad som i praksis lovpriser de samme statlige planretningslinjene. Dette er helt påfallende.

Representanten Mossleth snakker om «sentralisering, sentralisering, sentralisering». Det er ikke nevnt med ett ord fra Høyres side at vi ønsker sentralisering. Tvert imot ønsker vi levende lokalsamfunn, men også små steder utvikles best innenfra og ut. Det er ikke slik at alle unge mennesker i dag bare ønsker seg en jobb når de bor i distriktene. De ønsker seg et liv med urbane kva-

liteter også på små steder. Da er det fornuftig å bygge innenfra og ut. Det skaper bedre lokalsamfunn som gjør at både gamle og unge finner det mer attraktivt å bo i distriktene. Det ønsker vi alle å slutte opp om. Nettopp derfor er det viktig med gode statlige planretningslinjer, som ikke er til hinder for utvikling, men som bidrar til god samfunnsutvikling også på små steder.

Det hadde vært fristende å høre Senterpartiet innrømme at de nå har foretatt en snuoperasjon og slutter opp om det de tidligere har vært kritisk til, eller eventuelt bekrefter at her har Arbeiderpartiet rett og slett kjørt over dem.

Så til Arbeiderpartiet og igjen til statsråden, som sier at det ble bygget så mye veier under den forrige regjeringen. Ja, det ble bygget mye veier fordi vi trenger god fremkommelighet i dette landet, som er slik som det er, og vi trenger god trafiksikkerhet. Arbeiderpartiet støttet opp om alle de veiprosjektene som vi foreslo å bygge. Og ikke bare det: Da jeg var leder i transportkomiteen, var Arbeiderpartiet veldig tydelig på at de ønsket flere veier flere steder og å bygge ned mer natur. Er det nå slik at Arbeiderpartiet har snudd helt om på dette? Hvilke konkrete veiprosjekter som Arbeiderpartiets samferdselspolitikere nå er ute og lover, er det statsråden egentlig ønsker å skrote? Det hadde vært interessant å vite.

Ingrid Fiskaa hadde her teke over presidentplassen.

Statsråd Espen Barth Eide [14:32:14]: Jeg skal gjøre mitt beste for ikke å forlenge debatten unødig, men siden det var et direkte spørsmål, vil jeg vise til at vi i all kommunikasjon om kommende Nasjonal transportplan har understreket at nå skal prioriteten være å forbedre kvaliteten på den infrastrukturen vi har, og det skal gå først. Hvis det allerede går en vei, skal vi ikke bygge en ny motorvei med 110 km/t rett ved siden av, men gjøre mest mulig ut av den veien. Det betyr ikke at man legger alle eksisterende planer i skuffen, men det betyr at man skal ha en mer bevisst holdning til videre nedbygging av areal, for det er der mye av avskogingen har skjedd – det er først og fremst i samferdselsprosjekter og boligbygging, særlig hyttebygging. Det er de viktigste kildene til nedbygging, og da må man gå løs på dem. Vi har sendt ut en ny veileder for fritidsboliger som strammer litt til der. Det arbeidet må vi videreutvikle.

Så har vi en tilnærming til NTP – som for øvrig Arbeiderpartiet og Senterpartiet står veldig godt og trygt sammen om – om at det er riktig nå heller å bruke gamle veier om igjen og gjøre dem bedre, framfor hele tiden å bygge nye. Det er riktig, det kan vi godt si, det er også nytenkning i våre leirer. Med det mener jeg en nytenkning som viser at vi tar inn over oss at vi nå står i en naturkri-

se, og at vi ikke har uendelig mye areal tilgjengelig. Det er også slik med veibygging at det ikke bare er den naturen man mister, det er også alle de ressursene som brukes på å bygge selve veien – altså betong og sement, stål osv. – som bidrar til klimagassutslipp, i tillegg til bortfall av framtidig karbonbinding og bortfall av sammenhengende naturareal, som særlig er et problem i veibygging. Det er ikke ja eller nei til vei, men det er mer bevissthet om naturregnskapet. Det er en av de konkrete svarene på utfordringen om hva man gjør i praksis. Det er i teorien lett å si at vi skal ta mer vare på natur, men det må skje i de valgene vi faktisk tar som innebærer eventuell nedbygging av natur.

Presidenten [14:34:15]: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [14:34:20]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson, Kristoffer Robin Haug og Sigrid Zurbuchen Heiberg om å stanse alvorlige naturinngrep og styrke vernet av norsk natur i tråd med ambisjonene i den globale naturavtalen (Innst. 211 S (2022–2023), jf. Dokument 8:79 S (2022–2023))

Presidenten [14:34:46]: Etter ønske frå energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – bli gjeve anledning til inntil sju replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Siv Mossleth (Sp) [14:35:24] (ordfører for saken): Jeg opplever at komiteens medlemmer er opptatt av å beskytte og bevare naturen. Samtidig må dette målet innimellom avveies mot andre viktige samfunnsinteresser, etter vedtatte kjøreregler.

Statsråden har varslet at regjeringa raskt vil komme tilbake til Stortinget med den nasjonale oppfølgingen av det globale rammeverket i naturavtalen som ble inngått i Montreal under COP15 i desember. Flere av komiteens medlemmer var i Montreal, og Norge er en del av en stadig voksende høyambisjonsallianse.

Regjeringa har varslet at den arbeider med en nasjonal handlingsplan for natur i form av en stortingsmelding. I tillegg arbeider regjeringa med en stortingsmelding om villrein. Det arbeides helhetlig og planmessig, ikke stykkevis og delt, med naturpositivitet.

Komiteens tilråding er ikke å vedta forslagene fremmet i Miljøpartiet De Grønne-representantenes forslag.

Naturen har en viktig egenverdi, men naturen betyr også mye for folk. Bærekraftig bruk av naturen er en viktig del av vår kultur. Vi går på tur – skitur, topptur, teltur. Vi er et folk av jegere, fiskere, bærplukkere og soppsankere, og denne bruken av naturen, hvor vi høster av overskuddet uten å bruke opp ressursene, er fornybare aktiviteter i en sirkel som aldri slutter. Å høste av naturens overskudd i en tusenårig tradisjon skaper en livslang interesse for å bevare og beskytte naturen. Det samme gjør bruken av utmarken til beite.

Når vi debatterer forvaltning av naturen, er det lett å drømme seg vekk til plasser langt fra denne sal og langt fra asfaltjungelen. Personlig går tankene mine til Saltfjellet-Svartisen, Rago, Láhko, Sjunghatten eller Junkerdal. Der kan man gå i midnattssola sist i juni, og man går ikke i kø. Det har vært lokal forvaltning av disse områdene siden nasjonalparkstyret ble oppnevnt etter beslutning i 2010 om at det skulle etableres et felles nasjonalparkstyre for de nasjonalparkene jeg nevnte.

I porteføljen er også en rekke reservat og landskapsvernområder. Forvaltningspraksisen er god. Det er en bedre tilstand på forvaltningsplaner, besøksstrategier og tiltak nå enn det var da forvaltningen lå under statsforvalteren. I løpet av over ti år er det ikke registrert at verneverdiene er svekket, heller ikke på grunn av dispensasjoner, men aksepten for vernet er blitt større. I enkelte verneområder er også kulturlandskap og kulturminner en del av bevaringsmålet. På disse områdene er det viktig å sørge for skjøtsel av disse verdiene, sånn at de ikke forringes.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [14:38:37]: Høyre er enig med forslagsstillerne i at Norge må følge opp det nye globale rammeverket for natur, og at vi må hindre nedgangen i naturareal og tap av biologisk mangfold. Da er langsiktig og bærekraftig forvaltning av naturressursene helt avgjørende.

I denne saken fremmer mindretallet imidlertid forslag som griper rett inn i pågående konsesjonsprosesser hos reguleringsmyndighetene, og forslag som vil trekke tilbake allerede gitte tillatelser og konsesjoner. Det gjelder eksempelvis konsesjonssøknaden for Davvi vindkraftverk, som ligger til behandling hos NVE, og reguleringsplanen som er vedtatt for Eidfjord Resort. I tillegg bør flere av forslagene om å stanse konkrete veiutbygginger bli behandlet som en del av Nasjonal transportplan.

Vi er opptatt av å gi forutsigbarhet for offentlige og private aktører. Skal vi få investeringer i ny grønn industri, mer fornybar kraft, nye arbeidsplasser og viktig infrastruktur, må vi også ha tillit til forvaltningsproses-

sene i Norge. Det siste året er det blitt skapt stor politisk usikkerhet rundt rammevilkårene i Norge, og jeg tror ikke vi med et Dokument 8-forslag bør gjøre om på så mange enkeltsaker som er en del av forvaltningsprosessen.

Mindretallet foreslår bl.a. å stanse planlagte veiprosjekter, av dem ny E16 og Ringeriksbanen og ferjefri E39. Det er verdt å minne Stortinget om at Ringeriksbanen er blitt utsatt og skjøvet på mange ganger. Det er et viktig prosjekt som vil redusere reisetiden med tog mellom Oslo og Hønefoss, og dermed også mellom Oslo og Bergen, med nær en time. Det vil knytte bo- og arbeidsmarkedet sammen på en fornuftig måte. Så vet vi at det vil skjære gjennom verdifulle jordbruks- og våtmarksområder, og det er også derfor det er blitt tatt grep. Det er vedtatt et vern på 709 dekar som økologisk kompensasjon og et eget nydyrkingsfond som skal kompensere for tap av dyrket mark.

For oss i Høyre er det viktig å følge tiltakspyramiden, som er å unngå, avbøte, restaurere og til slutt kompensere. Når man da konkluderer med at det er viktige samfunnsprosjekter som bør gjennomføres, kan økologisk kompensasjon være ett viktig tiltak å utrede. Det gjøres nå f.eks. også med E39, der det i tillegg legges ned et betydelig arbeid for å tilpasse prosjektet og redusere naturinngrep.

Det er også verdt å nevne at Solberg-regjeringen i sin klimaplan foreslo å utvikle en strategi for å hindre nedbygging av myr, og at også hensynet til karbonrike arealer skal inngå i avgjørelsesgrunnlaget for statlige samferdselsprosjekter.

Høyre ser fram til at regjeringen og statsråden legger fram sin stortingsmelding om natur i oppfølgingen av naturavtalen, og at vi skal se helhetlig på dette feltet i stedet for stykkevis og delt.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [14:41:32]: Den føregående talaren snakka om at ein må ha tillit til forvaltninga og til prosessane som går rundt sakene. Det er vel kanskje eit uttrykk for at den tilliten ikkje er all verda, når vi får desse forslaga – som vi støttar.

Forskarar snakkar om at ein ny geologisk tidsalder er på gang, antropocen. Vår menneskelege sivilisasjon er i ferd med å endre jorda og livet på jorda på dramatisk vis, og for å setje dette i perspektiv: Denne geologiske tidsalderen avløyser den førre, holocen, som strekte seg heilt frå istida og fram til i dag. Det enorme naturtapet som har skjedd berre i mi tid, har gått raskare og raskare.

Det er litt av bakgrunnen for at vi er med og støttar desse forslaga om å sjå på dei gamle planane. Ein er rett og slett nøydd til å gå gjennom kva det er vi har halde på med, og så begynne å sortere ut ein del ting som ikkje bør gjennomførast, sjølv om forvaltninga har sagt ja.

Det er summen av arealbruksendringane, overhaustringa og utsleppa som er problemet. Det er ikkje eitt stort vedtak – det er eitt vedtak her, eitt vedtak der og eitt vedtak der. Eg har sjølv sete i kommunestyre og fått lagt fram planar om ei tomt. Kanskje er det ikkje så farleg med den tomte der, kanskje treng vi den tomte der – og så blir summen for stor. Det er slett ikkje slik at vi ikkje skal bruke natur, men det er måten vi forbrukar natur på i vår sivilisasjon og i vår tid, som er det store problemet.

Eg er glad for at Miljøpartiet Dei Grøne løftar denne saka og har synt at om vi skal nå måla i dei globale naturavtalene, handlar det om konkrete saker og planar som må gjerast noko med. Vi skal leggje til rette for gode lokalsamfunn, tog, kollektivtrafikk og gode kvardagsvegar i heile landet – ikkje byggje dyre, arealkrevjande motorvegar. Vi må gjennomføre effektive enøktiltak og utnytte biogassen i staden for å bryte menneskerettane med store vindkraftplanar inn i samiske beiteområde og i myrar og natur. Vi må leggje til rette for at fleire får naturopplevingar i norsk natur på ein måte som tek vare på naturen, ikkje byggjer han ned.

Difor støttar vi desse forslaga, og med dette fremjar eg forslaga som SV er med på.

Presidenten [14:44:27]: Representanten Birgit Oline Kjerstad har teke opp dei forslaga ho refererte til.

Sofie Marhaug (R) [14:44:41]: Jeg slutter meg til forrige taler, Kjerstad. Sametingets president sa jo også til komiteen da vi var på besøk, at vi bruker naturen, vi forbruker den ikke. Det er egentlig en måte å tenke på som vi som storsamfunn har noe å lære av.

Norsk natur er under stort press. Den bygges ned, ødelegges av hyttefelt, motorveier og vindkraftanlegg. Norge var en viktig pådriver da verdens land på det historiske naturtoppmøtet i Montreal i fjor ble enige om en ny internasjonal naturavtale. Denne avtalen har ambisiøse mål om naturvern og sikring av biologisk mangfold. Å sikre bevaring av natur er viktig for å sikre levestedene til arter, sikre tilgang til viktige økosystemtjenester for mennesker, som vann, mat og medisiner, og for å begrense den globale oppvarmingen.

Norge har tilsluttet seg naturavtalen og dermed flere internasjonale mål, bl.a. om å verne og bevare 30 pst. av naturen til lands og til vanns innen 2030, restaurere 30 pst. av all ødelagt natur innen 2030 og redusere bruken av naturskadelige subsidier. Norge oppfattes som en viktig aktør på naturfeltet. Vi opprettet Miljøverndepartement i 1972 og fikk med det verdens første miljøvernminister, vi har gått inn i disse internasjonale avtalene om rydding av plast og vern av natur, og vi er en viktig aktør når vi er med på å verne regnskog.

Samtidig er vårt eget naturmangfold truet, særlig fordi vi bygger ned de områdene som artene bor i. Når naturområder splittes opp og bygges ut, mister disse artene sine leveområder. Derfor er det ikke nok at Norges klimaminister klapper andre politikere på ryggen under internasjonale naturavtaleforhandlinger, eller at vi gir penger til å bevare regnskog i andre land. Vi må følge opp naturavtalen også her hjemme, og derfor er det forstemmende at klima- og miljøministeren kjører over Miljødirektoratet og insisterer på at vi skal bygge motorvei gjennom Lågendeltaet. Det er som om de fine ordene på papiret, som man ble enige om i Montreal, ikke egentlig betyr noen ting når det kommer til stykket, og det er altfor, altfor dårlig.

Vi kan ikke bygge oss ut av de problemene som naturkrisen byr på. Det går ikke an å bygge ned noe vi har vernet, og si at vi skal kompensere for det et annet sted. Vi må begynne med å stanse den massive arealnedbyggingen som motorveier, hyttebygging og vindkraft utgjør.

Med dette er våre forslag fremmet.

Presidenten [14:47:40]: Representanten Sofie Marhaug har teke opp det forslaget ho refererte til.

Ola Elvestuen (V) [14:47:56]: Vi har inngått en ny naturavtale, og det er bra at det kommer en stortingsmelding for oppfølging av den naturavtalen. Det trenger vi. Det er en overordnet planlegging, og det er det behov for. Det er også bra at vi har en stortingsmelding om villrein. Samtidig er det store pågående prosjekter, og hvis vi ikke går inn i dem, vil de være avgjort og være under utbygging før vi får disse overordnede sakene til Stortinget.

Fra Venstres side har vi, i motsetning til representanten Tybring-Gjedde, ingen problemer med at vi må forholde oss til disse sakene også nå. Det gjelder de konkrete, store sakene som det er forslag om her. Det ene er Davvi vindkraftverk, som det er en konsesjonssøknad på. Dette er altså det nest største inngrepsfrie naturområdet vi har i Norge. Det er ingen tvil om at en utbygging vil påvirke reindriften negativt. Vi har Råsttigáisá, som er et hellig fjell, i nærheten av prosjektet. Jeg vil også minne om at da forrige regjering forsøkte å legge fram en nasjonal ramme for vindkraft, lå dette området tydelig utenfor der det ville ha vært åpnet for ny vindkraft. Så for Venstre er dette et prosjekt som vi heller ikke nå har problemer med å stemme imot.

Så har vi Eidfjord Resort, som fikk tillatelse under forrige regjering, i 2019, og ligger helt i nærheten av et villreinområde – i eller nær. Det som er nytt siden den behandlingen, er at vi har fått fram kvalitetsnormen for villrein, som viser at på Hardangervidda er tilstanden rød. Da må vi se på hvilke tiltak vi kan gjøre for at den

skal over på gul og etter hvert også grønn. Da vil Venstre gå imot Eidfjord Resort vel vitende om at det vil innebære at staten må betale erstatning for de utgiftene som selskapene har hatt, men det har en overordnet betydning utover det.

Lågendeltaet er heller ikke noe som vi vil få til Stortinget, i hvert fall ikke ut fra den forskriftsendringen som regjeringen skal ta en beslutning om. Også her er det viktig for oss å si at problemet er dimensjonen på veien og farten på veien – vi blir stilt overfor to dårlige valg – hvis det skal være firefelts og 110 km/t. Farten bør tas ned, og dermed unngår vi at vi får en forskriftsendring og en vei som går gjennom naturreservatet ved Lågen.

Kristoffer Robin Haug (MDG) [14:51:14]: Verdens land har blitt enige om en historisk global naturavtale. Den slår fast at innen 2030 skal verden være i gang med å restaurere en rikere, mer mangfoldig og mer robust natur. Å innfri disse ambisjonene i Norge krever en stor reform av norsk naturpolitikk. Det må tas flere grep for å omstille naturpolitikken i det tempoet og omfanget som situasjonen krever.

Å omstille naturpolitikken betyr at vi må endre strukturer, systemer, lover og forskrifter, men også at regjeringen tør å se at noen prosjekter bærer galt av sted for naturen. Systemendringer har troverdighet først når det resulterer i praktisk handling, ikke bare lovnader om framtiden. Vi må handle i tråd med dagens kunnskap, ikke låse oss til vedtak som ble gjort på et tidspunkt da vi ikke visste bedre.

Vi i De Grønne tar til orde for at statlige myndigheter må stanse en rekke alvorlige naturinngrep som er planlagt, bl.a. Davvi vindpark på Finnmarksvidda, ny E6 gjennom Lågendeltaet, ny E16 ved Tyrifjorden – en bedre trasé for Ringeriksbanen er det vi ønsker der. Vi ønsker å stanse ny E39 ved Bjørnafjorden og en ny helårs alpinlandsby ved Hardangervidda.

Hvorfor ender vi alltid med å vedta ambisiøse mål og ambisiøse avtaler uten å gjøre tilstrekkelige endringer i praksis? Jo, fordi de gamle politiske ideologiene vokste fram i en tid hvor naturressursene virket uendelige, og politikk kun handlet om hva man kan forhandle fram med andre partier. Men vi kan ikke forhandle med fysikkens lover.

Vi mennesker er en del av et sårbart økosystem som utgjør eksistensgrunnlaget for alt liv. Å ta vare på naturens mangfold er en forutsetning for å sikre gode livsbetingelser for livet på jorden, for mennesker og andre arter. Vi i De Grønne mener at vi må ta konsekvensene av denne erkjennelsen. Ved å tilpasse energi- og ressursforbruket til naturens tålegrenser vil vi skape en framtid med reell trygghet og velferd for alle for alltid. Av hensyn til naturens egenverdi og prinsippet om rettferdig forde-

ling må vi vise måtehold i forbruket av naturressurser. Heller enn et voksende materielt forbruk av begrensede ressurser vil vi faktisk prioritere – i praksis – bevaring og restaurering av økosystemer, arts mangfold og ressursgrunnlag.

Marius Arion Nilsen (FrP) [14:54:15]: Dette forslaget henger i stor grad sammen med forrige dokument. Begge burde egentlig ventet til regjeringens naturavtaleutkast kommer, og dermed blitt behandlet der.

Når det er sagt, er bærekraftig forvaltning av natur – hvor samfunnsøkonomi, sikkerhet, miljø og klima hensesyntas – viktig for Fremskrittspartiet. Det er derfor vi har bygget gode og effektive veier tidligere. Vi har redusert drivstoffutslippene. Vi har gjort det tryggere å kjøre på disse veiene. Man kjører bent fram. Man har ikke kurvaturer, svinger, opp og ned og stopp og kjør som gjør at man bruker mer drivstoff. Vi har bygget mye annen infrastruktur som krever litt areal og tar litt natur, men som gjør hverdagen mer effektiv og bedre.

Vi har lenge, og ikke minst nylig, tatt til orde for mer olje og gass, som har høy energieffektivitet. Med tanke på at vi skal bruke mer energi, vil det kreve enorme arealer med alle de forslagene som kommer fra andre partier, deriblant forslagsstilleren og medforslagsstillerne. Det er derfor vi også har tatt til orde for kjernekraft, som vil bruke veldig mye mindre natur enn veldig mange andre energiformer. Det blir spennende å se hvordan disse forslagene vil behandles når de kommer opp.

Ellers er vi som parti meget for miljøtiltak som monner, som tiltak som tar tak i plastforurensning – som vi så da vi nylig var i India, der plastforurensning er et kjempestort problem – og som resirkulering og gjenvinning. Alt dette virker indirekte og er et gode for naturen.

Det som nå kommer, er Mer av alt – raskere, som er nevnt. Vi trenger utvikling. Det som vil skje med en sånn politikk som nå foreslås, der man skal stenge alle prosjekter man mener er negative på enkelte vis, er at man vil stanse utviklingen av Norge. Vi trenger utvikling, og da trenger vi areal, men vi kan gjerne ha erstatningsareal, erstatningsjord og erstatningsnatur. Det må kunne gå an å bygge. Det kan ikke være sånn at alt skal stoppes opp i klimaets og miljøets navn.

Ikke minst må natur- og klimautfordringer løses globalt. Det ble man også enige om i Montreal. Hvis man mener at det å løse utfordringer er det viktigste, og ikke bare å skrike høyest, er man for politikk som gjør dette.

Det er et forslag her om at statsforvalterne skal få mer innsigelsesrett. Det vil jeg på det sterkeste advare mot. De er en hemske i flere enn nok kommuner allerede, og lokaldemokrati skulle man tro flere av disse representantene også ønsket mer av. Det er ingen overraskelse, men vi stemmer imot alle forslag.

Statsråd Espen Barth Eide [14:57:28]: Jeg deler, som det vel framkom også i forrige debatt, forslagsstillerens syn på at vi må ta mye bedre vare på naturen, at natur og areal ikke er utømmelige ressurser, og at vi ikke kan behandle dem som før. Derfor er jeg også enig i at det er helt naturlig at man går gjennom gamle planer og ser på dem i forhold til nye krav.

Hvis man ser på summen av alt som er planlagt i Norge, altså på alle nivåer og med alle kommuners planer om hyttefelt, med alle veier som noen gang har vært innom en nasjonal transportplan, osv., går summen langt utover det vi kan tillate oss.

Jeg mener også, i likhet med flertallet, at dette må gjøres i de naturlige sammenhengene. Vi må se på helheten og så ta det opp, for det er valg innen de ulike sektorene hvor naturinngrep skjer. Ny innsikt om sårbarhet i natur og at arealet ikke er ubegrenset, må selvfølgelig også påvirke videreutviklingen når det gjelder hva som allerede har vært planlagt på et eller annet nivå. Det er faktisk også en anbefaling fra arbeidet med naturavtalen at man ser på vårt samlede fotavtrykk og gjør en kursendring i forhold til det som har vært gjort før.

Dette er en tematikk vi naturligvis kommer til å drøfte når vi kommer med meldingen om oppfølging av naturavtalen i Norge. Som Sofie Marhaug og andre har sagt, er det helt åpenbart at et land som stod veldig sentralt i å få til den avtalen, som i mange år inngikk i høyambisjonskoalisjonen, skal levere det samme hjemme som vi prediker ute. Det skal det ikke være noen tvil om. Det skal også gjelde her.

Flere av de konkrete spørsmålene som er blitt tatt opp her, f.eks. om Eidfjord, vil definitivt være en del av diskusjonen om villreinmeldingen, uten at jeg vil gå lenger inn i det akkurat nå. Det er den typen avveininger vi skal gjøre på rett tidspunkt i rett kontekst.

Siden flere var innom Lågendeltaet: Der har jeg stor respekt for at det er ulike syn. Representanten Elvestuen sa at dette ikke kommer til Stortinget, men det er bl.a. fordi det har vært i Stortinget, og fordi Stortinget vedtok denne veien 19. juni 2019, da Venstre ikke bare stemte for, men Ola Elvestuen var statsråd og la fram forslaget, vel vitende om at denne broen ville krysse Lågendeltaet, og at det krevde en dispensasjon fra verneforskriften for Lågendeltaet. Det er ingen nyhet.

Det nye er at Miljødirektoratet har sagt, og etter min mening med rette, at dette ikke kan løses kun i form av en dispensasjon. Vi har ikke overprøvd Miljødirektoratet. Vi har gjort det de anbefalte, nemlig å si at om man skal gå videre med dette, må man se på hele verneforskriften med tilstøtende, kompenserende tiltak. Det er den jobben vi gjør nå. Det kan man mene hva man vil om, men saken har altså vært i Stortinget, og de aller fleste partier, inkludert Venstre, stemte for.

Presidenten [15:00:26]: Det blir replikkordskifte.

Liv Kari Eskeland (H) [15:00:42]: Samferdselsutbygging er ein viktig del av denne saka, og det vil alltid oppstå interessekonfliktar opp mot natur når nye vegprosjekt skal etablerast. Samtidig kan me ikkje stoppa utviklinga av Noreg. For å sikra naturverdiar gjer Statens vegvesen eit svært grundig arbeid. Ein ser på kurvatur, ein reduserer fart, ein ser på tema som naturmangfald og vassressursar, og det vert jobba med økologisk kompensasjon og avbøtande tiltak.

Har statsråden tiltru til at det arbeidet Statens vegvesen i samråd med statsforvaltaren no gjer med omsyn til økologisk kompensasjon, eksempelvis for Hordfast, vert gjort på ein grundig og god måte?

Statsråd Espen Barth Eide [15:01:24]: Jeg har tillit til Vegvesenet og andre myndigheter, men vi har også bedt nettopp Vegvesenet, sammen med Miljødirektoratet og en rekke andre berørte myndighetsorganer, om å bidra til å tenke helhetlig i retning av netto null. Senere i vår kommer det en rapport som er utarbeidet i fellesskap av nettopp disse ulike nasjonale myndighetsorganene og etatene som driver med dette, for å gi råd om hvordan vi kan få en mer naturnøytral behandling av dette. Det springer ikke ut av manglende tillit; det springer ut av et styrket ønske om at man skal se dette i en større sammenheng. Da vil nettopp slike spørsmål som handler om å begrense utbygging som ikke er nødvendig, prioritere hvor man bygger, og å se på restaurering og kompenserende areal være en del av den helheten. Som representanten Eskeland nevnte, kan vi ikke slutte å bygge Norge 100 pst., men man skal ha en større bevissthet om det man taper når man forsyner seg av natur, og hva man kan gjøre for å gi annen natur tilbake til naturen.

Liv Kari Eskeland (H) [15:02:29]: Eg takkar for svaret. Nettopp desse prosessane er sette i gang for dei enkelte prosjekta, etter at statsråden sjølv har vore inne og instruert Statens vegvesen om å gjera det. Eg oppfatar svaret frå statsråden dit hen at det er både tillit og tiltru til at det no føregår eit godt arbeid i regi av Statens vegvesen, og at ein gjennom dei fagrapportane som no kjem, har tillit til at det arbeidet er grundig og godt utført.

Statsråd Espen Barth Eide [15:03:03]: Jeg har svært høy tillit til alle norske etater. Jeg mener vi har et usedvanlig dyktig embetsverk i Norge, i både departementer, direktorater og underliggende etater, men de gjør det vi ber dem om. Det er storting og regjering som trekker opp rammene for hva de skal gjøre, og vi kan jo ta feil. Vi kan ha tatt feil i fortiden og gitt gale instruksjoner

til de kloke byråkratene som gjennomfører det vi sier. Det å ville endre kurs er ikke mistillit til en eneste ansatt, det er rett og slett en erkjennelse av at politikken i for liten grad tok inn over seg naturens egenverdi da vi ga de reglene som de jobber innenfor.

Liv Kari Eskeland (H) [15:03:43]: No har ein jo nettopp gjeve desse instruksane til Statens vegvesen i dei enkelte prosjekta, og då må ein ha tillit til at det arbeidet som no vert gjort, er eit godt nok grunnlag for dei avgjerdene som me skal ta.

Statsråd Espen Barth Eide [15:03:59]: Ja, men jeg kan ikke huske å ha uttrykt mistillit til verken Vegvesenet eller noen andre på noe tidspunkt. Jeg mener at vi som overordnede myndigheter i Norge – Stortinget, som er lovgivende makt, og regjeringen, den utøvende makten – hele tiden må følge med på om helheten går opp. Dette er ikke et spørsmål om man skal si «tut og kjør og alt som før», eller si «nå er vi ferdige med å bygge landet». Dette handler om hvordan vi kan videreutvikle Norge, norsk økonomi og hvordan folk lever, og hvordan vi kan ta hele landet i bruk, innenfor et mye strammere natur- og klimabudsjett enn det vi trodde vi hadde. Nå vet vi at jorden er liten og verdens befolkning veldig stor, mens vi har økonomiske modeller arvet fra en tid da det var få mennesker på en stor jord.

Marius Arion Nilsen (FrP) [15:05:01]: For et par uker siden sa statsrådene Barth Eide og Vestre til avisen E24 – hvis jeg husker riktig – at kraft og energimangel ikke skulle stå i veien for det grønne skiftet og klimatiltak. Denne og foregående sak handler begge om natur, med en haug med ting som ville kunne redusere energiproduksjonen som man trenger for det grønne skiftet. Spørsmålet mitt blir da: Skal naturen stå i veien for det grønne skiftet?

Statsråd Espen Barth Eide [15:05:48]: Dette er et godt spørsmål. Svaret er naturligvis nei, men det er likevel viktig å være litt ærlig i refleksjonene rundt det. Det er dessverre slik at det å løse klimakrisen og det å løse naturkrisen er like viktig, men det kommer ikke alltid i en pakke. Det er en oppfordring til alle, inkludert miljøpartier og miljøbevegelsen, som av og til får det til å høres ut som at alt kommer samlet i en pakke. Det gjør ikke alltid det. Norges energimiks er 50 pst. fossil. Den delen bør etter hvert bli null. Vi kan spare en del energi gjennom enøk, men på ingen måte halvparten. Da vil vi leve en helt annen type liv. Derfor trenger vi mer fornybar energi, og det krever areal. Det betyr at når vi videreutvikler Norge, må vi tillate at noe areal brukes til fornybar energi, men da kan det være at vi som samfunn må si at det er så viktig at vi ikke samtidig kan bygge in-

dustrianlegg, hyttefelt, vei og alt det andre i samme tempo som før, for summen må på en eller annen måte gå opp.

Marius Arion Nilsen (FrP) [15:06:53]: Jeg vil berømme statsråden for et meget godt og realistisk svar. Det mangler dessverre altfor ofte i disse debattene. Det er helt riktig at det vil kreve både natur og arealer å gjennomføre et grønt skifte.

Jeg bet meg merke i at statsråden sa 50 pst. fossil energibruk. Da er det enda viktigere å bygge gode veier, som er mer drivstoffeffektive, og som et av disse forslagene tar til orde for å gå imot. I tillegg er det i denne saken et forslag om Davvi vindpark, som skal bli en stor vindpark i Finnmark. Slike vurderinger kommer regjeringen til å måtte se på. Areal blir viktig og er en begrenset ressurs. Det er derfor det er så spesielt at man ikke vil se på kjernekraft, som har høy energitetthet.

Kan statsråden forklare hvorfor man kun går for energiformer med lavere energitetthet?

Statsråd Espen Barth Eide [15:07:56]: Jeg vil minne representanten Nilsen om at vi bruker kjernekraft hver dag, for vi er en del av et fullintegrert nordisk energisystem, og både Finland og Sverige bruker kjernekraft. Vi er også godt koblet til Europa og importerer ofte kjernekraftgenerert energi nordover. Kjernekraft er en del av det energisystemet vi er en del av.

I Norge har vi gjort en vurdering, som jeg mener er klok, om at vi har forutsetninger for at den energien vi bidrar med inn i dette systemet, skal være fornybar – altså i all hovedsak vannkraft, supplert med vindkraft. Vi har arealer, potensial og kompetanse på det. Kjernekraft er ikke så arealkrevende – det er helt riktig – og den er utslippsfri. Det er ikke noe prinsipielt galt med kjernekraft på den måten, men det er veldig dyrt. Det er fryktelig dyr strøm, og det tar lang tid å produsere. Vi trenger å få mer kraft lenge før vi kan bygge nye kjernekraftverk i Norge, men at svenskene bygger flere, tror jeg vi skal ønske velkommen.

Lars Haltbrekken (SV) [15:09:13]: En ting er å hindre ødeleggelse av mer natur, men en annen viktig sak vi også diskuterer i dag, er å reparere skader og revegetere natur. Landet sto i forrige uke oppe i en dyp og alvorlig konflikt knyttet til vindkraftutbyggingen på Fosen. Det har nå kommet en viktig beklagelse fra regjeringen angående menneskerettighetsbruddet. I tillegg til at dette er et brudd på menneskerettighetene, er det også et stort inngrep i naturen. Statsministeren har – etter det jeg har sett – ikke utelukket noen løsninger på denne saken, så spørsmålet mitt til klima- og miljøministeren er: Hvordan ser han på mulige løsninger her, og er hans departement beredt til å være med på å lage planer for å tilbakeføre dette området til naturen?

Statsråd Espen Barth Eide [15:10:18]: Representanten Haltbrekken har helt presist vist til at statsministeren ikke har utelukket noen ting, og jeg har heller ikke tenkt verken å utelukke eller inkludere noe her i denne debatten. Jeg tror den prosessen bør få gå i de formene som er, hvor ikke minst reineierne på Fosen er en sentral part i den dialogen som nå pågår. Jeg har ikke tenkt å forskuttere noe som helst utfall av det. For øvrig jobber regjeringen alltid godt sammen om gode løsninger, men det er viktig å ha riktig adressat til å svare på så viktige og sensitive spørsmål som dette.

Hvis vi kan løfte blikket litt, har jeg lyst å si at jeg håper at representanten Haltbrekkens parti, SV, fortsatt er klar over at vi kommer til å måtte produsere betydelige mengder med ny fornybar kraft også i framtiden. Det var ingen som var ivrigere da det gjaldt utbyggingen av Fosen, enn SVs representanter for et par stortingsperioder siden, hvor man fra talerstolen skjente på Statkraft, som ikke bygget Fosen raskt nok. Det er en egen debatt, men det ville være interessant å høre om SV fortsatt er tilhenger av mer fornybar energi.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [15:11:39]: Ein kunne fått ein motsett situasjon her når statsråden stilte spørsmål til SV om dette, men eg skal ikkje gå inn på det spørsmålet.

Eg har lyst til å spørje litt rundt dette med Eidfjord Resort. Det er klart at det er vanskeleg å trekkje tilbake noko som er vedteke, men det prosjektet var veldig omstridd ut frå miljøfaktorar i si tid. Representanten Elvestuen nemner kvalitetsnorma for villrein, og eg kjenner også til at det blir store utfordringar når det gjeld kloakk og slikt, for dette er ei kjempestor utbygging oppe i fjellområdet. Så eg lurar på: Er det noka moglegheit for at Klima- og miljødepartementet og statsråden kan opprette ein dialog i ei sånn sak for på ein måte å jobbe med ei forståing for at dette kanskje ikkje skal byggjast ut likevel?

Statsråd Espen Barth Eide [15:12:40]: Jeg har lyst til å svare på den måten at dette er veldig gode spørsmål. Så tror jeg det er veldig klokt ikke å gå inn i saksbehandlingen i enkeltsaker fra Stortingets talerstol, for den saksbehandlingen kan bli helt reell, og da skal jeg beholde min autoritet til å ta den der som klageinstans eller hva det måtte være – og vi jobber altså med en villreinmelding. Hvis jeg kan tillate meg å utvide spørsmålet til: Kan man gjøre det i den type saker? – så tror jeg det faktisk absolutt bør besvares med: Ja, det kan være viktig med dialog også med hensyn til prosjekter som allerede er på planleggingsstadiet, litt i lys av det jeg sa fra talerstolen i stad, at vi også må være i stand til noen ganger å gå inn og se på ting som er planlagt før, når vi har ny innsikt om hvordan det påvirker natur.

For øvrig stilte ikke jeg spørsmål til SV, jeg bare sa til presidenten at det ville være i alles interesse om vi fikk vite om SV fortsatt mener at man må ta noe areal for å bygge fornybar energi.

Ola Elvestuen (V) [15:13:58]: Som folkevalgt har jeg alltid prøvd å nå det ytterste av det jeg mener er mulig å få til ut fra de posisjonene jeg har. Også når det gjelder Lågendeltaet, er det gjort en god jobb, bl.a. fra Lillehammer Venstre, også sentralt, for å se på hvilken løsning man kan ha, gitt at det er en vei med en fartsgrense på 110 km/t og fire felt som skal bygges. Da ender man opp med et valg mellom to dårlige forslag.

Statsråden har flere ganger uttalt her på Stortinget at et problem er dimensjonering av veien i de vedtak som er gjort tidligere. Da blir mitt spørsmål: Er statsråden villig til å se på dimensjoneringen og ta den ned forbi Lillehammer for å unngå å gå gjennom naturreservatet, eller mener statsråden at vi hele tiden må følge den dimensjoneringen som Stortinget tidligere har vedtatt?

Statsråd Espen Barth Eide [15:15:03]: Siden det har vært flere berømmelser, kan jeg si at jeg synes det er en veldig ærlig og god gjengivelse av hvordan det var. Jeg kan godt tenke meg at det var diskusjoner også i Solberg-regjeringen om denne veibyggingen, som vi nå hørte. Jeg har også merket meg at Lillehammer Venstre, som vel har varaordføreren, også har uttrykt seg veldig fornøyd med den løsningen vi nå har lagt fram, så det er i hvert fall noen i Venstre som fortsatt synes det er lurt å inngå slike helhetlige løsninger.

Svaret er ja, vi ser faktisk på dimensjoneringen, men det vil ikke hjelpe oss utenom reservatet fordi reservatet gjelder hele dette området. Veldig mye av dagens vei går gjennom det samme reservatet. I tillegg til dimensjonering av ny vei ser vi på hva vi kan gjøre med den gamle veien for å få det aller meste av trafikk, og i hvert fall all tungtrafikk og alt som skal langt, vekk fra den nåværende veien, vekk fra det området hvor det er mest fugl i reservatet – mer enn der hvor den nye broen kommer – og vekk fra Lillehammer sentrum.

Kristoffer Robin Haug (MDG) [15:16:10]: Statsråden var inne på at av og til har man rett og slett bare forskjellige posisjoner. For oss i De Grønne, f.eks. når det gjelder Lågendeltaet, er vår krystallklare holdning at vern er vern, og at hele poenget med å opprette et naturreservat nettopp er at det skal være et ufravikelig vern av det området. I andre saker har statsråden også kommet til at det vil være andre prosesser som styrer hvor man ender opp i disse sakene. Kan statsråden gi en gjengivelse av hvilke saker Stortinget kommer til å ha anledning til å påvirke videre etter hvert som de sakene forløper?

Statsråd Espen Barth Eide [15:16:50]: Når det gjelder f.eks. saker som har med veibygging å gjøre, vil de bli behandlet i neste NTP og når de konkrete sakene kommer til behandling i Stortinget, eventuelt hvis det kommer forslag til endringer i noe Stortinget tidligere har vedtatt. Så i enkeltsaker vil det skje når det er den enkeltsakens tur til å bli behandlet.

Når det gjelder de overordnede føringene, mener jeg det riktige svaret på det spørsmålet er når vi behandler stortingsmeldingen om oppfølgingen av naturavtalen, hvor vi skal prøve å introdusere noen prinsipper for hvordan vi styrer framover. Jeg vil ikke utelukke at vi også der snakker litt om hvordan vi kan ta et nytt blikk på planer som allerede ligger der, for det tror jeg er en del av vurderingen på overordnet nivå, og det mener jeg er noe vi må gjøre.

Presidenten [15:17:44]: Replikskordskiftet er avsluttet.

Dei talarane som heretter får ordet, har òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Liv Kari Eskeland (H) [15:18:00]: For oss som lever og bur langs vestlandskysten, og som ikkje har tog, men er avhengige av god veg og rullande transport, er det frustrerende når det vert sett fram påstandar i Stortinget og gjennom komitéhandsaming som ikkje har teke inn over seg det store og mødesame arbeidet som går føre seg for å vareta naturverdiane. Eg snakkar sjølvsagt om Hordfast.

Det er ikkje rett når det vert påstått at Statsforvaltaren i Vestland åtvara mot prosjektet. Det riktige er at Fylkesmannen i 2017 munnleg uttala at prosjektet var eit av dei største naturinngrepa i Hordaland. Ja, det kan vera, men det har likevel vore arbeid svært mykje med forbetringar av prosjektet sidan dei uttalane kom i 2017. Statens vegvesen har gjort eit grundig arbeid med å tilpassa traseen for å unngå sensitive naturkvalitetar – med tunnel, viaduktar og ved å flytta sjølve veglinja. Statens vegvesen har i dag eit godt og konstruktivt samarbeid med Statsforvaltaren i Vestland.

Ta f.eks. redusert fart. Det vert laga ei eiga utgreiing der ein vurderer redusert vegstandard. Både fartsgrense på 90 km/t og 100 km/t, smalare firefeltsveg og to- og trefeltsveg skal belyst for å få fram konsekvensane m.a. for kostnader, nytte, naturinngrep, trafikksikkerheit og andre miljøtema. Vidare vert det laga ei oppdatert konsekvensutgreiing for temaet naturmangfald, og ny kunnskap vert framstilt i fagrapportar, planrapportar og i arbeidet med økologisk kompensasjon. Dei vala som vert tekne undervegs for å unngå, bøta på, restaurera og kompensera, skal koma fram i planen. Landskapsøkologiske samanhengar og tiltak for å bøta av vil gjennom heile arbeidet verta vektlagde. På same viset er det med

verknadene for vatn, vassdrag, sjø og økologisk kompensasjon, for ei utgreiing av behovet for økologisk kompensasjon vert gjort. Slik kan ein halda fram.

Det ein forsøker gjennom dette framlegget, er å underslå alt det gode arbeidet som går føre seg for å møte dei krava som vert sette fram i prosjektet. La oss heller få fram kunnskap som leier til at me kan spara natur samtidig som me legg forholde til rette, slik at me får leve-dyktige samfunn også for komande generasjonar.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [15:20:52]: Eg måtte ta ordet ein gong til, for vi kom litt inn på dette med lokal-demokrati og kor viktig det er. Eg vil presisere at eg som politiker tenkjer at vi ikkje skal ha noko som er veldig overkøyrande for lokalsamfunna. I store utbyggingssaker er det ofte slik at det ikkje nødvendigvis er dei som bur på ein plass, som er dei ivrigaste etter å få til ei utbygging, men det kan vere eigedomsutviklarar eller grunn-eigarar som bur på ein annan plass, som har store ambisjoner for kva dei skal kapitalisere på den alkymien som skjer den dagen kommunen omdisponerer eit areal.

Eg opplever at det er ei oppvakning i det norske folket, og at vi held på å oppdage at naturen vår ikkje er uendeleg. Interessen for både litteratur og foredrag som handlar om natur og økosystem osv., er veldig veksande. Difor er det viktig for lokalsamfunna og den dialogen som Klima- og miljødepartementet har med KS og kommunane, at ein får til den samhandlinga som gjer at dei kreftene som vil ta meir vare på natur, får meir støtte, slik at ein ikkje alltid køyrer over fordi ein har ei økonomisk interesse og på kort sikt kan kapitalisere på å bruke areal.

Eg vil kommentere det representanten Eskeland seier om at vegbygging er så viktig. Ja, vegbygging, gode fylkesvegar, gode kollektivtilbod og god samfunnsutvikling er kjempeviktig, men det er ikkje einstyndande med å byggje motorveg. Ein motorveg fører ofte til at ein bur endå lenger vekk frå der ein arbeider. Hadde ein brukt dei pengane på faktisk å utvikle desse lokalsamfunna rundt om – med arbeidsplassar og ved å oppretthalde landbruket og skape ny næringsaktivitet som er berekraftig – kan det hende ein hadde fått til mykje meir. Eg trur at det unge folk i framtida vil aller minst, er å sitje i ein bil på ein motorveg.

Statsråd Espen Barth Eide [15:23:28]: Jeg synes dette har vært en veldig god debatt om viktige temaer. Jeg har lyst til å nevne to korte poeng til slutt.

Det ene er at når det gjelder samferdselsutvikling og langsiktig tenkning om samferdsel, er det, som flere har sagt, ikke et enten-eller, men en prioritering. Det er viktig at den prioriteringen skjer litt på tvers av transportmidler og transportmåter, for det er nå en veldig tydelig trend som sakte, men sikkert – litt for sakte, men ganske

sikkert – går i retning av at alle utslipp fra transportmidler går mot null. Vi er kommet veldig langt på biler, og det kommer nå på varebiler. Tog i Norge har ofte gått på diesel – en del tog blir elektrifisert. Mye av transporten på sjø kommer til å bli utslippsfri enten med batteridrevne ferger eller etter hvert med hydrogen- eller ammoniakkdrevne skip. Til og med kortbanenettet vil om ganske kort tid begynne å bli elektrifisert, og annen flytrafikk vil på litt lengre sikt også ha lavere utslipp.

Det er en veldig god nyhet, men det betyr også at vi må flytte fokuset fra selve framkomstmiddelet til arealbruken. Da vil vi se at sjø og luft har den fordel at det krever veldig lite nytteareal. Vi har stort sett de havnene og flyplassene vi trenger, mens bil og bane trenger nytt areal hvis man skal bygge mer. I det store samferdselsregnestykket er det viktig at man ikke bare tenker innenfor hver enkelt transportmåte, men også på tvers, for formålet må jo være at folk skal kunne komme utslippsfritt fra a til b, omtrent når de har lyst til det, og for en rimelig penge. Da tror jeg at den teknologiske utviklingen gir noen helt nye muligheter, og det går ikke nødvendigvis i veiens favør, for å snakke helt generelt, uten at jeg derved snakket om spesielle veier.

Det andre poenget gjelder hyttebygging. Jeg tror det som har skjedd fram til nå, når man har sett nærmere på det, er at alle nordmenns drøm har vært å ha den ene hytta på fjellet hvor man er alene og nyter naturen, men at det mange nå får, er én hytte av 2 000, og man er på en måte i en by av hytter. Da er den opplevde naturen til dels borte fra det man hadde tenkt å ta av. Det har ofte skapt et insentiv for å bygge mer hytte, for arbeidsplassene i bygda kommer ved hyttebygging, ikke ved hyttebruk, som til nød er et par stillinger på Kiwi for å selge mat til dem som for øvrig driver sin egen hytte. Hvis man fokuserte mer på turisthytte, pensjonat, hotell og hyttedeling, ville flere mennesker få en mer urørt naturdeling, og man ville få varige arbeidsplasser i bygda, for da må man ha ansatte som skal re senger og lage mat osv. Da ville man ha en mye bedre profil, uten at man har det insentivet til hele tiden å bygge nye hytter.

Det vi må tenke framover når vi tar det vi har sagt nå på alvor, er hvordan man kan skape et stadig bedre liv for stadig flere mennesker, uten at det må gå ut over og bety nedbygging av natur. Det er faktisk mulig, og nye løsninger kan hjelpe oss til det.

Presidenten [15:26:28]: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 8.

Sak nr. 9 [15:26:34]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag frå stortingsrepresentantane Birgit Oline

Kjerstad og Hilde Marie Gaebpie Danielsen om ein ny skogpolitikk (Innst. 191 S (2022–2023), jf. Dokument 8:40 S (2022–2023))

Presidenten [15:26:54]: Etter ønske frå energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – bli gjeve høve til replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inn-til 3 minutt.

Ole André Myhrvold (Sp) [15:27:29] (ordfører for saken): Jeg vil først takke komiteen for samarbeidet.

Det er ingen tvil om at skogen er viktig, for naturmangfoldet, for klimaet, for folkehelsen, for verdiskaping, for spredt bosetning og av en rekke andre grunner. Skogen i Norge står i en historisk tradisjon der den er brukt – brukt av grunneiere for å bygge nye våningshus og brukshus, brukt av industrien for å skape bærekraftige og fornybare produkter, brukt som rekreasjon for allmennheten, brukt som en del av løsningen på klimautfordringene og brukt for å sikre habitater og leveområder for dyr, arter og organismer. Men norske skoger er ikke for mye brukt, de er forvaltet gjennom generasjoner. Der våre oldefedre hogg, plantet våre besteforeldre, og der hogger, planter, skjøtter og verner vi i dag, når det er nødvendig.

Over en tredel av landets skogarealer har i dag en bestandsalder på over 100 år, og i godt over 100 år har vi her i landet overvåket skogene våre gjennom Landskogtakseringen, den første i verden for å overvåke utviklingen i skog i nasjonal skala. Landsskogtakseringen viser at norske skoger har tredoblet seg på 100 år samtidig som vi har tatt ut store mengder. Differansen mellom hogst og tilvekst er den direkte årsaken til en stor økning av trær med store dimensjoner og gammel skog. Rundt 5 pst. av norske skogarealer er allerede vernet, og skogeierne melder inn stadig nye områder for frivillig vern. I tillegg setter skogeierne av nøkkelbiotoper for å ivareta arters livsmiljø, og i dag har vi over 71 000 små og store sånne biotoper.

Jeg synes også i denne debatten at det er viktig å peke på det norske familieeide skogbruket som en suksess i forvaltningen av skogen. Det sikrer forutsigbarhet, langsiktig forvaltning og et generasjonsperspektiv framfor kortsiktige kapitalinteresser. Den modellen har bidratt til å opprettholde og utvikle det biologiske mangfoldet i norske skoger. Skogeierne har selv vært initiativtakere til en egen sertifiseringsordning, PEFC, som har vært avgjørende viktig. Den stiller krav til hva man kan gjøre før, under og etter hogst. Blant annet kreves det at

man sørger for en foryngelse av skogen, at det skal legges igjen død ved, og at man setter igjen kantsoner og regulerer sprøytemidler.

Skogen er framtiden – ikke under en osteklokke, men gjennom fortsatt bruk i en forvaltertradisjon i et generasjonsperspektiv. Det er ikke sånn at regjeringspartiene ikke ønsker å se på kunnskapsgrunnlaget. Tvert imot er regjeringspartiene opptatt av å øke kunnskapsgrunnlaget, men det må være et riktig kunnskapsgrunnlag. Det arbeidet er vi allerede i gang med. Derfor har regjeringspartiene tenkt at vi kommer til å støtte forslag nr. 1, for det er et arbeid som allerede er i godt i gang, og da er det også rart å stemme imot det. Så herved varsler jeg at vi kommer til å stemme for forslag nr. 1, og for øvrig gleder jeg meg til å følge debatten.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [15:30:49]: Skognæringen er viktig for Norge. Et aktivt og lønnsomt skogbruk har betydning for bosetting, sysselsetting, næringsutvikling og ikke minst for å løse klimautfordringene. Skogen tar opp halvparten av de samlede norske klimagassutslippene. Det er også her omtrent 60 pst. av alle arter i Norge er, og 48 pst. av de truede artene. Nettopp derfor har vi utviklet miljøstandarder for det praktiske skogbruket over mange år.

Miljøinnsatsen i skogbruket har økt de siste 20 årene, og skogbruket gjør mye for å identifisere nye livsmiljøer og truede naturtyper. Takket være bl.a. god forvaltning av skogressursene har Norges skogvolum og arealene med gammel skog økt de siste hundre årene. Skognæringen har frivillig kartlagt og avsatt ulike livsmiljøer i mer enn 71 000 nøkkelbiotoper. Det er ca. 1,1 pst. av det produktive arealet, som da ikke er vernet på andre måter og står urørt uten kompensasjon.

Høyre opplever at det er solid oppslutning rundt selve systemet for registrering av miljøverdier i skog, og at det er vitenskapelig basert, men at det har vært uenighet om hvordan registreringene gjennomføres. Vi er åpne for at det kan være svakheter i måten miljøverdier blir kartlagt og registrert på i norske skoger i dag. Vi tror det er klokt, for å sikre tillit til hvordan miljøregistreringen foregår, at man har en gjennomgang, og jeg er glad for at regjeringspartiene nå sier at de vil stemme for forslag nr. 1, nettopp for å sikre at man kan få tillit til systemet.

I 2021 fikk vi en faglig rapport fra Landbruks- og matdepartementet om den eldste skogen og nøkkelbiotopene, og de har sammen med skognæringen utredet hvilke tiltak som kan være hensiktsmessige for å øke ivaretagelsen av nøkkelbiotoper. Da har man bl.a. sett på at for å styrke tilliten og kvaliteten til miljøregistreringene kan det være behov for økt uavhengig kontroll av miljøkartleggingen og registreringen og økt kompe-

tanse benyttet i kartleggingen. I dag foretas det først og fremst stikkprøvekontroll knyttet til tilskuddsordninger for å drive miljøkartlegging, altså at man faktisk har gjort miljøkartleggingen, men sjelden feltundersøkelser og stikkprøvekontroll av selve kartleggingen. Det kan være noe regjeringen kan vurdere når man nå tar en gjennomgang.

Jeg må si at flere av tiltakene som SV foreslår her i dag, vil skape store vanskeligheter for skogbruket. Søk- nadsplikt for all flatehogst vil medføre et omfattende byråkrati. Det vil også bety at man i realiteten båndleg- ger areal som ikke er vernet gjennom frivillig vern. For oss i Høyre er det viktig å understreke at frivillig vern har vist seg å være treffsikkert, billigere og mye mindre kon- fliktfyllt og er noe man bør følge opp. Med det tar jeg opp forslaget Høyre har sammen med Venstre og Miljøparti- et De Grønne.

Presidenten [15:33:32]: Representanten Mathilde Tybring-Gjedde har teke opp det forslaget ho refererte til.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [15:33:51]: Skogbruk er og blir ei viktig framtidsnæring, og fotosyntesen i sko- gen er ein viktig nøkkel for å handtere klimaendringar, lagre karbon og gje oss byggemateriale og biomasse. Skogeigarane er viktige for å forvalte skogane, og eg er glad for det gode samarbeidet som har vore når det gjeld ordningar om frivillig skogvern. Det må vi bygge vidare på.

Det frivillige skogvernet har vore underfinansiert og prøvt kutta av den eine regjeringa etter den andre, og di- for har det gått for seint. Vi fekk eit vedtak i Stortinget i 2017, der vi skulle verne 10 pst. av skogen. Når ein ser på korleis vernet er, er det ujamnt fordelt. I dei områda som har vore mest utsette for flatehogst, og der vi har lite ga- mal skog igjen, er det største problemet at viktige bioto- par forsvinn.

Det er alvorleg når det blir stilt kritiske spørsmål om dette miljøregistreringssystemet i skogbruket – som næ- ringa sjølv forvaltar – og det blir dokumentert at her er det ting som ikkje blir gjort godt nok. Det alvorlege med det er at det nettopp er skogeigarane som ikkje får det dei har betalt for, og som heller ikkje greier å oppfylle kravet i § 4 i skoglova, om at dei skal ha oversikt over miljøverdiane i eigen skog og ta omsyn til desse. Det blir eit sertifiseringssystem som ikkje fungerer etter hensik- ta, om ikkje denne miljøregistreringa er god nok. Eg trur ikkje dette er vond vilje frå skogeigarane, men eg trur det rett og slett er ein svikt i systemet. Det blir for lett vint å ta lett på det.

I andre sertifiseringssystem som også skal vere grunnlag for at ein skal levere produkt som er berekraf- tige, og at kundane skal vite at det ein kjøper, er produ-

sert på ein berekraftig måte, blir det faktisk karakterisert som svindel om desse sertifiseringssystema ikkje er opp- fylte etter dei krava som er der. Desse 27 krava i MiS-sys- temet er godt forankra fagleg, og det er stor einigheit om dei, men det er oppfølginga av dei som er blitt for dårleg.

Det er difor vi fremjar denne saka, fordi det hastar slik med å få eit representativt vern, særleg i dei områda som har gamal skog, som ikkje har vore flatehogd etter moderne metodar, og for at veldig mykje av det biologis- ke mangfaldet som er raudlista, nettopp er i desse områ- da.

Med dette tek eg opp forslaga vi har saman med andre i denne saka, og eg vil òg opplyse om at vi subsidi- ært vil støtte forslag nr. 1.

Presidenten [15:37:02]: Representanten Birgit Oli- ne Kjerstad har teke opp dei forslaga ho refererte til.

Sofie Marhaug (R) [15:37:16]: Jeg gjentar sikkert meg selv, men noen av de målene som Norge har sluttet seg til gjennom naturavtalen, er å stanse tapet av biolo- gisk mangfold, sikre 30 pst., representativt vern og ha en bærekraftig forvaltning av arealene.

I Norge er 38 pst. av fastlandet dekket av skog. Norge jobber for vern av verdens skoger, bl.a. gjennom å gi støtte til vern av regnskog i andre land. Samtidig som vi gjør det, står det ikke så bra til hjemme i de norske sko- gene. Halvparten av de rødlistede artene i Norge lever i skog. Nesten 85 pst. av disse artene er negativt påvirket av skogbruk.

Bare 2,4 pst. av skogen i Norge er eldre enn 160 år. Denne gamle skogen er ekstra viktig for det biologiske mangfoldet, og likevel hogges det fortsatt der. Norge gir subsidier til med kirurgisk presisjon å hogge noe av den mest verdifulle skogen vi har, rent biologisk, gjennom å subsidiere hogst i bratt terreng og skogbilveier inn i om- råder som ikke har vært flatehogd tidligere. Å stanse denne subsidiebruken vil være i tråd med den interna- sjonale naturavtalen vi har sluttet oss til.

Skog er ikke bare levested for mange arter, skogen utgjør også en viktig naturlig beskyttelse mot ras, flom og skred. Vi har i dag ingen oversikt over hvilke deler av skogen som bidrar til akkurat det, og det bør kartlegges.

Å ta tak i skogvernet er et veldig enkelt sted å begyn- ne hvis vi mener alvor med naturavtalen. Frivillig skog- vern er populært blant både miljøvernere og skogeier- ne, men med dagens tempo vil ikke det arbeidet monne. Vi er helt avhengig av at regjeringen trapper opp det ar- beidet i stedet for å kutte i skogvernet – eller foreslå å gjøre det – hver eneste gang de legger fram budsjett. Det er tydeligvis lettere for regjeringen å feire disse interna- sjonale miljøavtalene enn å følge dem opp her hjemme.

Når regjeringspartiene stemmer ned mange av de gode forslagene, gjør det meg pessimistisk på vegne av

den stortingsmeldingen regjeringen selv har varslet om å følge opp den internasjonale naturavtalen. Hvis vi «ei-er skogene, slik barnet eier si mor», som dikteren Hans Børli har formulert det – det synes jeg ikke bare er vak-kert, jeg synes også det er sant – kan vi ikke fortsette å hogge ned den mest verdifulle skogen.

Med dette tar jeg opp forslaget fra Rødt og Miljøpar-tiet De Grønne.

Presidenten [15:40:14]: Representanten Sofie Mar-haug har teke opp det forslaget ho refererte til.

Ola Elvestuen (V) [15:40:29]: Selv om det bare er ett forslag som nå får flertall i denne saken, kommer det en ny skogpolitikk. Vi skrev under en naturavtale nå rett før jul. Den sier at vi skal verne mer. Vi har også stortingsvedtak om at vi skal verne 10 pst. skog. Siden vi skal verne 30 pst. natur innen 2030, bør det nå settes et tydelig mål om at vi skal nå de 10 pst. før 2030.

Det er ikke slik at frivillig skogvern, slik det ble nevnt tidligere, er blitt redusert de siste årene. Tvert imot – det ble doblet fra 2013 og utover. Nå er egentlig utfordring-en om SV klarer å øke det, med en regjering som foreslår å kutte det, i hvert fall i de budsjettene de har lagt fram så langt.

Naturavtalen setter noen helt tydelige krav, som å stoppe miljødeleggende subsidier til skogsbilveier og hogst i bratt terreng. De må nå få en avslutning før 2030.

Vi har også klimaavtalen med EU – som jeg har snakket om tidligere, og det med arealbruksendringer og skogsdrift er en viktig del av den – der vi ikke bare skal redusere utslipp, men også binde mer CO₂.

Det er viktig at vi ikke bare må se på hvordan vi skal verne mer, men også på at 100 pst. av skogen må drives mer miljøvennlig. PEFC-standarden er bra, det er bra med de 27 kravene som er i den, og den skal også nå for-sterkes. Det som ikke er bra, er at det ikke får noen kon-sekvenser om man bryter standarden, så det håper jeg også man ser på i denne forskriften som må endres – som det er et forslag om her – slik at det får konsekven-ser om man bryter denne standarden. Det gjør det ikke i dag.

Når det gjelder miljøregistreringer, er det viktig at dette nå i framtiden foretas av uavhengige fagpersoner. Da må man også, når det nå blir flertall for forslag nr. 1 – og det er bra – se på alle disse elementene framover. Da er det også viktig å se på søknadsplikt for all flatehogst og meldeplikt for all hogst i gammel naturskog.

Vi har en pågående forhandling i EU om en ny skog-strategi. Fra Venstres side vil vi si at når det blir enighet om den, og nye krav også blir gjeldende i Sverige og Fin-land, vil det være veldig rart hvis Norge ikke har de sam-me miljøkravene som EUs skogstrategi kommer til å stil-le i Sverige og Finland.

Kristoffer Robin Haug (MDG) [15:43:44]: Om man ser på et europakart over noenlunde uberørt natur, vil man se et europakart som i det store og hele er grått. Ett lite unntak er bl.a. her oppe i nord, hvor man finner en og annen grønn flekk. Hvis vi av og til tenker at vi har noe natur å ta av, ser vi ikke det store bildet. Av og til ser vi ikke skogen for bare trær. Skogen er nemlig leveom-råde for de fleste artene våre og et viktig rekreasjons-område for mennesker. Skogen har også egenverdi.

Samtidig er fornybare ressurser fra skogen viktige, bl.a. som energikilde og som råstoff i mange ulike pro-dukter. I årene som kommer, må vi høste av skogen på en måte som øker det biologiske mangfoldet og skogens evne til å binde karbon. Vi i De Grønne vil ta hensyn til både natur, næring og friluftsliv i skogpolitikken, men vi ser at hensynet til natur og friluftsliv må vektes langt sterkere enn det gjøres i dag, for skogen er også det vi ikke ser. Det er et mylder av liv i bakken. Det er lett å ten-ke at det bare er trestammen vi ser på, som binder kar-bon, men det meste av karbonet som blir bundet i sko-gen, lagres i bakken. De enorme nettverkene av trerøtter og sopptråder bidrar til denne langtidslagringen, og de trues av flatehogst og andre arealendringer.

Dessverre er skog det økosystemet som kommer dårligst ut i vurderingen av hvordan det står til i naturen vår. I Norsk rødliste for arter 2021 slås det fast at om lag halvparten av de utrydningstruede artene i Norge trues nettopp av skogbruk. Det er derfor behov for en ny skog-politikk, som tar mer hensyn til skogen selv, som ser hel-heten på en ny måte, og som støtter de skogeierne som ønsker å ta vare på naturverdiene i skogen sin – og som ikke i dag får tilstrekkelig støtte fra staten.

Vi i De Grønne mener at det må settes tydelige mål for vern av skog, og at regjeringen må legge fram en opp-trappingsplan for å nå målet om 10 pst. vern av skog, som Stortinget tross alt har vedtatt. Skal vi verne mer skog, må vi vite hva som er der, og hvor det er. Den eldste skogen er ikke tilstrekkelig kartlagt, og det er nødvendig med en opptrapping av kartleggingen. Økt satsing på kartlegging vil også sørge for at vi tar vare på verdifull skog, samtidig som det bidrar til forutsigbarhet for næ-ringen.

Skogen skal ikke bare tas vare på for å få profitt i dag, den må tas vare på for alle, for alltid. For å få til det tren-ger vi en ny skogpolitikk. Jeg setter stor pris på at det nå ser ut til å bli flertall for forslag nr. 1.

Statsråd Sandra Borch [15:46:42]: I dag behandler Stortinget et representantforslag fra SV om behovet for en ny skogpolitikk. I mitt svar til energi- og miljøkomiteen i denne saken har jeg begrunnet hvorfor jeg er uenig i disse forslagene. Jeg vil også si at representant-forslaget tegner et bilde av tilstanden i norsk skog som

jeg ikke kjenner meg igjen i. De norske skogene er verdifulle både som viktige leveområder for biologisk mangfold, som rekreasjonsområder for befolkningen og ikke minst som en ressurs for råvarer, arbeidsplasser og lokal, regional og nasjonal økonomisk verdiskaping.

Dette krever en god og helhetlig forvaltning som omfatter både bruk og vern. Landsskogtakseringen, som har overvåket de norske skogressursene i over 100 år, viser at den årlige tilveksten i skogen i dag er på over 24 millioner m³, samtidig som vi vet at den årlige hogsten ligger mellom 10 millioner m³ og 13 millioner m³.

Landsskogtakseringens statistikk viser at vi får mer skog, vi får mer gammel skog, vi får flere store og gamle trær, og vi får mer dødt trevirke. Den systematiske kartleggingen som har pågått i over 100 år, viser at viktige livsmiljøer for det biologiske mangfoldet har en positiv utvikling.

Skogen skal forvaltes bærekraftig. Dette er nedfelt i skogbruksloven. I tillegg følger skognæringen internasjonale kvalitetssystemer som har egne nasjonale standarder. Dette er kvalitetssystemer som tilsvarer kvalitetssystemer som er i andre bransjer. Her er bærekraft et helt sentralt tema. Den samlede forvaltningen av natur i Norge skal også sikre vern og beskyttelse av viktige naturverdier. Vi har vernet om lag 5 pst. av skogarealet i Norge, noe som utgjør over 6 000 km². Dette er et areal som er større enn tidligere Akershus fylke. Det er samtidig viktig å minne om at Stortinget har fastsatt et langsiktig mål om at vernet skal økes til 10 pst. av det norske skogarealet.

Skogen er en viktig ressurs som må forvaltes klokt ut ifra mange hensyn. Dette innebærer bl.a. at vi må bygge politikken på at den også skal tjene kommende generasjoner på en god måte. Skogen er et kinderegg: Det er god distriktspolitikk, det er god klimapolitikk, og det er også med på å skape arbeidsplasser. Vi har en viktig skogindustri, som er viktig å ivareta i den politikken vi utformer framover.

Presidenten [15:49:41]: Det blir replikkordskifte.

Ola Elvestuen (V) [15:50:02]: Statsråden var inne på målet om 10 pst. skogvern fra naturmangfoldmeldingen i 2016. Nå som vi har en naturavtale som sier at vi skal ha 30 pst. vern av natur før 2030, og vi har et vedtak om 10 pst., blir mitt spørsmål: Er statsråden villig til å sette et tydelig mål for at vi når 10 pst. før 2030, som et ledd i oppfølgingen av avtalen om naturmangfold fra Montreal?

Statsråd Sandra Borch [15:50:39]: Dette er et område som også går inn på klima- og miljøministerens områder, og som jeg fulgte debatten rundt i stad. Jeg mener at 10-prosentmålet absolutt er viktig, men vi må også

finne ut av hvilken skog vi skal verne. Vi er opptatt av å ivareta den produktive skogen, som kan bidra til arbeidsplasser ute i distriktene, som kan bidra til mer industri. I tillegg mener jeg at balansegangen her på bruk og vern kommer til å bli viktig i den politikken som skal utformes. Jeg kan ikke stå her og forplikte meg, regjeringen eller Stortinget til å nå et mål i 2030, men vi har en ambisjon om å nå 10-prosentmålet, og det er noe regjeringen jobber med.

Ola Elvestuen (V) [15:51:29]: En annen del av naturavtalen er at man skal stoppe miljøødeleggende subsidier. Da kommer vi rett inn på den støtten vi gir til skogsbilveier, og da særlig skogsbilveier inn i bratt terreng, hvor det ellers ikke ville blitt hogd, fordi det ganske enkelt ikke er lønnsomt. Ser statsråden at den støtteordningen nå vil måtte tas bort, og at dette må gjøres før 2030?

Statsråd Sandra Borch [15:52:03]: Regjeringen har en klar ambisjon i Hurdalsplattformen om å lage en transportstrategi også for skogsbilveier. Det er naturlig å gjøre sånne vurderinger der. Jeg vil også si at når jeg er ute og reiser og møter særlig representanter fra skognæringen, peker de på viktigheten av å tilføre midler til nettopp skogsbilveier for å bygge opp en industri som har et stort potensial. Når vi skal lage denne transportstrategien for skogsbilveier, vil det gjøres prioriteringer der, hvor dette vil være en naturlig del å ta opp i det arbeidet.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [15:52:55]: I vinter var det fleire dokumentarar på NRK som sette veldig store spørsmålsteikn ved om miljøregistreringa i skogbruket er god nok, og eg synest at mykje av det som kom fram der, var bekymringsfullt. Då blir eg veldig nysgjerrig: Er det nokon som helst slags kontroll av at ting går for seg slik det skal gjerast i forbindelse med hogst, og særleg då flatehogst?

Statsråd Sandra Borch [15:53:32]: Vi er hele tiden opptatt av å gjøre forbedringer, men samtidig vil jeg si at det også er gjort mye fra næringen selv. I tillegg har regjeringen satt ned en arbeidsgruppe med representanter fra mitt departement, men også fra Klima- og miljødepartementet, som har levert en rapport der det pekes på tiltak innenfor både opplegget for miljøregistrering og opplegget for Landsskogtakseringen. Vi er hele tiden opptatt av og ute etter å gjøre forbedringer, men samtidig kan vi ikke lage ordninger som gjør at det blir veldig byråkratisk, og at vi er nødt til å dokumentere enhver lille ting vi gjør. Det vil også være med på å utfordre den skogindustrien vi har i Norge. Men vi ser selvfølgelig hele tiden på forbedringer innenfor de systemene vi har.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [15:54:24]: Flatehogst er ein type hogst som skjer med moderne maskiner. Eg har sjølv sett korleis det har sett ut i mitt lokalsamfunn etter at desse maskinene har vore der – og til og med teke ned skog som grunneigaren hadde sagt at dei ikkje skulle ta. Når ein snakkar om skognæringa, er det forskjellige delar ein snakkar om.

Det er også ny kunnskap rundt karbonbinding, rundt biologisk mangfald og rundt denne måten å drive skog på som eg er litt ute etter å vite om regjeringa tenkjer at ein kanskje må sjå på på nytt. Eg har fått vite at ein også kan drive skogen på ein annan måte, at ein får auka verdien på tømmeret mykje meir ved å drive ein annan type skogdrift enn denne plantasjedrifta som har vore gjeldande dei siste tiåra.

Statsråd Sandra Borch [15:55:24]: Jeg vil mene at det er ukløkt å innføre forbud mot flatehogst, som det representanten har tatt til orde for. Det vil få store konsekvenser for skognæringen der ute. Samtidig mener jeg at vi er nødt til å se på de ordningene vi har i dag. Ordningen med frivillig skogvern fungerer på en god måte. Nå ser vi at den største utfordringen er køen i systemet. Den jobber vi med å få ned, og det er en prioritert oppgave som må følges opp videre, men når vi nå skal utforme en politikk, er det viktig at vi har en balanse mellom bruk og vern. Vi har også sett sterke reaksjoner fra skognæringen når det gjelder representantforslaget som kommer fra SV her i dag, men vi er opptatt av å ha en god balansegang i den politikken vi utformer, i skjæringspunktet mellom bruk og vern.

Kristoffer Robin Haug (MDG) [15:56:34]: Vi er bekymret for miljøeffekten av mange av de subsidiene man har i ordningen per i dag. Når vi snakker med motakerne av disse subsidiene og spør om det er et eller annet godt som kan komme ut av dem, er et eksempel som av og til nevnes, at noen subsidier kan brukes til å ta ut invaderende arter, som f.eks. sitkagran. Et spørsmål til statsråden vil da være: Kunne man hatt mer målrettede subsidieordninger, som f.eks. gikk på å lette uttak av invaderende arter som sitkagran, istedenfor en del av de subsidieordningene man har per i dag, som fort kan risikere også å gå ut over truet gammel skog?

Statsråd Sandra Borch [15:57:15]: Som statsråd fra Nord-Norge kjenner jeg godt til sitkagranen.

Jeg vil si at den fleksibiliteten vi har i støtteordningene, også er en av suksessfaktorene for skognæringen. Jeg er opptatt av at vi er nødt til å se på rødlistede arter, den type forvaltning, men å si at den type initiativ ikke skal få støtteordninger, er jeg skeptisk til. Jeg mener nemlig at det virkemiddelapparatet vi har i dag, fungerer godt, og så skal vi – i dialog med næringen og andre

aktører – selvfølgelig se på om det er mulig å forbedre de ordningene vi allerede har i dag.

Presidenten [15:58:06]: Replikordskiftet er dermed over.

Dei talarane som heretter får ordet, har òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Marius Arion Nilsen (FrP) [15:58:26]: Skogen har mennesker levd av, i og med siden tidenes morgen. Skog er viktig og kommer også til å bli viktigere framover, men skogen skal kultiveres, den skal nyttes, og den skal drives bærekraftig. SVs forslag vil gi motsatt effekt. Det vil gi dårligere forvaltning, dårligere kultivering og mer skog som råtner på rot. Man vil ikke få noen klimautslippsreduksjoner og ei heller bedre naturvern med SVs forslag.

De vil derimot gi mer byråkrati og store negative konsekvenser for skogbrukets drift, ansatte og arbeidsplasser og ikke minst for utbyttet og utnyttelsen man får av dagens skog. Man ble litt lyrisk her i sted med noen dikt. Jeg tenkte jeg skulle følge opp med å si at veien til et meget varmt sted er brolagt med gode intensjoner.

Det ser man også på EUs diskusjoner om ny skogpolitikk, som vil kunne berøre en aktør for fornybar energi, fornybart drivstoff, på Åmli i Agder, som jeg representerer. Nå er det ikke helt avklart hvordan dette blir, men hvis et av forslagene vedtas, blir det begrensninger på hva skogen kan benyttes til, og slike prosjekter, der man utnytter restavfall og lager miljøvennlig drivstoff, kan stoppes.

Det samme gjelder den typen politikk som foreslås her. Den vil gi dårligere forvaltning og motsatt effekt og resultat enn man forventer. Ung skog i vekst tar opp mye CO₂ og gir et godt og effektivt skogbruk, og man får mye råstoff man kan bruke. Effektivt skogbruk vil gi mer fornybar biomasse, og redusert tilgang på norsk tømmer vil i tillegg kunne medføre økt import, økte transportkostnader, økte transportutslipp og ikke minst økt press på skogbruket i land som har vesentlig dårligere regulering enn Norge. Det er altså ingenting fornuftig med det.

Frivillig skogvern, fokus på økt påskoging og fornuftig forvaltning og kultivering er derimot det vi behøver.

Fremskrittspartiet støtter også forslag nr. 1, som flere andre partier.

Kari Henriksen hadde her overtatt presidentplassen.

Per Olav Tyldum (Sp) [16:01:12]: La meg først få lov til å takke forslagsstillerne for at de bringer debatten om skog til stortingssalen. Det er en av de aller viktigste næringene vi har her i landet, men kanskje den som er aller minst debattert. Det er et paradoks.

Til grunnlag for saken foreslås en ny skogpolitikk med bl.a. nye, omfattende registreringer, forbud mot flatehogst i påvente av vern og en ny utredning med mål om en ny forvaltning. Når forslagsstillerne ønsker å sikre naturskog, er løsningen å etablere næringsuavhengige, fagbiologiske registreringer. Jeg opplever at forslagsstillerne er kritiske til dagens skogforvaltning og til grunnlagsarbeidet som gjøres rundt registreringen i dag, og mener at arbeidet ikke holder god nok kvalitet eller ikke er omfattende nok. Det er jeg uenig i. Jeg mener statsråden tilbakeviser slike påstander og begrunner det i et langt og innholdsrikt svarbrev til komiteen.

Skognæringen gjør en god jobb i dag og har god kunnskap om den eldste skogen og de viktigste områdene for biologisk mangfold. Vi har nærmest doblet tilveksten på 100 år. Vi har mer naturskog og mer av de aller viktigste miljøene for sjeldne og truede arter enn noen gang.

Norske skogeiere og norsk industri har lang tradisjon og har utviklet en næring basert på bærekraftig forvaltning. Det norske tømmeret kommer fra et aktivt skogbruk med et kvalitets- og kartleggingssystem som er vitenskapelig basert. Dagens regime kan sikkert forbedres på noen av punktene, men jeg opplever at næringen ivaretar naturmangfoldet samtidig som det skapes verdier av skogen.

Vår tids utfordringer handler om klimaendringene, og jeg mener et aktivt og forsvarlig skogbruk har gode løsninger og mange muligheter. Stortinget har pekt på skogens betydning for å nå klimamålene våre. Derfor trenger vi all den kompetanse, kapasitet og ansvarlighet som næringen legger for dagen, men vi må stadig være på søken etter ny kunnskap.

Skogen har skapt mange arbeidsplasser i distriktene, med imponerende verdiskaping og industriell utvikling. Jeg mener vi bør gi næringen ros for sin innsats for å forvalte, forbedre og sikre vår skog for framtidige generasjoner. Det skal vi støtte, men jeg anbefaler ikke å stake ut en ny kurs for en ny politikk.

Yngve Sætre (H) [16:04:10]: Skog er en fantastisk ressurs for landet vårt. Den fanger halvparten av våre klimagassutslipp. Den huser 60 pst. av våre arter. Den gir en førstehandsverdi på ca. 58 mrd. kr årlig, og den sysselsetter totalt om lag 25 000 arbeidstakere. Samtidig er mulighetene i skogbruket enorme. Nøkkelen er et aktivt skogbruk som kan ta en større rolle i det grønne skiftet. Vi kan lage nye produkter av tre av skogen, erstatte produkter laget av fossilt materiale, med skogsråstoff, og bruke skogen mer aktivt i klimakampen.

For å peke ut veien videre for skogbruket bør vi kjenne til historien. Norsk skogpolitikk de siste 100 år har vært en suksess. Rundt år 1900 ble det laget en be-

visst strategi som har ført til at det stående volumet har tredoblet seg, og tilveksten har mer enn doblet seg. Rundt år 2000 ble det innført et system med miljøregistreringer og en justering av skogbehandlingen. Dette har gitt gode resultater for biologisk mangfold. Arealet med gammel skog er mer enn doblet, mengden død ved er økt betydelig, og det har vært en nedgang i antall arter som er truet i skog.

I disse dager innfører skogbruket en ny miljøstandard. Den har bl.a. høyere mål for lukkede hogster. I praksis er all norsk skog sertifisert etter PEFC-standarden. Norge er det landet i Europa som har høyest andel sertifisert skog.

Skogbruket gjør en stor innsats for miljø og klima i dag, men må, som alle andre, være innstilt på å gjøre enda mer. Samfunnet skal stille klare miljøkrav til skogbruket, men det må gjøres med tillit til skognæringen og med respekt for privat eiendomsrett. Det må gjøres ved å justere dagens system, ikke ved å snu det opp ned. Vi må ikke helle barnet ut med badevannet.

Forslaget fra SV vil bremse skogbruket og ta det i feil retning. Det vil gi mer byråkrati, lavere produksjon og svekke skogens rolle i klimakampen. Det tjener verken miljøet, samfunnet eller klimaet på.

Skogpolitikken må fortsatt sikre en god balanse mellom verdiskaping og klima- og miljøhensyn. Som en del av balansen skal vi sikre at skogbruket ivaretar viktige miljøverdier. Høyre fremmer derfor et forslag om å gjennomgå registreringssystemet for å sikre at det holder god kvalitet. Hovedpoenget er fortsatt at skogen skal brukes. Vi må ha et aktivt og bærekraftig skogbruk for å nå våre mål i det grønne skiftet.

Guro Angell Gimse (H) [16:07:12]: Landbruksministeren sa det veldig godt: Skogen er et kinderegg. Den lagrer 50 pst. av alle utslipp der den står. I tillegg lagres CO₂ i selve treproduktene som lages av skogen, og substitusjon er også en del av klimakuttene, ved at tre erstatter produkter som har et høyere klimaavtrykk, som f.eks. betong og stål. Substitusjon er anerkjent av både FN og IPCC, som er FNs klimapanel.

Vi må sørge for å ha et bærekraftig skogbruk som har tillit i befolkningen. De såkalte MiS-registreringene, om miljøkartlegging i skog, er nå beheftet med tvil. Her er det behov for å få fakta på bordet, og derfor har vi i Høyre fremmet et forslag om det.

Jeg har lyst å snakke om påskoging, som SVs forslag ikke nevner. Påskoging dreier seg om å plante skog på arealer som gror igjen. Den siste store påskogingen skjedde i Norge etter krigen – den store skogreisningen. Det ble da politisk vedtatt at man skulle legge til rette for en storstilt planting av skog. På mange av stedene det ble plantet, hadde det ikke vært skog på over 100 år, etter en

periode med avskoging på 1700- og 1800-tallet. Det var faktisk betraktelig mindre skog i Norge på begynnelsen av 1900-tallet enn det er i dag.

Skogreisingen hadde til hensikt å bygge landet på sikt. Politikerne ønsket å skaffe til veie råstoff til industrien. Klimabidraget hadde ikke politikerne noen bevissthet rundt. Det kom først på 1990-tallet. Nå når vi vet hvor viktig skogen er for klimaet, burde vi satse enda mer på påskoging. Vi har i dag snakket veldig mye om å bevare den bioressursen vi har, men vi bør snakke mye mer om økt planting og påskoging, på vegne av generasjonene som kommer, om 60, 70 og 80 år.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [16:09:56]: Det er med stor glede eg registrerer at det er ein tverrpolitisk entusiasme for skog, for den deler eg veldig som SV-ar. Den påskoginga har eg vore med på, eg har vore med på å øydeleggje ganske mykje god natur med å plante sitkagran, som har gjort det heilt ugjennomtrengelig. Den skogen kjem heller sannsynlegvis aldri til verken å bli stelt eller hogd. Den blir sikkert registrert som gamal skog ein gong i tida, men godt biologisk mangfald er det ikkje. Her er dette bildet samansett.

Eg registrerer også at fleire tenkjer at vi vil ha totalforbod mot flatehogst. Då må eg nyansere desse forslaga våre litt, for det vi føreslår, er at det skal vere ei søknadsplikt for flatehogst, sånn at ein kan få vurdert det etter plan- og bygningslova og naturmangfaldslova før ein hogg. Grunnen til at vi føreslår det, er rett og slett at gamal naturskog som ikkje har vore flatehogd, er utruleg viktig å passe på, for det er der veldig mange av dei raudlista artane også er. Det moratoriet gjeld berre desse gamle skogane, og det gjeld inntil vernemålet om 10 pst. er nådd. Det er ikkje snakk om at ein skal slutte å hogge, at ein aldri skal kunne tillate flatehogst, men vi vil ha litt kontroll på særleg desse mest biologisk verdifulle områda og meir sikring for at ein ikkje plutsleg har hogd den skogen før ein har fått sikra desse verneverdige artane.

Eg synest det er veldig bra at det her blir eit flertal for å ettergå desse miljøregistreringane, for det trur eg uansett er kjempeviktig å få gjort. Vi er sikkert ikkje ferdige med skogen, skogen skal vere med oss lenge. Vi skal følgje godt med på skogen og sørge for at vi tek vare på det biologiske mangfaldet i skogen.

Ole André Myhrvold (Sp) [16:12:42]: Jeg vil takke for debatten og oppsummere den. Jeg er glad for at det er bred enighet i denne salen. Det er et bredt flertall som står bak dagens skogpolitikk, som står bak en politikk for å ha verdiskaping fra norsk skog, som vil bruke norsk skog også i framtiden, til å skape både arbeidsplasser, bosetting og liv i Distrikts-Norge, og sørge for at skogen skal være en del av redskapet for å ta vare på både klimaet og det biologiske mangfoldet, og at det

må være en balanse i dette. Det er viktig, for skogen kommer til å være avgjørende for at vi skal nå våre klimamål, og den kommer til å være avgjørende for at vi skal fortsette å skape nye, grønne arbeidsplasser i framtiden. Det betinger at vi ikke tenker oss en osteklokke rundt skogen, men at vi faktisk bruker den i det daglige, skaper arbeidsplasser og skaper liv.

Så er det riktig, som Høyres representant sa her, at skogbruket også er avhengig av tillit. For at man skal ha den tilliten, må man også ha kunnskap, og da er det helt riktig at vi søker det. Det er Landbruksdirektoratet godt i gang med, man kjører en prosess på det. Dette skal ut på anbud til sommeren, og vi vil få resultatet av det. Det vil være i alles interesse når vi skal fortsette å videreutvikle norsk skogbruk i framtiden.

Presidenten [16:14:22]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9.

Sak nr. 10 [16:14:27]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bjørnar Moxnes, Geir Jørgensen og Sofie Marhaug om å ta tilbake den demokratiske kontrollen over kraften (Innst. 210 S (2022–2023), jf. Dokument 8:78 S (2022–2023))

Presidenten [16:14:47]: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringa.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringa, og de som måtte tegne seg på talerlista utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Nikolai Astrup (H) [16:15:15] (ordfører for saken): La meg først få lov til å takke komiteen for godt og effektivt samarbeid om denne innstillingen. Det er et bredt flertall i denne salen for å avvise samtlige forslag, og det er det gode grunner til. Flertallet er uenig i selve premisset for forslagene, at det ikke er demokratisk kontroll over kraften i Norge. Det norske kraftsystemet er tuftet på demokratisk fattede vedtak i denne salen og underlagt styring og kontroll gjennom lover, regler, reguleringer, konsesjonsbehandling og utstrakt offentlig eierskap.

Flertallet er enige om at forslagene som fremmes, vil svekke Norges forsyningssikkerhet i en kritisk tid. Et bredt flertall er også enige om at det ikke er i Norges interesse å kutte samarbeidet med våre europeiske naboer i den situasjonen vi nå står i. Et flertall understreker at forslagene som er fremmet, forutsetter et helt annet

kraftsystem enn det vi har i dag, der Norge må påregne å være selvforsynt med kraft også i tørre og kalde år med lav magasinfylling.

Flertallet understreker at økt kraftproduksjon, mer nett og mer effektiv bruk av kraften vil bidra til å få prisene ned. Det er verdt å merke seg at forslagsstillerne ikke har noen plan for hvordan Norge skal øke kraftproduksjonen, kutte utslipp og legge til rette for grønne jobber i industri og næringsliv. Derfor er summen av forslagsstillerne politikk et kraftregnskap som ikke går opp, og taperne vil være folk flest, industri og næringsliv.

Stein Erik Lauvås (A) [16:17:16]: Takk til saksordfører for en ryddig og god gjennomgang av saken.

Rødt prøver seg, i mangel av en bedre politikk, på å gi inntrykk av at vi ikke har noen demokratisk kontroll over kraften som blir produsert i Norge. En slik påstand er så virkelighetsfjern at man må være medlem i Rødt for å tro på den. For dem som leser saken og sakens merknader, har alle partier unntatt Rødt slått fast at kraftsystemet i Norge er underlagt demokratisk styring og kontroll gjennom ulike lover, reguleringer og et utstrakt offentlig eierskap – en situasjon som har vart siden konsesjonslovene først kom i 1906, med hjemfallsretten i 1909 og deretter en rekke andre lover, forskrifter og regler som omhandler kontroll over produksjonen av kraft i Norge.

Det er egentlig alvorlig at partiet Rødt med påstander som at vi ikke har noen demokratisk kontroll over kraftproduksjonen i Norge, lager grobunn for en mistillit som det ikke er grunnlag for. Da kan man jo bare spekulere i hva Rødt egentlig vil prøve å oppnå når de velger å fremme sånne påstander som det overhodet ikke er hold i. Det er muligens et ledd i Rødts jobb for å fremme sin sosialistiske revolusjon og styrte det demokratiet vi har klart å bygge opp, men nok om det.

Det vi må gjøre, er å sørge for at vi får gjennomført utbygging av mer fornybar kraft, og at vi får et mer effektivt og godt utbygd strømmnett. Vi må selvsagt energieffektivisere i både næringsliv og husholdninger. Det er mer kraft og bedre nett som vil gjøre sitt til at vi kan ha en strømpris som gjør næringslivet konkurransedyktig og at husholdningene har strømpriser det går an å leve både av og med.

Derfor er det verdt å merke seg, som saksordfører redegjorde for, at ingen partier støtter Rødts ulike forslag i denne saken. Det er både betryggende og prisverdig.

Ole André Myhrvold (Sp) [16:20:01]: Senterpartiet deler utålmodigheten etter å få ned de høye strømpri-sene. Samtidig vil jeg advare mot det man prøver i dette forslaget, nemlig å tegne et bilde av at demokratisk kontroll er likebetydende med hva som til enhver tid defineres av partiet Rødt. Det er langt fra gitt at maks-

pris, slik Rødt her foreslår, vil gi varig lavere kraftpriser. Tvert imot vil det kanskje like gjerne fungere som et tak. Forsyningssikkerheten vil kunne trues, og de nødvendige kraftutbygginger for å gjennomføre det grønne skiftet vil kunne bli ytterligere forsinket.

Norsk kraft eies i all hovedsak av staten gjennom Statkraft og av norske kommuner gjennom ulike kraftprodusenter – store og små. Det har tjent oss vel, og det tjener oss vel som fellesskap. Spørsmålet er derfor hvordan vi velger å styre kraften. Hvilke system ønsker vi som folkevalgte at energien skal styres i? Ja, der er det store forskjeller, også ideologiske – fra de som vil ha fullstendig styring og nærmest vil sette prisen i denne salen, til de som ikke ønsker kontroll i det hele tatt, men at spekulanter, vær og autoritære lederes galskap skal få sette prisen på en internasjonal børs. Senterpartiet og regjeringens svar er økt nasjonal kontroll og overordnet styring med kraftpolitikken i stort. Det står i sterk motsetning til den superliberalistiske politikken som ble ført i åtte år under Erna Solberg, med Søviknes, Lien og Listhaug som fanebærere, der kabler og selskap skulle privatiseres og kontroll flyttes ut av denne salen.

Stortinget ba i høst regjeringen nedsette et strømprisutvalg, og det har regjeringen selvfølgelig gjort. Det utvalget skal vurdere hvilke tiltak som skal innføres for å sikre sterkere nasjonal kontroll med kraftpolitikken. Målet er at norsk industri, norsk næringsliv og norske husholdninger så snart som mulig igjen skal oppleve normale norske strømpriser. Samtidig må vi være trygge på at de tiltakene som foreslås, faktisk virker, at de har den effekten vi ønsker, og at de kan stå seg over tid. Derfor har regjeringen gjennom strømprisutvalget nettopp gått inn for å utrede kraftige strukturelle grep for å få økt kontroll over både eksport og pris og hvordan vi kan øke kraftmengden.

La meg slå fast at vi deler bekymringen for folk og næringsliv. Derfor har regjeringen i godt over et år hatt en strømsøtteordning for husholdningene, matproduksjonen og frivilligheten. Regjeringen har tatt grep i fastprismarkedet for å sikre næringslivet en mulighet til økt forutsigbarhet. Lokalsamfunn over hele Norge har tatt og tar konsekvensen av kraftutvinning. Skal de og andre lokalsamfunn være villig til å bygge ut kraften framover, må de være sikre på at gevinsten av utbyggingen tilfaller lokalsamfunnet og nasjonen. Regjeringens arbeid for mer nasjonal kontroll over strømmarkedet er ikke bare nødvendig for å få kontroll over eksport og pris. Det er også nødvendig for at vi skal få bygd ut den kraften vi trenger, for forsyningssikkerheten og for at vi skal utvikle landet vårt videre.

Lars Haltbrekken (SV) [16:23:23]: De skyhøye strømprisene som landet har opplevd det siste året, er

ulevelige for både folk og næringsliv. Skal vi få gjort noe med dem, trengs det mer fornybar energi, men vi trenger også større grad av styring med hva kraften vår skal brukes til. Vi ser der fram til at NVE kommer med et forslag, etter at Stortinget vedtok det i forbindelse med energimeldingen som kom i fjor.

SV har også fått gjennomslag for at det skal settes ned – og det er satt ned – et utvalg som skal se på flere av de punktene som tas opp i forslagene fra Rødt. Vi kommer likevel til å støtte det løse forslaget som er fremmet i dag, om at rapporten fra utvalget legges fram innen 1. september, for å kunne få diskutert dette før valget.

Et av forslagene som legges fram i dag, om å få et statlig organ som forestår innenlands strømsalg, er et godt forslag og noe SV tidligere har foreslått, som gjør at både folk og næringsliv vil kunne få større forutsigbarhet og mulighet til å inngå avtaler som gir lavere strømpris. I tillegg til å støtte det løse forslaget kommer SV til å støtte forslagene nr. 2, 3, 6 og 7.

Sofie Marhaug (R) [16:25:17]: Alle partier i denne salen er demokratisk valgt og jobber demokratisk for å få gjennomslag for sin politikk. Så forstår jeg at det er provoserende for Arbeiderpartiet at det fins et parti til venstre for dem som fører en politikk for en demokratisk sosialisme, all den tid partiet beveger seg bort fra sine røtter.

Regjeringen løser ikke problemene med de høye strømprisene med å bygge ut havvind i 2029, som er planen til regjeringen. Hvis vi skal få kontroll over prisene, er vi nødt til å ta tilbake den politiske kontrollen over kraften. Det er mange som hevder at vi har kontroll. Det har ikke minst Støre selv understreket. Det er sant i den forstand at vi har brukt den politiske styringen til å si fra oss kontrollen og overlate den til et børsdrevet kraftmarked. Det er, etter Rødts syn, en katastrofe for vanlige folk og for bedrifter.

Regjeringen har sagt at den skal sette ned et strømprisutvalg for å se på mulighetene for å frikoble norske priser fra de europeiske. Det er i og for seg bra, men det som ikke er så bra, er at regjeringen holder kortene tett til brystet og ikke vil vise kortene før etter valget. Derfor fremmer Rødt et løst forslag i dag der vi ber om at utvalget legger fram sine konklusjoner før valget, ikke rett etter, slik regjeringen legger opp til. Vi i Rødt mener at folk fortjener å få vite hva som er regjeringens kraftpolitikk – også før de går til valgurnene.

I tillegg fremmer vi en rekke forslag som vi mener bidrar til å ta tilbake den politiske kontrollen over et børsdrevet marked som ikke fungerer. Når markedet styrer, ender vi opp med at de som har minst, må rasjonere på strømmen, mens de rikeste kan fortsette å sløse som før, for det har de råd til. Vi vil ha en kostnadsbasert

makspris og et toprissystem som gjør det dyrere med luksusforbruk, for å unngå sløsing og rasjonering.

Hvis vi skal selge overskuddskraft og ikke lade ut batteriene vannkraftmagasinene i virkeligheten er, må vi ha strengere regulering av utenlandshandel. Da må vi reforhandle noen av de avtalene i stedet for å vente på Godot, som synes å være regjeringens løsning.

Vi har også et forslag som vi har lagt inn etter at det ble kjent at regjeringen har tatt opp igjen konsesjonsbehandlingen av NorthConnect, for vi mener at det vil være å bryte med Hurdalsplattformen hvis man ikke avslår den søknaden. Vi mener at den type beslutninger tilhører denne salen, en demokratisk folkevalgt forsamling. Til nå har de vært behandlet bare i regjeringen.

Med dette er våre forslag fremmet.

Presidenten [16:28:15]: Representanten Sofie Marhaug har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Ola Elvestuen (V) [16:28:32]: Heldigvis har vi en demokratisk kontroll over kraftmarkedet i Norge. Vi har et velfungerende energimarked. Det som er problemet – som SV overhodet ikke kommer inn på – og grunnlaget for de høye prisene, er Russlands angrep på Ukraina, og det at Europa skal slutte å bruke russisk gass. Da er det helt feil virkemiddel å gå vekk fra det samarbeidet som vi har i Europa. Som andre har påpekt: Det vi trenger for å få ned prisene – og vi skal selvfølgelig ha gode støtteordninger for dem som trenger det – er mer kraft og mer nett, og vi må ha mer samarbeid i Europa for å få den omstillingen til fornybar energi som vi trenger, både for å nå klimamålene våre og for å slutte å bruke russisk gass.

Fra Venstres side må jeg si at jeg er veldig glad for at vi har på plass de utenlandskablene som vi har. Med dagens storting tror jeg det hadde blitt vanskelig. De er bra for samarbeidet, og de er bra for forsyningssikkerheten i Norge. Vi burde også si ja til NorthConnect-kabelen. Det er så mye havvind og vindkraft som er på vei i Skottland, og å bygge den innen det vil være med på å holde prisene nede også i Norge, og på å gi en forsyningssikkerhet.

Det vi trenger, er å få opp tempoet i havvindsatsingen og si ja til hybridkabler, og det vi i hvert fall ikke bør gjøre, er nå å reise tvil om det samarbeidet vi har. Vi trenger å vedta en fjerde energimarkedspakke. Det finnes ingen grunn til å vente med den. Utfordringen er at hvis vi venter med den, får vi heller ikke vedtatt det neste omfattende regelverket som nå er i ferd med å forhandles fram i EU, enten det er Klar for 55, de forsterkende målene og kravene i den klimaavtalen vi har med EU, eller REPowerEU. Hvis hele Europa klarer å ha en raskere framdrift for bruk av solenergi, skal vi da ikke gjøre det? Det er forsterkede tiltak i fornybardirektivet og forsterkede tiltak i energieffektiveringsdirektivet.

Løsningen er at vi må gå framover. Vi trenger nå å handle like raskt som resten av Europa for å få den fornybare kraften som vi trenger, og vi må gjøre det i et samarbeid, innenfor et marked – og i et marked som virker.

Marius Arion Nilsen (FrP) [16:31:36]: Fremskrittspartiet deler bekymringen for de høye strømprisene. Det er ingen tvil om at det har vært en gigantisk utfordring. Det fortsetter å være det, og det ødelegger konkurransefortrinnet norsk næringsliv og industri har hatt i 100 år. I tillegg er det meget ødeleggende for husholdninger og privatøkonomien. Det fører også til prisstigning og inflasjon, og det gir store negative ringvirkninger innenfor flere sektorer. Det er derfor Fremskrittspartiet har fremmet utallige forslag med formål å få normalisert strømprisene i Norge. Blant annet har vi tatt til orde for begrensning og regulering av krafteksport med hensyn til fyllingsgrad.

Det gis her en virkelighetsbeskrivelse som jeg ikke i det hele tatt deler. Det er ikke markedet som har skylden, men måten vi utnytter handlingsrommet på, innenfor de rammene som er der. EU har en energi- og klimapolitikk som vi ikke ukritisk bør integrere oss tettere med, som enkelte tar til orde for. Vi bør utforske og bruke det handlingsrommet til å kunne støtte og bistå Europa med sitt energibehov, deriblant med mye olje og gass, men også hensynta innenlandske forhold. Veien å gå er ikke planøkonomisk styring av kraften i Norge.

Flere partier har tatt til orde for lignende forslag som de som fremmes i dette representantforslaget, deriblant Senterpartiet, som før regjeringsplattformen ble forhandlet, men like etter valget, tok til orde for å forhandle krafteksportavtalene og se på dette. Det skal man nå se på i dette strømprisutvalget. Der skal man, etter Fremskrittspartiets mening, se på fire meget interessante og aktuelle tiltak, så det blir spennende å se hva som kommer der.

Som nevnt tidligere: Det å gå for planøkonomisk styring av strømmarkedet er å gå tilbake i tid. Energi-loven har i stor grad tjent oss vel, men det var aldri en liberalisering av eksport. Det er en feiltolkning av en del av det som ble vedtatt på 1990-tallet, og det er feil håndheving av en del av de avtalene og det handlingsrommet vi ser nå.

Intensjonen om å få ned strømprisen deler vi, også målsettingene om å få fornuftige strømpriser, men en planmessig styring her er ikke Fremskrittspartiets ønske, så vi er helt uenig i metodene.

Statsråd Terje Aasland [16:34:41]: Aller først: Takk til komiteen for det jeg oppfatter er en god innstilling og en veldig klar og demokratisk avvisning av forslag som vil utfordre og kanskje forstyrre og ødelegge for en

videre positiv utvikling for kraftforsyningen i Norge. Vi har lagt bak oss et ekstraordinært år med høye og til dels sterkt svingende kraftpriser i det europeiske markedet. Jeg tror ikke en bør ha en debatt her om hvem som er mest bekymret for de høye strømprisene, for det tror jeg at alle i utgangspunktet er, og at en ønsker mer stabilitet og mer forutsigbarhet i prisene. Løsningen på det ligger i tiden framover i å bygge ut mer nett, få på plass mer kraft og bedre utnyttelse av den kraften vi allerede har tilgjengelig. Samtidig tror jeg også det blir viktig at vi styrker energisamarbeidet i fortsettelsen, men på en troverdig og god måte.

Vi er en del av det nordiske kraftmarkedet, som igjen er en del av det europeiske kraftmarkedet. Utviklingen i Europa har påvirket kraftprisene i Norge, spesielt i de sørlige delene av landet. Hovedgrepen i EUs regulering av kraftmarkedene og krafthandelen mellom land er langt på vei sammenfallende med prinsippene i det norske og det nordiske kraftmarkedet, som Norge har vært en pådriver for å få til. Dersom Norge skulle eksportert kraft til utlandet kun når norske myndigheter ønsker det, ville det i praksis medført at Norge ikke lenger var en del av det europeiske kraftsystemet slik det fungerer i dag.

Det ville også kunne vært brudd på våre forpliktelser i henhold til EØS-avtalen, og utfallet med hensyn til vår egen forsyningssikkerhet ville vært meget stort. Mulighetene for å importere når myndighetene i Norge ber om å få import, er jo lite til stede hvis det er sånn at en skal bestemme når eksporten skal foregå. Bryter vi EØS-avtalen, kan det skade norske arbeidsplasser, norsk økonomi og ikke minst våre muligheter til å importere kraft i perioder hvor vi faktisk trenger det. Dette bør vi ha i mente når vi nå nettopp har lagt bak oss en periode med bekymringer for forsyningssikkerheten i Norge.

Målsettingen til regjeringen er veldig klar og sammenfaller med den jeg tror også Stortinget har: å finne gode og langsiktige løsninger som gjør at folk kan være trygge på at det er tilstrekkelig med rimelig energi tilgjengelig. På kort sikt har vi prioritert å få på plass gode stønadsordninger til husholdninger, frivilligheten og landbruket, og vi har langsiktige tiltak for å øke tilgangen på nett og kraftproduksjon innenlands og for å utløse potensialet for energieffektivisering på forbrukssiden. Vi har gjenåpnet konsesjonsbehandling av vindkraft på land, vi er godt i gang med vindkraftutbygging på havet, og vi styrker saksbehandlingskapasiteten i NVE og i departementet gjennom økte bevilgninger i statsbudsjettet, noe som er en viktig forutsetning for å lykkes med mer kraft, mer nett og bedre bruk av energi. Det er viktig å understreke at vi må ha gjennomtenkte løsninger. Derfor er det viktig at dette utvalget får jobbe med den tidsfristen regjeringen har satt, til

15. oktober. Noe annet tror jeg vil være uansvarlig, og det vil pålegge dette utvalget en arbeidsmetode de ikke klarer å gjennomføre på.

Presidenten [16:37:50]: Det blir replikkordskifte.

Lars Haltbrekken (SV) [16:38:06]: Jeg har et kort og enkelt spørsmål til statsråden. I Hurdalsplattformen står det at man ikke skal ha nye utenlandsforbindelser i denne perioden. Statsråden har nå gjenopptatt behandlingen av NorthConnect. Kommer han der til å avslå den søknaden?

Statsråd Terje Aasland [16:38:22]: Vi har nå denne saken til behandling i departementet. Hvis jeg kommenterer den, blir jeg inhabil i avgjørelsen, og det ønsker jeg ikke å være. Jeg ber om forståelse for at jeg ikke kan kommentere den saksbehandlingen vi holder på med i departementet.

Sofie Marhaug (R) [16:38:49]: Et av forslagene våre handler om å skille prissettingen innenlands fra den europeiske børsen, og en lignende formulering finnes i strømutvalgets mandat. Dette har olje- og energiministeren i denne salen avvist at går an å gjøre, sist for to uker siden. Han mener det bryter med EØS-avtalen. Han sa videre:

«Men at ekspertutvalget likevel skal få lov til å utrede dette spørsmålet, se på dette spørsmålet, det synes jeg er flott (...).»

Utvalget har samtidig fått i mandat å holde seg innenfor EØS-avtalen og ikke anbefale tiltak som fører til at dette handlingsrommet utvides. Én ting er at statsråden har valgt å utsette framleggelsen til etter valget, men hvorfor har statsråden gitt strømprisutvalget et mandat om å se på ting statsråden allerede avviser, og også gitt dem et så trangt mandat at de ikke kan anbefale forhandlinger med EU om endringer i EØS-avtalen?

Statsråd Terje Aasland [16:39:51]: Hvis utvalget mener det er riktig og anbefaler at vi skal forhandle om noe, går jeg ut fra at utvalget gjør det. Vi har ikke lagt begrensninger på det i mandatet på noen som helst måte.

I motsetning til Rødt er mitt parti og regjeringen også opptatt av at vi skal gjøre ting innenfor EØS-avtalen, fordi det er en ganske vesentlig rammeavtale for Norge med tanke på kontakten mot andre næringer, vår handel mot vårt viktigste marked osv. Det er en ganske vesentlig avtale.

Når det gjelder fristen til dette utvalget, har jeg ikke bestemt at dette skal utsettes til over valget. De har noen måneder på å gjøre en omfattende jobb, og det er et stort arbeid som skal legges fram på en ordentlig måte. Det å framskynde denne framleggelsen uten at det er forelagt ekspertutvalget, synes jeg er useriøst, for å bruke det ut-

trykket direkte. Det er da knappe seks måneder å gjøre denne store jobben på. Det mener jeg er uansvarlig, og jeg vil ikke tilrå at Stortinget gjør et sånt type vedtak.

Sofie Marhaug (R) [16:40:56]: Jeg registrerer at regjeringen synes det var såpass lite viktig at de likevel kunne vente med å sette ned dette utvalget til etter energikommisjonen – at det å se på prisdannelse ikke krevde en så seriøs utredning at man var nødt til å begynne å se på det samtidig som man så på hvordan vi kan produsere mer kraft.

Statsråden har tidligere i denne sal fortalt meg at jeg kommer til å få en aha-opplevelse når denne rapporten blir lagt fram. Ut fra en sånn formulering høres det ut som statsråden allerede på forhånd vet hva som blir konklusjonen fra denne rapporten. Derfor synes jeg det er merkelig å holde det tilbake fra velgerne før valget. Kan statsråden utdype hva denne aha-opplevelsen vil bestå i?

Statsråd Terje Aasland [16:41:54]: Jeg har gitt uttrykk for at jeg tror den rapporten kommer til å inneholde veldig mye viktig kunnskap og formidle veldig mye viktig kunnskap. Jeg tror det er veldig viktig at mange av oss tar inn over oss det ekspertutvalget kommer til å foreslå. Jeg kommer helt sikkert til å gjøre det, og jeg anbefaler alle som er opptatt av energipolitikk, til å gjøre det. Om det blir en aha-opplevelse eller ikke, får tiden vise, men det er et viktig arbeid som skal gjøres, og jeg mener det er viktig at de får den tiden de trenger til å gjøre den jobben.

Vi har også vært opptatt av at dette skal foregå raskt. Derfor satte vi en frist til 15. oktober. Det mener jeg i utgangspunktet er en veldig stram frist for å gjøre dette. Regjeringen har ikke utsatt å sette ned dette utvalget. Vi hadde en glimrende enighet med SV om å sette ned dette utvalget og at det skulle skje etter at energikommisjonen la fram sin rapport, og det har vi gjort. Vi har forholdt oss til det vedtaket vi er blitt enige med SV om, og det synes jeg er bra.

Marius Arion Nilsen (FrP) [16:43:04]: EØS-avtalens handlingsrom og relevans for de norske strømprisene og for eksport har både jeg og statsråden diskutert her mange ganger tidligere. Jeg har i tillegg spurt statsråden flere ganger hvilken strømsstøtte og hvilke energistøtte-tiltak som finnes i Europa, uten å få noen gode svar eller oversikter fra statsråden. Samtidig er statsråden meget klar på at alle tiltak som foreslås, er i brudd med de samme reglene, selv om statsråden ikke har oversikt over tiltak som er innført i EU.

Når det gjelder eksporten av kraft via utenlandskablene, er det interessant å vite hvor dypt statsråden og departementet har gått i å undersøke handlingsrommet

her, med tanke på hvor lett de tar på en del av disse spørsmålene ellers.

Statsråd Terje Aasland [16:44:04]: I den klare anbefalingen fra ekspertene og de juridiske vurderingene vi har fått inn, går skillelinjen mellom innenfor og utenfor EØS-avtalen når hensikten er å prisregulere, for å si det enkelt, og det har jeg valgt å forholde meg til.

Vi har gitt et oppdrag til dette utvalget, som helt klart går inn i noe av det samme arbeidet, men da får en også et utvalg som ser på dette fra utsiden av den departementsstrukturen, den myndighetsstrukturen som ligger der, og jeg tror det er fint å få belyst et slikt tema. Jeg synes det er litt underlig at en setter fram påstander om våre strømsstøtteordninger i Norge. Jeg vet ikke om representanten, for å stille et spørsmål tilbake, kan vise til om det er andre steder i Europa hvor en har bedre strømsstøtteordninger for den enkelte husholdning enn i Norge.

Presidenten [16:45:00]: Det går an å stille spørsmål, men en kan ikke forvente svar fra representanten.

Ola Elvestuen (V) [16:45:14]: Først: Jeg er glad for at statsråden er så positiv til EØS-samarbeidet, som vi trenger å forsterke.

Statsrådens regjeringspartner, Senterpartiet, har reist tvil om regjeringen vil legge fram for Stortinget den fjerde energimarkedspakken. Den trenger vi. Den vil gi bedre regelverk for lokal produksjon av fornybar energi, og den vil gi bedre regelverk for forbrukere. Det er et omfattende regelverk. Mitt spørsmål til statsråden er: Kan statsråden si når vi kan forvente å få den fjerde energimarkedspakken til Stortinget, og vil vi få den tidsnok, så den ikke forsinkes de reglene som nå utvikles innenfor Klar for 55, REPowerEU og det andre omfattende regelverket som er på vei i EU?

Statsråd Terje Aasland [16:46:15]: Når det gjelder framleggelsen av de ulike direktivene, innlemmelse i EØS-avtalen og prosessene rundt det, holder vi på med det. Vi gjør et godt og faglig grundig arbeid med det før vi skal fremme det, og det vil ta noe tid. Vi arvet også en del forhold og vedtak i EU som ikke var implementert, og som vi jobber med nå. Jeg tror det er viktig at vi nå får en helhetlig og god oversikt over hva dette innebærer for Norge, og at vi på den bakgrunn kan ta en god og grundig behandling også av enkeltspørsmål i tilknytning til dette. Jeg må komme tilbake med mer eksakte framdriftsplaner og tidspunkt for behandlingen, men vi gjør et grundig arbeid. Jeg tror det er nødvendig å gjøre det. Ikke minst i løpet av den siste tiden har vi sett hvor følsomme mange av de diskusjonene er, og da tror

jeg det er greit at vi forbereder oss på en god måte, når vi eventuelt skal diskutere det i ettertid.

Presidenten [16:47:11]: Replikskordskiftet er ferdig.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Geir Jørgensen (R) [16:47:28]: Det er lett, og det er gratis, å stå her og være tverrpolitisk bekymret for strømprisene og den virkningen de har for industrien, for husholdningene, for næringslivet – ja, for hele samfunnet.

Det er interessant å høre Arbeiderpartiets representanter gå til angrep på Rødt og vår kraftpolitikk. Det ser ut som om store deler av Arbeiderpartiets egen historie har ramlet ut av hukommelsen, for hva er fortellingen om oss, hva er fortellingen om norsk industri og hvordan vi har klart å bygge opp samfunn etter samfunn på våre egne ressurser? Jo, det har vi gjort gjennom mange, mange år utenfor EØS-området, vi har gjort det med rikelig tilgang på våre egne ressurser. Vi har altså klart å skape trygge, gode lokalsamfunn som har levd ganske bekymringsløst i tiår etter tiår, nettopp på den kraftpolitikken som vi i Rødt foreslår her i denne sal i dag. At det skal være vanskelig for Arbeiderpartiet å forstå, og at de heller går til angrep på oss som virkelig fremmer den energipolitikken som vil fungere godt, er ganske uforståelig.

Man er i stedet opptatt av å pleie markedet og markedets frihet. Ja, markedet har ganske snart gjort oss fri for alt, det er bare å se hva som nå foregår på industristeder. Den totale liberaliseringen av ikke bare energipolitikken, men også av industripolitikken, har gjort at store selskaper, som f.eks. Elkem, stenger ned smelteovner og selger energien, konsesjonskraften, ut på det åpne markedet. De kaller det så en vinn-vinn-situasjon, for da kan de tilby mer elkraft ut i markedet – framfor å holde sine egne arbeidsfolk i jobb. I går fikk vi høre at man skal bruke 150 MW, et helt Alta-kraftverk, på å drive dataservere for TikTok. Dette er også markedets frie spill med våre kraftressurser.

Når det gjelder de fem punktene som Rødt har foreslått, er det ikke sann som det ble hevdet her i stad, at dette er en virkelighetsforståelse som bare Rødt har. Nei, dette er bunnsolid, utprøvd energipolitikk som har holdt dette landet med arbeid og eksportinntekter i mange, mange tiår. Det er bare beklagelig at ikke Arbeiderpartiet klarer å være mer stolt av sin egen historie enn det vi ser her i salen i dag.

Statsråd Terje Aasland [16:50:35]: Det er ikke meningen å forlenge debatten, men det blir nå gjentatte ganger, i gjentatte debatter, fra Rødts side forsøkt å skrive seg inn i historien som om de liksom er med på en

fortelling om det Norge vi har i dag. Det er ikke virkeligheten. Rødt har ikke bidratt med så mye som et komma i energipolitikken som legger grunnlaget for norsk industriutvikling. Det gjør de heller ikke gjennom de forslagene de fremmer i dag. De forslagene de fremmer i dag, og de energipolitiske tiltakene Rødt har, vil sørge for at en avindustrialiserer Norge. Det viktigste vi kan gjøre for industrien i Norge, er å sørge for at vi har tilgang på mer energi i tiden framover, energi som de kan bruke til å veksle inn fossil energibruk i fornybar. Å sørge for at en har tilstrekkelig tilgang på rimelig energi, er den viktigste nøkkelfaktoren.

Der svikter Rødt totalt, som ikke har noen energipolitikk som legger til rette for det økte kraftforbruket som er. Når økt kraftforbruk fram til 2050 ut fra Statnetts beregninger ligger på 80 TWh, hvordan skal Rødt løse det? Hvordan skal de få plass til industri i den tiden? Hvem vil bli svekket hvis vi ikke klarer å bygge ut nok kraft og nok nett i tide, andre enn industrien? Det er en totalt feilslått energipolitikk som Rødt har. Den vil ikke føre til mange flere kilowattimer, men vil tvert om føre til færre kilowattimer som kan gå til industri og utvikle industrien videre. Det er en viktig forutsetning.

Rødt forsøker gang på gang å ta en historiefortelling som er fjernt fra virkeligheten. Ja, vi har bygd industri rundt at vi har hatt nok kraft. Nok kraft har vært utgangspunktet – der industrien trenger det. Det vil det også være i framtiden. Da må en bygge mer nett og sørge for at vi får flere investeringer i mer fornybar energi i tiden framover. Det er grunnlaget for industriens framtid i Norge, ikke Rødts energipolitikk, som er totalt feilslått.

Sofie Marhaug (R) [16:52:48]: Det med offentlig eierskap og utbygging av kraft og en samfunnskontrakt der det som samfunnet fikk tilbake av det de hadde betalt, var lave strømpriser – det er ikke Rødts historie. Det er helt riktig at det er Arbeiderpartiets historie. Vi bare påpeker at Arbeiderpartiet har forlatt den stolte tradisjonen med en sosialistisk kraftpolitikk, som vi ikke lenger har i dag, og den samfunnskontrakten mener vi er brutt.

Man trenger faktisk ikke å være medlem av Rødt for å være enig i Rødts kraftpolitikk. Åtte av ti nordmenn vil ha makspris på strøm, ifølge en spørreundersøkelse i fjor sommer. Det finnes også spørreundersøkelser fra 2021, før prisene skjøt i været, som sier at 74 pst. ønsker sterkere offentlig styring av kraften. Det finnes også kvalitative undersøkelser av hva folk i Norge mener om kraft, og jeg vil sitere fra en slik undersøkelse som forskningssenteret Include har gjort. Jeg vil sitere en fra Finnmark, som i 2009 sa dette:

«Jeg er ingen kommunist, men når det kommer til strøm så er jeg en slags kommunist. Dette er en

nasjonal ting i mine øyne. Det er vårt. Det er våre elver vi har ødelagt. Det var vi som bygget dammene.»

Det tror jeg er representativt for hva veldig mange i Norge mener om kraft. På samme måte som folk i Norge er for at vann og avløp skal selges og kjøpes til kostpris og ikke til markedspris, ønsker faktisk veldig mange i Norge også at kraften ikke skal være på et børsdrevet marked. Det kan man selvfølgelig latterliggjøre, og særlig latterliggjøre Rødt for å mene i denne salen, men hvis man beveger seg utenfor denne salen – noe jeg tror er en fordel for denne regjeringen, hvis man følger med på meningsmålingene – vil man se at det er veldig, veldig mange, ikke minst i Arbeiderpartiet, som deler Rødts syn på norsk kraftpolitikk. Det gjelder til og med folk i deres eget parti. Det er også folk i Senterpartiet som deler Rødts syn på kraftpolitikken.

Å drive og latterliggjøre og usynliggjøre eller forminske det ståstedet tjener kanskje Rødt – faktisk – men det tjener ikke regjeringen selv.

Bjørnar Moxnes (R) [16:55:46]: Det er helt korrekt, som det sies fra statsråden, at Rødt ikke hadde regjeringsmakt etter krigen, da man bygde ut vannkraften i fellesskapets regi og også hadde kontroll over prisene. Det var Arbeiderpartiet som ledet regjeringen i de fleste av disse etterkrigstidene, og meg bekjent var det altså ikke børsstyrte strømpriser i Norge da Gerhardsen var statsminister. Det var kostpris. Man dekket utgiftene, sørget for å få betalt ned investeringene, sørget for et fornuftig overskudd i kraftselskapene, ofret masse natur, demmet opp elver og ofret masse av fellesskapets ressurser for å få tilgang til rimelig, ren og fornybar kraft, og det var ikke børsstyrte strømpriser.

Dette er en del av historien om Norge, som Geir Jørgensen fra Rødt snakket om i stad, og som var utgangspunktet for statsrådens replikk – at det var kontroll over kraften. Det er det som er slagordet som gir gjenklang, i hvert fall i fagbevegelsen i disse dager, det siste halvannet året: kontroll over kraften – ikke bare i form av å pepre hver holme og hvert nes med vindturbiner, men også å ha kontroll over kraftprisene.

Veldig få i Norge ser logikken i at prisen på svindyr gass i Europa skal dra prisen opp på fornybar vannkraft i Norge. Åtte av ti ønsker en makspris på strømmen innenlands, for nettopp å ha kontroll over kraften. Dette var en gang i tiden Arbeiderpartiets politikk. Dette la grunnlaget for det norske industrieventyret, både eierskapet og kontrollen over prisene.

Er det én ting vi aldri hører Aasland si et komma eller semikolon om, så er det kontroll over prisene. Det er nesten naturgitt at de skal bestemmes av en børs, altså av Nord Pool, hvor det høyeste, dyreste budet på den dyreste

energien den dagen, på den auksjonen, skal dra prisen opp på vår rimelige, fornybare vannkraft i Norge. Dette er et politisk valgt prissystem som Arbeiderparti-ledelsen alltid forsvaret når de må, men det er ikke naturgitt, det er ikke gudegitt – det er et politisk valgt system.

Man har gitt fra seg kontrollen over prisen på egen kraft til børsen Nord Pool. Det er det mange i landet vårt, ikke minst i fagbevegelsen og Arbeiderpartiets grunnplan, som synes er litt merkelig og kanskje ikke helt henger i hop med Arbeiderpartiets historie og det som burde vært Arbeiderpartiets politikk. Det er nå deres valg, men at vi framhever det som har vært vellykket, som vi kan lære av for framtiden, bør altså verken forarge eller fornærme, men tvert imot være til glede for Terje Aasland.

Ola Elvestuen (V) [16:59:02]: Rødts politikk gir overhodet ikke noen kontroll over kraften. Når det første en skal gjøre, er å avskjære oss fra det samarbeidet vi er en del av, får vi dårligere forsyningssikkerhet, og hvis vi i tillegg skal sette en fastpris, får vi enda dårligere forsyningssikkerhet. Hvis en i tillegg ikke skal ha utvekslingen med dem vi samarbeider med ellers i Europa, må en bygge ut mer kraft i Norge – hvis en fortsatt skal ha forsyningssikkerhet – og en må bygge ned enda mye mer av norsk natur. Det er konsekvensen av det som er Rødts politikk.

Det finnes ingenting her som gir noe mer kontroll – tvert imot. Det vi trenger, er å ha mer samarbeid. Så skal vi gjøre det vi gjør med å bygge ut vår fornybare energi, og vi skal ha et næringsliv som også er med på denne europeiske endringen.

Jeg reagerer på at Rødt, nærmest i en hånlig tone, trekker fram det som er den europeiske gassprisen, som vi ikke må ha noen forbindelse med, når representanten vet like godt som oss at den gassprisen er der fordi vi skal slutte å bruke russisk gass.

Rødt mener at Norge ikke skal være en del av det samarbeidet i Europa, for å få til det skiftet så raskt som mulig, og at vi ikke skal være en del av det samarbeidet i Europa, for å nå klimamålene så raskt som mulig, men det er et ansvar som også Rødt må ta. De fremstiller seg selv som rettferdighetens forsvarere. Tvert imot: Ingen ville ha ødelagt det norske kraftsystemet mer, og ingen ville ha undergravd et nødvendig samarbeid i Europa mer.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Terje Aasland (A) [17:01:15]: Dette kan bli en interessant debatt.

Utgangspunktet for industribyggingen i Norge handler om at en har tilgang på nok kraft. En har ofret

natur for å legge til rette for industriinvesteringer og arbeidsplasser. Sånn blir det også i fortsettelsen: Skal norsk industri få lov til å utvikle seg, må de ha mer kraft. Vi må veksle inn fossil energibruk med fornybar energibruk. En må sørge for at en har en trygghet og forutsigbarhet for å få den strømmen en faktisk trenger til enhver tid, for å bygge opp under investeringer i tiden framover. Det må skje med utgangspunkt i stabilitet og forutsigbarhet rundt priser. Heldigvis kan kraftforedlende industri i Norge fremdeles tegne langsiktige kontrakter til en overkommelig pris, som er bedre konkurransemessig enn det en kan få andre steder i Europa. Jeg har selv vært med på og sett en undertegnelse av en avtale som var i den kategorien.

Grunnlaget for norsk industri i tiden framover er altså mer kraft, og det er den manglende kraftpolitikken, fraværet av kraftpolitikk i tilstrekkelig monn, som er problemet til Rødt. Rødt har ikke noen energipolitikk som bygger opp under behovet til norsk industri. Bare i min hjemregion, Grenland, trengs det 3 000–4 500 MW i økt kraftmengde for å legge til rette for industrielle investeringer som trykker arbeidsfolks arbeidshverdag i tiden framover. Det er ingenting i Rødts energipolitikk som på noen som helst måte underbygger at den industrien kan investere med trygghet for å få tilgang på den kraften. Det er utfordringen. Det er svikten i det Rødt gjør i dag overfor norsk industri.

En må gjerne bruke historien opp og i mente, men det grunnlaget er problematisk både for utvikling av norsk industri, for å bringe klimagassutslippene ned og for å sørge for at vi klarer å skape stabilitet og forutsigbarhet på prisene, men også tilstrekkelig forsyningssikkerhet. Flere av forslagene som Rødt har levert til Stortinget i løpet av det siste året, undergraver forsyningssikkerheten. Når en undergraver forsyningssikkerheten, vil prisene vokse, og en vil komme i en rasjonerings situasjon. Det er konsekvensene av Rødts energipolitikk. Det er dårlig energipolitikk, og det svarer ikke ut hva som er av behov i tiden framover. Det er kanskje Rødts utfordring at de ikke har sett framover, men har stor evne til å se bakover i tid.

Bjørnar Moxnes (R) [17:04:08]: Det er bare å registrere at det ikke var ett ord om kontroll over prisene, som jeg etterlyste – ikke ett ord fra statsråden. Det er nok en grunn til det, for det ønsker ikke Arbeiderparti-ledelsen, å ta kontroll over prisene, slik det jo var i over 50 år, som sikret rimelig energi til industrien. Det snakkes det ingenting om fra dagens Arbeiderparti-ledelse. Det er verdt å merke seg.

Vi har for vår del lagt fram en kraftplan som viser hvordan vi ønsker både å sikre nok kraft i framtiden, og ikke minst spare masse energi, dvs. 13 TWh i bygg,

10 TWh ved å hente mer fra solkraft, opp mot 5 TWh ved vannkraftoppgradering, 5 TWh ved økt bruk av varmeressurser, 2 TWh ved mer biogass til oppvarming – oppå et overskudd på kraft på 15 TWh per dags dato. Vi kan gjerne sende over en PDF, eller i hvert fall lenken, til statsråden, slik at han kan få studere den og kanskje la seg inspirere av Rødts kraftplan.

Arbeiderpartiet snakker mye om Rødts manglende kraftplan, som vi jo har, men er samtidig et parti som går inn for det kanskje verste sløseriet med kraft i Norges historie, nemlig å sende ut opp mot 15 TWh mer fra land, tappe fastlandet for energioverskuddet, for elektrifisering av sokkelen med strøm fra land. Da kan gassen som nå brukes på gassturbinene, erstattes av strøm fra land og så eksporteres i strømsømmer til Europa i enda større monn, bli solgt eller i hvert fall markedsført som utslippsfri fossilgass og føre til null reduksjon i samlede globale utslipp. Effekten vil imidlertid være at man har drenert fastlandet, drenert industrien og drenert husholdningene for overskuddet. Det gjelder både sokkelen i Nordsjøen og de planene vi ser på Melkøya, som jo vil tømme Nord-Norge for kraft, og som per dags dato allerede står i veien for å få ny industri i Alta og i øvrige deler av Finnmark, fordi man har reservert strømmen til elektrifisering av Melkøya. Her bør man feie for egen dør.

Man bør også gå sammen med oss og gjøre slutt på at man bruker opp kraften vår på kryptovalutautvinning. Rødt har gått til Stortinget med forslag om å si nei til den slags sløseri med vår rene, fornybare energi. Arbeiderpartiet sammen med Høyre stemmer imot. I går så vi at de skal ha TikTok på Hamar. De skal holde på på Hamar og trekke til seg et Alta-kraftverk. Det er jo spinnvilt! La oss stanse den typen energipolitikk og industripolitikk i bakvendtland. Her kan vi gå sammen, sikre dyrebare energi til industri og til foredling, men ikke til den slags tull, som kryptovaluta, TikTok eller elektrifisering av sokkelen med strøm fra land.

Statsråd Terje Aasland [17:07:34]: Når det gjelder temaet elektrifisering av sokkelen omtalt som «tull», skal jeg ta to eksempler som er helt relevante. Yara i Porsgrunn skal kutte ut bruk av naturgass for å produsere ammoniakk. De skal bruke 450 MW for å gjøre det. Til det sier de fleste takk og pris, ja, amen og halleluja. Når imidlertid Melkøya trenger den samme kraften for å veksle inn den samme bruken av gass for å trygge sitt eget grunnlag og trenger 380 MW, sier Rødt nei. Det kunne vært interessant å høre om Rødt mener det er noen forskjell på industriarbeideren på Melkøya som leverer energi til Europa, og Yara-arbeideren – om det er noen forskjell på dem i klimasammenheng, om det er noen forskjell på langsiktighet og forutsigbarhet som myndighetene skal legge til rette for når det gjelder tan-

ken om disse to prosjektene. De er vidt forskjellige – det ene ligger på land, og det andre ligger på en øy – men er det noen forskjell i prinsippet at det står Equinor på den ene ryggen og Yara på den andre? Det kunne vært interessant å høre.

Jeg ønsker å legge til rette for at den med Yara på ryggen kan få lov til å utvikle seg i Norge, og den med Equinor på ryggen kan få lov til å utvikle seg i Norge. Da trengs det at vi klarer å følge opp klimaforpliktelsene våre på en god måte og gjennomføre tiltak som reduserer klimagassutslippene. Jeg konstaterer at Rødt ikke er så opptatt av det.

Presidenten [17:09:00]: Representanten Bjørnar Moxnes har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Bjørnar Moxnes (R) [17:09:16]: Takk for spørsmålet også fra statsråden. Per-Erik Ramstad i Alta Kraftlag sa følgende: «Det at Melkøya elektrifiseres, betyr kun flere kroner i kassa til Equinor, og gassen kommer til å bli brent i Europa.» Han pekte også på, i likhet med næringssjefen i Alta, at de har sagt nei takk til flere hundre nye arbeidsplasser. Det er både batteri-, hydrogen- og ammoniakfabrikker som ønsker å etablere seg i området, men som de sier nei takk til fordi man har reservert kraften til Melkøya.

Rødt er for å erstatte fossile brenslere i industriell produksjon. Det er viktig at vi bruker kraften på den måten, det er bra for klimaet, og det er bra for å få enda renere produksjon. Men denne klimabløffen, som består i at man tapper fastlandet for strøm for å erstatte gass på turbinene på sokkelen, som får mer gass til eksport til Europa – vi vet jo at utslippene i hovedsak kommer fra forbrenningen av gass, og det er det som det ikke blir mindre av, selv om produksjonen blir erstattet med ... (Presidenten avbryter.)

Presidenten: Tiden er ute.

Nikolai Astrup (H) [17:10:40]: La meg først få lov til å kommentere påstanden fra Rødt om at alle vil ha makspris – 80 pst., åtte av ti. Jeg er litt overrasket over at svaret ikke er 100 pst., at ikke 100 pst. vil ha en fast lav pris på strømmen. Hadde man stilt spørsmålet annerledes – vil du ha strøm til enhver tid, når du trenger den? – tror jeg 100 pst. ville svart ja på det. Utfordringen med Rødts standpunkt er at det går på forsyningssikkerheten løs, at en makspris både ville være skadelig for nye investeringer i kraft, som vi er helt avhengige av, og at vi forbruker like mye, uavhengig av hvor mye kraft vi har tilgjengelig.

Da er jeg over på et annet viktig poeng, nemlig at Rødts kraftplan overhodet ikke holder mål. Det er

60 TWh forskjell mellom et tørrår og et våtår i Norge. I tillegg vet vi at skal vi nå klimamålene i Norge – som det er tvilsomt om Rødt faktisk slutter seg til, med den politikken de forfekter – trenger vi enormt mye kraft. Det er totalt underkommunisert hvor mye kraft vi trenger bare til eksisterende industri for å bidra til å kutte utslipp.

Petroleumssektoren er omfattet av EUs kvotesystem, og EU har nå sagt at utslippene skal kuttes med 63 pst. i 2030 sammenlignet med 2005, innenfor kvotesystemet. Vi har sagt at nå settes taket til null allerede i 2040, i kvotesystemet. Med mindre Bjørnar Moxnes er for å legge ned olje- og gassindustrien raskt – over hele fjøla – bør han være for at vi produserer med så lave utslipp som overhodet mulig, for det er faktisk forutsetningen for å fortsette å drive norsk sokkel. Alt annet vil være en bjørnetjeneste for denne næringen.

I tillegg vet vi at i det å kunne videreutvikle norske gassressurser og produsere blått hydrogen, som vil være nødvendig i mange av de sektorene hvor det er vanskelig å kutte utslipp, kan norsk naturgass spille en stor rolle, men da må den naturgassen som brukes til å produsere blått hydrogen, være produsert med lave utslipp.

Det er helt åpenbart at skal vi videreutvikle industrien i Finnmark, skal vi få til økt kraftproduksjon i Finnmark, noe Rødt selvfølgelig er mot, trenger vi også en ny 420 kV kraftlinje. Den kommer ikke til å bli bygget uten Equinors anleggsbidrag. Når Moxnes er bekymret for at pengene går i kassa til Equinor, kan jeg minne om at Equinor betaler 78 pst. skatt, og at 67 pst. av Equinor er eid av det norske fellesskapet. Det er bra at Equinor tjener penger. Det er bra for den velferden som vi alle er opptatt av å videreutvikle i Norge, og det er jo ikke noe parti i dette land som har mer behov for de pengene enn Rødt, hvis man leser Rødts partiprogram.

Presidenten [17:13:39]: Representanten Ola Elvestuen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Ola Elvestuen (V) [17:13:55]: Jeg må bare kommentere at Rødt mener at det å kutte utslipp på sokkelen ikke er et klimatiltak: Selvfølgelig er det et klimatiltak innenfor den sektoren, slik som i alle andre sektorer hvor en kutter i hele verdikjeden. Vi trenger å kutte utslippene på sokkelen, men vi trenger ikke å gjøre det bare med kraft fra land. Jeg går ut fra at Rødt kommer til å stemme for Venstres forslag, som nå ligger i Stortinget, om at vi skal bruke karbonfangst og -lagring på Melkøya. Det gjør at man ikke tar hele kraftoverskuddet i dag i Nord-Norge.

Jeg håper også at man vil være for å se på mer karbonfangst og -lagring når vi må ha ned utslippene også utenfor Vestlandet, hvor det også vil være mangel på nett, og hvor det også er mangel på kraft, som det er i

dag. Det vi må bruke, er flere løsninger for å få ned utslippene, men det kan ikke være tvil om at vi trenger å få ned utslippene også innenfor petroleumssektoren. Det er et viktig klimatiltak.

Presidenten [17:15:01]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 10.

Sak nr. 11 [17:15:05]

Interpellasjon fra representanten Bjørnar Moxnes til olje- og energiministeren:

«Denne våren går tredje sesong av NRK-serien *Exit* på TV. Denne sesongen handler serien særlig om hvordan investeringer som kamufleres som grønne, bidrar til store inntekter til personer ingen vet hvem er. Serien er selvfølgelig fiksjon, men dessverre er den basert på noe som foregår i virkeligheten, slik *Tax Justice Norge* har avslørt om norsk vindkraftnærings tilknytning til skatteparadiser.

Har regjeringen noen tiltak for å sikre at deres planlagte store utbygging av vindkraft til havs og på land ikke sender store summer til skatteparadiser?»

Bjørnar Moxnes (R) [17:15:59]: Norge er bygd på demokratisk kontroll over ressursene våre. For over 100 år siden ønsket både tyske, franske og britiske kapitalister kontroll over vannkraften. De dro oppover dalstrøkene innenfor, tok spanderbuksene på og sikret seg fallrettigheter for en slikk og ingenting. Så tok framsyn-te folkevalgte grep: først med panikkloven, så med konsesjonslovene og hjemfallsretten. Det var dette som la grunnlaget for det norske industrieventyret. Det gjorde oss til et rikere land, og rikdommen ble også noenlunde rettfærdig fordelt. Kraftproduksjonen er i all hovedsak offentlig eid i Norge, men dette er under press og i endring, og det kommer særlig som følge av vindkraftutbygging.

Denne våren går sesong 3 av NRK-serien *Exit* på tv. Sesongen handler mye om hvordan investeringer som kamufleres som grønne, skaper store inntekter til personer ingen vet hvem er. Serien er selvsagt fiksjon, men dessverre er den basert på noe som skjer i virkeligheten.

Så langt har vindkraftutbyggingen i Norge medført at eiere i skatteparadiser i stor skala har fått bygge ned norsk natur til særs gunstige vilkår og med subsidier. Gjennomganger som er gjort, viser for det første at sju av de ti største eierselskapene i norsk vindkraft eies eller finansieres gjennom skatteparadiser. For det andre: Totalt kan over 40 pst. av norsk vindkraftproduksjon ha bånd til skatteparadiser. For det tredje: De utenlandske vindkraftverkene har gjennomgående mye mer gjeld enn de norske. Det betyr stor risiko for triksing, fiksjon og flytting av overskudd ut av landet.

De kontroversielle vindkraftanleggene Storheia og Roan på Fosen, som er ulovlige etter Høyesteretts dom ved at konsesjonen er ugyldig, har også tilknytning til skatteparadiser. Store deler av dem er eid av et skjult partnerskap i Luxembourg, og dit går altså store penge-summer fra det pågående menneskerettighetsbruddet på Fosen – og mer er på vei.

På Trollåsen i Bjerkreim kommune i Rogaland planlegger et selskap å bygge 270 meter høye vindturbiner som blir synlige fra Stavanger til Flekkefjord. Hvem som egentlig skal eie disse vindturbinene, er det ingen som vet. Sporene fra selskapet, som heter IOWN Energy, slutter i det amerikanske skatteparadiset Delaware.

Regjeringens slagord – hvert fall nå om dagen – er «Mer av alt – raskere», deriblant mye mer vindkraft på land. Nå har man igjen fått panikk – ikke etter å sikre fellesskapets kontroll og eierskap, men etter å bygge ut mye, mye mer. Med den iveren har det ikke kommet tiltak for å sikre at vi vet hvem som er eierne, hvem staten skal kontakte, eller hvem som har ansvaret og tar regningen hvis noe går galt. Statsråd Aasland måtte innrømme til Rødt i svar på et skriftlig spørsmål i desember at han ikke vet hvem som eier norske vindkraftverk. Han vet ikke hvilke land og hvilke interesser som kan ligge bak eierskap av norsk kraftproduksjon. Det har altså ikke regjeringen oversikt over.

Det kan godt være at det er like mange og sterke forbindelser til skatteparadiser i enkelte andre næringer som i vindkraftnæringen, men få andre næringer legger et så stort press på å bygge ned våre felles naturverdier som denne næringen. I tillegg er kraftproduksjon kritisk infrastruktur. Det er viktig for samfunnet. Vedum har selv sagt at vi har for liten oversikt over eierskap i Norge. Derfor ønsker vi et svar på spørsmålet: Har regjeringen noen tiltak for å sikre at deres planlagte store vindkraftutbygging til havs og til lands ikke betyr at vi samtidig sender store summer til skatteparadiser?

Statsråd Terje Aasland [17:20:49]: Det er en glede å høre representanten beskrive regjeringens plan for havvind som stor. Jeg er helt enig.

Regjeringen har virkelig store ambisjoner for utvikling av havvind i Norge, av flere årsaker, ikke minst den industrielle. Det skal legges til rette for å åpne områder for 30 000 MW innen 2040. Målet med satsingen er at havvind skal bidra til industriutvikling, legge til rette for innovasjon og teknologiutvikling og gi økt utslippsfri kraftproduksjon, samtidig som lokale ringvirkninger står sentralt.

For å nå klimamålene våre og gjennomføre den nødvendige omstillingen i norsk økonomi er vi helt avhengige av mer kraftutbygging, både til havs og på land. Innenfor de rammene myndighetene trekker opp i lov-

verket, er utenlandske aktører viktige bidrag i utbyggingen av fornybar energi på vind. Jeg er sterk tilhenger av et sterkere offentlig eierskap og mener også at offentlige aktører bør ta en større plass i utbyggingen. Jeg ser med glede på f.eks. havvindsatsingen – at det er veldig mange norske, sterke selskaper som deltar med stor interesse for det.

Utenlandske investorer kan i mange tilfeller være sentrale for å gjennomføre nødvendig framtidig kraftutbygging både på land og til havs, gjerne i samarbeid med store offentlige norske aktører. Internasjonalt næringslivssamarbeid er en drivkraft i norsk økonomi som det er viktig å bevare. Vi ser det på en rekke sektorer. Jeg tror det kan være positivt også i kraftsektoren.

Når det gjelder bekymringer for overføringer til skatteparadiser, kan jeg forsikre representanten om at regjeringen jobber aktivt mot uheldig skattekonkurranse, overskuddsflytting og uthuling av skattegrunnlaget både nasjonalt og internasjonalt. Nasjonalt vil inntekter fra havvind og andre fornybare energiresurser etter skatteloven være skattepliktige for selskaper skattemessig hjemmehørende i Norge.

For personer og selskaper skattemessig hjemmehørende i utlandet viser jeg til forslaget Finansdepartementet sendte på høring den 21. februar 2022, om å innføre skatteplikt for bl.a. utenlandske personer og selskap som utnytter fornybare energiresurser. Forslaget vil sikre likebehandling av norske og utenlandske aktører, bidra til å skape et harmonisert regelverk og legge til rette for at fellesskapet får sin andel av verdiskapingen, uavhengig av aktørens skattemessige bosted.

Internasjonalt deltar Norge aktivt i det internasjonale arbeidet mot uheldig skattekonkurranse, overskuddsflytting og uthuling av skattegrunnlaget. Et viktig arbeid i denne forbindelse er OECD og G20s såkalte BEPS-prosjekt, som ble gjennomført i perioden 2013 til 2015. Her ble det oppnådd enighet om en rekke tiltak mot overskuddsflytting og uthuling av skattegrunnlaget. Norge har fulgt opp disse tiltakene gjennom flere endringer i skattelovgivningen og i skatteavtaler med andre land.

I tillegg til det generelle arbeidet mot uheldig skattekonkurranse, overskuddsflytting og uthuling av skattegrunnlaget planlegger regjeringen, i den kommende utlysningen av konkurranse om havvind, prekvalifisering og kvalitative kriterier som belønner dokumentert finansiell styrke og integritet. I tillegg skal selskapene scores ut fra bærekraft og positive lokale effekter.

Regjeringen vil også stille krav til selskapene om å dokumentere selskapsstruktur og reelt eierskap. Selskaper som unnlater å dokumentere dette, vil bli diskvalifisert fra den videre konkurransen. Samlet sett er dette krav og kriterier som skal bidra til å sikre at vi får gode

prosjekter når vi nå skal i gang med havvind på norsk sokkel.

For konkret å svare ut interpellasjonen: Vi er opptatt av spørsmålet, vi har gjort en rekke tiltak og kommer til å gjøre en rekke tiltak, nettopp for å motvirke noen av de uheldige konsekvensene som interpellanten tar opp.

Bjørnar Moxnes (R) [17:24:45]: Takk for svaret. Det er godt å høre at regjeringen har ambisjoner om mer offentlig eierskap. Også i plattformen til regjeringen står det at regjeringen er opptatt av å sikre norsk eierskap til viktig infrastruktur, eiendom og nasjonal kontroll over naturressurser. Om kraftproduksjon står det bare at det offentlige eierskapet ligger fast.

Jeg skal gi ett eksempel: Vindkraftverkene i Egersund, og også i Bjerkreim Søndre Klynge, vil ha selskapet Norsk Vind. Norsk Vind sier selv at eierne av selskapene er noe som heter Luxcara i Tyskland, men det kommer ikke fram i eierskapsregisteret i Tyskland. Disse vindkraftverkene er i stedet eid av ulike selskaper, Hyfe Wind, Hyfe Wind II og Hyfe Wind IV, men selskapene er nærmest tomme skall med minimal egenkapital. Dette er urovekkende, for ved mulige konkurser, ulykker e.l. vet man ikke hvem som skal holdes ansvarlig.

Stortingets intensjon er tydelig. Finanskomiteen har enstemmig slått fast at alt eierskap skal være offentliggjort med de ekte eierne, de såkalte reelle rettighets-haverne. I 2019 slo vi det fast.

I Bjerkreim har de allerede vindkraft med skjult eierskap, og som nevnt i mitt åpningsinnlegg er det enda et vindkraftverk med eierskap i skatteparadiser på gang i samme kommune.

Det er et handlingsrom i energiloven for å få mer innsyn i eierskap når selskaper søker om konsesjon, men det krever at regjeringen tar grep. Regjeringen bør etter vårt syn innføre strengere regler som forhindrer at penger kan havne i skatteparadiser med skjulte eiere, og gjøre det før de åpner for ny vindkraft. Dette virker det som det har vært motvilje mot i regjeringen, ved at de først ønsket å kutte i bevilgningen til nytt eierskapsregister, som da kom inn igjen i budsjettforhandlingene. Siden har også EU-regler stukket kjepper i hjulene.

Jeg håper at regjeringen og statsråd Aasland ikke vil la EU hindre oss i å få innsyn i eierskapet til viktig infrastruktur. Jeg vil derfor runde av med å spørre om statsråden vil sikre at staten får fullt innsyn i eierskap, også eventuelt eierskap i skatteparadiser, før det gis konsesjon til selskaper som vil bygge ut vindkraft.

Statsråd Terje Aasland [17:27:43]: Aller først: Jeg har redegjort for arbeidet regjeringen har gjort på dette området, og det arbeidet vi følger opp nå. Hensikten er at en skal få skatteinnbetalinger der en rettmessig skal

ha det, og at det skal være så stor åpenhet som overhodet mulig.

Når det gjelder vindkraft til havs, har jeg redegjort for hvordan vi legger opp konsesjonsprosessen der, og kommer til å være veldig tydelig på det. Også for ettertiden, når det gjelder nye konsesjoner for vindkraft på land, tror jeg det er viktig å ha god oversikt og god kontroll på eierstrukturer og systemer rundt dette. Det er i utgangspunktet selskapene som er forpliktet, ikke eierne. Det er viktig at de har robusthet, integritet og god tilstedeværelse i samfunnene hvor de faktisk er, og at en har tillit.

Når det gjelder det store problemet her, altså hvor en plasserer eventuelle penger i skatteparadiser for å drive med skatteunndragelse, er det et internasjonalt mål og også et sterkt samarbeid internasjonalt for å få bukt med dette, sånn at en er helt trygg på at en får tak i den skattbare delen, som skal skattlegges på en riktig og ordentlig måte.

Når det gjelder videre utvikling av vind på land og vind til havs, tror jeg vi skal være opptatt av at vi skal klare å få til gode samarbeid i sterke konsortier som legger til rette for god innsikt og trygghet rundt dette, og også at vi kan realisere de industrielle mulighetene som er der, på en tilfredsstillende måte.

Når det gjelder vindkraft på land i tiden framover, tror jeg også det offentlige eierskapet i mye større grad kommer til å spille en viktig rolle. Det er på en måte en ny tid når det gjelder behovet for fornybar energi. Jeg tror også norske kraftselskaper og norske aktører i større grad kommer til å engasjere seg og se mulighetene i dette. Jeg håper vi får enda tydeligere og bedre oversikt i tiden framover.

Nikolai Astrup (H) [17:30:08]: Når jeg hører representanten Moxnes, blir jeg av og til minnet om C. J. Hambros ord om at det står enhver representant fritt å gi uttrykk for den forvirring som hersker i hans hode. Det kan jo være innledningen.

Representanten Moxnes spør om regjeringen har noen tiltak for å sikre at de planlagte store utbyggingene av vindkraft til havs og til lands ikke sender store summer ut av landet, til skatteparadiser. Da er det viktig å understreke at så langt har vindkraftutbygging i Norge vært lite lønnsomt. Det er årsaken til at vi har mange utenlandske eiere i vindkraftverk – det var ikke stor lønnsomhet. Kraftprisene har vært lave, og de fleste av vindkraftverkene som er bygget, selger ikke kraften sin på spotmarkedet, men til lokal industri, basert på langsiktige kontrakter. Det betyr også at overskuddene er små.

Det blir ofte hevdet at vindkraftverkene ikke betaler skatt. Det er riktig, for de tjener heller ikke penger, og da

betaler man ikke skatt. Dette er ikke så vanskelig. Men de kommer etter hvert til å komme i en posisjon hvor de har en positiv kontantstrøm, og da vil de selvfølgelig betale skatt.

Det er de norske AS-ene som står ansvarlig for utbyggingene, og som må ha en solid nok kasse til å kunne rydde opp etter seg når de er ferdig, og innfri de øvrige konsesjonsvilkårene. De regnskapene er jo tilgjengelige i Brønnøysund og sendes inn dit hvert eneste år. Tax Justice Norge har ikke funnet at det har vært noe ulovlig flytting av overskudd fra disse vindkraftverkene. Hvis det skulle være tilfellet, har Økokrim og skattemyndighetene alle muligheter til å foreta en gjennomskjæring og kreve inn denne skatten.

Det er selvfølgelig svært viktig med åpenhet om reelle eiere, men det er ikke en problemstilling som er eksklusiv for vindkraft; det er en problemstilling som gjelder for alle sektorer, og noe vi må jobbe med andre land for å sikre åpenhet om. Det har vært gjort mye arbeid på dette de siste årene, som også statsråden refererte til, men det må gjøres mer fremover.

Det kan kanskje være verdt å opplyse representanten Moxnes om at veldig mange av dem som investerer i vindkraftverk i Norge, og som har gjort det, er pensjonskasser. Da vil man ikke få belyst, ned på individnivå, hvem de reelle eierne er, men man vil få vite hvilket pensjonsfond som står bak investeringen. Når det gjelder f.eks. Roan vindpark, som det ble henvist til fra representanten Moxnes, er det Stadtwerke München som er en av eierne. Det er et kommunalt energiselskap i München – et veldig stort et – som har investert noen penger i Roan.

Det viktigste tiltaket regjeringen har innført for å unngå at dette blir lukrativt, er jo å innføre en grunnrenteskatt på landbasert vindkraft, som vil gjøre at mange av disse vindkraftverkene står i fare for å gå over ende. Det er et effektivt tiltak for å hindre at noen stikker unna noen penger noe sted, ettersom det ikke kommer til å være noe overskudd å stikke unna. Vi har stilt Finansdepartementet spørsmål om hva provenyeffekten ville være av å innføre denne grunnrenteskatten kun for nye vindkraftverk. Da var svaret null, med begrunnelsen: Det kommer ikke bli bygget noen nye vindkraftverk i Norge på land, og derfor blir det heller ikke noen penger av det. Det ville jo berolige representanten Moxnes, som er sterk motstander av ny kraftproduksjon, herunder også fra vindkraft på land. Da skulle den saken være grei.

Det er mye negativt med skatteparadiser og såkalte uavhengige jurisdiksjoner. Det må vi bekjempe, og vi må ha mer åpenhet. Men det er ikke nødvendigvis feil at pensjonskasser investerer i et fond gjennom steder som Luxembourg. Det er for å sikre at de betaler rett skatt og ikke dobbel skatt. Det er ikke nødvendigvis for å snike

seg unna skatt, men for å sikre at man ikke betaler mer skatt enn det som faktisk påløper i det enkelte land. Det er det norske AS-et som betaler selskapsskatt til Norge. Det er jo det som virkelig betyr noe.

For å si det helt enkelt: Vi må bygge ut massive mengder med ny kraftproduksjon de neste årene, og vi må gjøre det veldig raskt. Det er veldig bra at offentlige kraftselskaper ønsker å satse og investere mer penger, men vi kommer ikke utenom at vi også kommer til å trenge et innslag av privat kapital, både norsk privat kapital og utenlandsk privat kapital. Det vil være nødvendig for å komme i mål. Da er det viktig at vi nå ikke gjør det vi kan for å jage og skremme unna all mulig privat kapital, men at vi tvert imot legger til rette for at det er åpenhet og transparens om investeringer, og at investeringene kommer hit, for det vil bli nødvendig.

Bjørnar Moxnes (R) [17:35:26]: Jeg vil anbefale Asturp å lese Tax Justice Norges gjennomgang av fakta eller fiksjon i tv-serien Exit, deriblant at Egersund vindpark, blant de største i Norge, ikke betaler en krone i skatt på tross av at de har hatt overskudd. Det ligger også en del relevante fakta i rapporten Vindkraftens skyggesider. Det viktige for dem i serien – som jo er fiksjon, men som også er inspirert av virkelige hendelser – er at det er umulig å få rede på hvem som har eierskapet. Det er noe av det gunstige hvis en ønsker å plassere kapital der og stikke av med disse pengene.

Statsråden snakker nesten som om han var mot konsesjon til dem som nå har fått det, og som har eierskap i skatteparadis. Ingenting ville vært bedre enn hvis det var regjeringens politikk, ikke minst med tanke på ansvarliggjøring av selskapet, for hvis selskapet er et tomt skall uten egenkapital og det er umulig å spore hvem som er de egentlige eierne, kan vi få problemer dersom selskapet går konkurs, dersom det skjer en ulykke, eller dersom konsesjonen kjennes ugyldig i retten i ettertid. Uten en reell oversikt over faktiske eiere er det stor fare for at selskapene vil klare å vri seg unna.

Rødts syn på vindkraft til lands er velkjent. Vi mener at det er helt feil, det som nå skjer med mye mer raskere, med rasert natur på den ene siden, overkjøring av urfolks rettigheter i tillegg, og at profitten og pengene går ut av landet og også muligens havner i skatteparadiser. Vi har en annen plan for å sikre både mer fornybar kraft og ikke minst kontroll over prisfastsettelsen. Dette er elementer som er viktige for å sikre industrien og husholdningene tilgang på energi i framtiden til en forutsigbar og fornuftig pris, i et rimelig forhold til kostnaden ved å produsere denne strømmen.

Så lenge stortingsflertallet og regjeringen åpner opp for mer vindkraft, er vårt mål å sørge for at det er full åpenhet om eierskapet, at penger ikke kan sluses ut til

ukjente eiere, og at vi får kontroll over det som nå skjer. Hvis parolen er «Mer av alt – raskere», risikerer vi at vi også i fortsettelsen vil se at vi ikke klarer å finne ut av hvem som faktisk eier det som også er viktig infrastruktur og kraftproduksjon i Norge. Det er det viktig at vi får endret på.

Statsråd Terje Aasland [17:38:40]: Når det gjelder skatteunndragelse, tusk og snusk, må det gjøres et internasjonalt og viktig arbeid med det. Det er ingen som i utgangspunktet ønsker det. Jeg har redegjort for hvordan regjeringen følger opp dette på en best mulig måte. Dette er ikke noe særskilt for vindkraftsektoren, det handler om alt privat eierskap i ulike typer selskaper som kan ha den slags problemstillinger ved seg. Derfor er det viktig at en jobber bredt med temaene. Vi jobber også konkret med dette med skatteplikt for bl.a. utenlandske personer og selskaper som utnytter fornybare energiresurser i Norge, og jeg mener det er et veldig bra og viktig tiltak.

Jeg tror vi er opptatt av det samme, nemlig at det skal være skatteordentlighet, at en skal betale skatt der

hvor en faktisk tjener pengene, og at en gjør det på en god og trygg måte. Jeg har ikke sagt at jeg er imot de vindkraftetableringene som er. Jeg synes egentlig representanten Astrup hadde en god forklaring. Det har ikke vært noen norske aktører som i stor nok grad har villet gå inn i investeringene på vindkraftsiden, men pensjonskasser og andre som har en langsiktig investeringshorisont med en lavere avkastningsforventning, har gått inn og gjort det, og bundet opp sine avtaler i industri, med mye PPA-avtaler eller avtaler rettet mot industrien.

Jeg tror som sagt at dette vil endre seg i tiden framover, hvor det også blir større interesse fra norske aktører, norske kraftselskaper, som kommer til å se kvaliteten i f.eks. å ha vindkraft parallelt med vannkraft som en viktig del av å bygge opp under det vi faktisk trenger: mye mer fornybar energi i tiden framover.

Presidenten [17:40:25]: Debatten i sak nr. 11 er dermed omme.

Dermed er dagens kart ferdig debattert. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Så synes ikke, og møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 17.41.

